

Emancipatiemonitor

2020

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Sociaal en Cultureel
Planbureau (SCP)
Den Haag, december 2020

Colofon

Emancipatiemonitor 2020

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

Den Haag, december 2020

ISBN 978 90 377 0964 3

Contact

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Persdienst CBS via persdienst@cbs.nl of de afdeling Persvoorlichting SCP via pers@scp.nl.

Onder redactie van:

Marion van den Brakel (CBS)

Wil Portegijs (SCP)

Brigitte Hermans (CBS)

Met medewerking van:

Sebastian Alejandro Perez (CBS)

Jeroen Borghuis (CBS)

Kim de Bruin (CBS)

Henk-Jan Dirven (CBS)

Marijke Hartgers (CBS)

Lisanne Jong (CBS)

Kim Knoops (CBS)

Ans Merens (SCP)

Elke Moons (CBS)

Saskia te Riele (CBS)

Ontwerp en realisatie

[Textcetera \(http://www.textcetera.nl/\)](http://www.textcetera.nl/), Den Haag

Begeleiding:

Stasja Cornelissen (SCP), Len Koolen ([Future Communication \(https://futurecommunication.nl\)](https://futurecommunication.nl))

Figuren:

[InfographicsLab \(https://infographicslab.nl\)](https://infographicslab.nl), Utrecht

Foto:

Hollandse Hoogte | Berlinda van Dam

Inhoud

Introductie.....	4
Economische positie vrouw tot 2020 verder verbeterd.....	5
En ze leefden nog lang...?.....	9
Meisjes vlijtig door het onderwijs en jongens een flitsende loopbaanstart?.....	16
Meer vrouwen in de techniek en meer mannen in de zorg?.....	24
Gaan vrouwen steeds meer werken?.....	30
Willen vrouwen meer werken, en mannen minder?.....	38
Neemt het loonverschil tussen mannen en vrouwen af?.....	44
Hoeveel vrouwen zijn economisch zelfstandig?.....	49
Wat zijn de verschillen op de arbeidsmarkt tussen hoog- en laagopgeleide vrouwen?.....	56
Opleiding en werk: hoeveel verschillen vrouwen met en zonder migratieachtergrond?.....	61
Komen er meer vrouwen in topfuncties?.....	71
Wie zorgt er voor de kinderen?.....	78
Werk en economische zelfstandigheid: hoe zit dat per levensfase?.....	84
Wie zorgt er voor de zieke naaste?.....	92
Vrouwen leven langer, maar zijn ze ook gezonder?.....	96
Neemt geweld tegen vrouwen af?.....	105
Hoe veilig voelen vrouwen zich?.....	112
Hoe doet Nederland het ten opzichte van andere EU-landen?.....	118

Introductie

De Emancipatiemonitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) bevat de resultaten van tweejaarlijks onderzoek naar de emancipatie van vrouwen in Nederland. Aan de hand van de meest actuele gegevens over de positie van vrouwen en mannen brengt ook deze 2020-editie de stand van het emancipatieproces in kaart.

In aanvulling op de monitor bevat de CBS-databank [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/) een breed scala aan sociaal-economische statistieken over vrouwen en mannen.

Economische positie vrouw tot 2020 verder verbeterd

Uit de vorige [Emancipatiemonitor \(2018\)](#) bleek dat de vrouwenemancipatie weer in de lift zat. Op veel vlakken liepen vrouwen sinds 2015, na de economische crisis, in op mannen. Deze trend heeft zich in 2018 en 2019 stevig doorgezet. Nog meer vrouwen hebben betaald werk, ze werken meer uren per week en verdienen daarmee ook vaker genoeg om economisch op eigen benen te staan. In de coronacrisis van 2020 stopte de groei van arbeidsparticipatie, ook bij mannen. In het derde kwartaal waren vrijwel evenveel vrouwen als mannen aan het werk als in dezelfde periode een jaar eerder.

Emancipatiebeleid en de Emancipatiemonitor

De Emancipatiemonitor komt sinds 2000 eens per twee jaar uit en bevat de meest recente gegevens over thema's die in het landelijk emancipatiebeleid centraal staan (TK 2017/2018). De belangrijkste zijn:

- het verhogen van de arbeidsparticipatie van vrouwen en vooral ook het aantal uren dat ze werken, zodat ze genoeg verdienen om economisch zelfstandig te zijn;
- verhogen van de doorstroom van vrouwen naar de top;
- vergroten van de veiligheid van vrouwen.

De monitor is een samenwerkingsverband tussen het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). In 2018 is de gedrukte Emancipatiemonitor vervangen door een digitale publicatie. Ook deze wordt elke twee jaar geactualiseerd, en soms ook tussentijds. In aanvulling op de monitor bevat de CBS-databank [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/) een breed scala aan sociaal-economische statistieken over vrouwen en mannen.

Vrouwen werken vaker en meer uren

Vanaf 2014 is het aandeel vrouwen dat werkt jaarlijks toegenomen, en is het verschil met mannen kleiner geworden. Dat geldt ook voor de gemiddelde arbeidsduur. Zoals bekend, zijn Nederlandse vrouwen (en mannen) kampioenen deeltijdwerken (zie [Kaart 18](#)), maar sinds een aantal jaren zit er wel beweging in de gemiddelde arbeidsduur. Tussen 2015 en 2017 is deze met ruim een half uur toegenomen, en de twee jaar erna kwam er opnieuw ruim een half uur bij (zie [Kaart 5](#)). De meeste in deeltijd werkende vrouwen zouden onder bepaalde voorwaarden of omstandigheden meer uur willen werken (zie [Kaart 6](#)). Bijvoorbeeld als hun werktijden afgestemd kunnen worden op hun privéleven of wanneer ze een ontoereikend gezinsinkomen hebben. Vrouwen vinden betaald werk net zo belangrijk als mannen, maar zijn minder gericht op carrière maken. En ze hebben vaker een voorkeur voor een deeltijdbaai, vooral om tijd over te houden voor het huishouden, de zorg voor kinderen en voor zichzelf.

Meeste ouders willen zorg gelijk verdelen

Bijna de helft van de mannen zegt ook liever niet voltijds te werken, om zo tijd over te houden voor andere dingen (zie [Kaart 5](#)). Zeker als ze jonge kinderen hebben, zien de meeste Nederlanders (vrouwen en mannen) de vader liever niet voltijds werken. Voor moeders vinden de meeste Nederlanders maximaal drie dagen werken ideaal (zie [Kaart 13](#)). In werkelijkheid werken moeders vaak meer dan dat. Vaders ook; zij werken doorgaans voltijds. Het anderhalfverdienersmodel blijft dominant. Daarbij werkt de man voltijds en de vrouw in een – weliswaar steeds grotere – deeltijdbaan. Dit ondanks het feit dat bijna de helft van de stellen met kinderen werk en zorg het liefst gelijk zou willen verdelen en de vrouw in steeds meer relaties het hoogst is opgeleid (zie [Kaart 3](#)), en daarmee dus ook vaker per uur meer kan verdienen.

Meer vrouwen economisch zelfstandig

Bijna vier op de tien huwelijken lopen uit op een scheiding en ongehuwd samenwonenden gaan nog vaker uit elkaar. Vooral vrouwen die niet economisch zelfstandig zijn, lopen dan (met hun kinderen) een grote kans op armoede. Een belangrijk doel in het emancipatiebeleid is dan ook om het aandeel economisch zelfstandige vrouwen te verhogen. De laatste jaren neemt dit aandeel inderdaad jaarlijks toe. In 2019 verdiende bijna 64% van de vrouwen (m.u.v. scholieren, studenten en gepensioneerden) evenveel of meer dan het bijstandsniveau van een alleenstaande, en was daarmee economisch zelfstandig. Een flinke stijging ten opzichte van twee jaar eerder (bijna 61%) (zie [Kaart 8](#)). Mannen zijn vaker economisch zelfstandig (81%). Dat komt doordat ze vaker werk hebben, meestal voltijd, en ze per uur meer verdienen (zie [Kaart 7](#)). Deze loonkloof is in ons land groter dan in de meeste andere EU-landen (zie [Kaart 18](#)) en is de laatste twee jaar niet kleiner geworden.

Economische positie tweede generatie in de buurt van vrouwen zonder migratieachtergrond

Vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond zijn lager opgeleid, hebben minder vaak werk, en zijn daarmee dus ook minder vaak economisch zelfstandig dan hun landgenotes zonder of met een westerse migratieachtergrond. Dat geldt vooral voor degenen die in een niet-westers land geboren zijn. Vergeleken met deze eerste generatie hebben hun dochters (tweede generatie) een grote sprong gemaakt op de emancipatieladder (zie [Kaart 10](#)). Vrouwen met Marokkaanse of Turkse wortels die hier geboren zijn, zijn iets lager opgeleid dan van origine Nederlandse vrouwen. Ook liggen hun arbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid veel dichterbij de buurt van vrouwen zonder migratieachtergrond dan die van hun moeders (eerste generatie). De tweede generatie vrouwen met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond verschilt in arbeidsdeelname en economische zelfstandigheid vrijwel niet van vrouwen zonder migratiegeschiedenis.

Tegelijkertijd zijn vrouwen met een migratieachtergrond relatief vaak werkloos, vooral niet-westerse vrouwen en vrouwen uit de jongste EU-lidstaten. Vrouwen afkomstig uit vluchtelinglanden moeten meestal van een uitkering rondkomen, en een minderheid van hen is economisch zelfstandig.

Iets meer vrouwen in technische beroepen en in topfuncties

Vrouwen werken vaker dan mannen in de zorg en het onderwijs en minder vaak in de techniek. Deze verschillen nemen langzaam wel iets af. Het aandeel vrouwen dat werkt in dienstverlenende, bedrijfseconomische en administratieve beroepen is iets gedaald, en hun aandeel in technische beroepen en ICT is iets toegenomen (zie [Kaart 4](#)). Ook het aandeel vrouwen met een topfunctie in de wetenschap, het bedrijfsleven, de rijksoverheid en de gemeentelijke en provinciale politiek neemt langzaam iets toe. In de landelijke politiek (Tweede Kamer) is het aandeel vrouwen echter iets lager dan tien jaar geleden.

Vrouwen voelen zich vaker onveilig dan mannen

Minder dan mannen geven vrouwen aan slachtoffer van geweld te zijn geweest, maar ze voelen zich desondanks onveiliger. Ook in de eigen omgeving, zoals de woonplaats, de buurt en het eigen huis als ze 's avonds alleen zijn (zie [Kaart 17](#)). Vrouwen zijn relatief vaak thuis slachtoffer van geweld. De meeste vrouwelijke slachtoffers kennen de dader. In 2018 kwamen 43 vrouwen door geweld om het leven. In ruim driekwart van de gevallen was de vermoedelijke dader de partner of ex-partner. Geweld tegen mannen vindt vooral plaats op straat en de dader is meestal een onbekende (zie [Kaart 16](#)).

En toen kwam het coronavirus...

Door het coronavirus is Nederland onverwacht in een crisis beland die gevolgen zal hebben voor de positie van vrouwen en mannen, zeker op de arbeidsmarkt (CPB 2020a). Maar hoe groot die gevolgen zijn en hoe lang ze duren is nu nog lastig te voorspellen. Net zoals bij eerdere economische crises worden ook nu in eerste instantie vooral mensen met een flexibele arbeidsrelatie en zelfstandigen getroffen (CBS 2020). Mannen werken vaker als zelfstandige. Vrouwen zijn niet alleen vaker flexwerknemer, ze hebben ook vaker een vast contract (zie [Kaart 5](#)). Bovendien werken vrouwen vaker in een cruciaal beroep (FD 2020). In dat licht rijst de vraag of zij vaker dan mannen de coronacrisis ongeschonden door kunnen komen. Dat lijkt niet helemaal het geval: uit cijfers over de eerste drie kwartalen van 2020 blijkt dat de groei van de arbeidsparticipatie bij zowel vrouwen als mannen is gestopt (zie [Kaart 5](#)). Ook werkten vrouwen en mannen in het tweede kwartaal van 2020 feitelijk minder uren dan in dezelfde periode een jaar eerder (zie [Kaart 5](#) en CPB 2020b). Bovendien heeft de tijdelijke sluiting van opvang en scholen toen voor een enorme verzwaring van de zorgtaken geleid. Dit zijn taken die doorgaans vooral op het bordje van vrouwen liggen. Dat laatste blijkt in coronatijd niet veranderd (Yerkes et al. 2020). In het derde kwartaal was de feitelijke arbeidsduur van zowel vrouwen als mannen weer vergelijkbaar met die in hetzelfde kwartaal van 2019. Wel blijkt de werkloosheid bij vrouwen in 2020 iets harder gestegen (zie [Kaart 5](#)).

Alleenstaande ouders (voor het overgrote deel vrouwen) werken relatief vaak in sectoren waar de hardste klappen zijn gevallen (SCP 2020) én moesten ook een tijdlang alleen de extra zorg voor hun kinderen leveren. Het armoederisico, in deze groep toch al hoog, kan daarmee nog vergroot worden (SCP 2020).

Meer dan mannen voelen vrouwen zich thuis onveilig, en ook zijn ze vaker slachtoffer van geweld door een bekende/(ex-)partner. Of de maandenlange intelligente lockdown op dit vlak gevolgen heeft gehad, is nog niet bekend.

Literatuur

CBS (2020). *Vragen en antwoorden coronacrisis*. Geraadpleegd op 9 oktober 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/cbs-cijfers-coronacrisis>.

CPB (2020a). *Langdurige effecten van de coronacrisis voor de arbeidsmarkt*. Den Haag: Centraal Planbureau.

CPB (2020b). *Arbeidsmarkt: sterke daling gewerkte uren*. Den Haag: Centraal Planbureau.

FD (2020). Hoeveel Nederlanders hebben een cruciaal beroep? In: *Financieel Dagblad*, 17 maart 2020. Geraadpleegd 9 oktober 2020 via <https://fd.nl/economie-politiek/1338324/hoeveel-nederlanders-hebben-een-cruciaal-beroep>.

SCP (2020). *Maatschappelijke gevolgen van corona: verwachte gevolgen van corona voor scholing, werk en armoede*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

TK (2017/2018). *Emancipatienota 2018-2021: Principes in praktijk*. Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Tweede Kamer, vergaderjaar 2017/2018, 30420, nr. 270.

Yerkes, M.A., S.C.H. André, J.W. Besamusca, C. Remery, R. van der Zwan, P.M. Kruijnen, D.G.L. Beckers, S.A.E. Geurts en P.T. de Beer (2020). *Werkende ouders in tijden van Corona; meer maar ook minder gendergelijkheid*. Utrecht, Amsterdam, Nijmegen: Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam en Radboud Universiteit.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Economische positie vrouw tot 2020 verder verbeterd*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/economische-positie-vrouw-tot-2020-verder-verbeterd>.

Publicatiedatum

11 december 2020

En ze leefden nog lang...?

Vrouwen gaan gemiddeld op hun 26e samenwonen, krijgen hun eerste kind als ze 30 zijn en trouwen op hun 32e. Mannen zijn gemiddeld bijna drie jaar ouder als ze vader worden, en tweeëneenhalf jaar ouder als ze gaan trouwen. Van de huwelijken houdt 37% echter geen stand en ongehuwd samenwonenden gaan nog vaker uit elkaar. Van de vrouwen van 35 tot 45 jaar is 12% een alleenstaande moeder met minderjarige kinderen. Vooral vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond en laagopgeleide vrouwen wonen relatief vaak alleen met hun kinderen. Op latere leeftijd neemt het aandeel vrouwen dat geen partner heeft snel toe. Dat komt vooral doordat zij gemiddeld langer leven dan mannen.

Vrouwen gaan jonger uit huis dan mannen

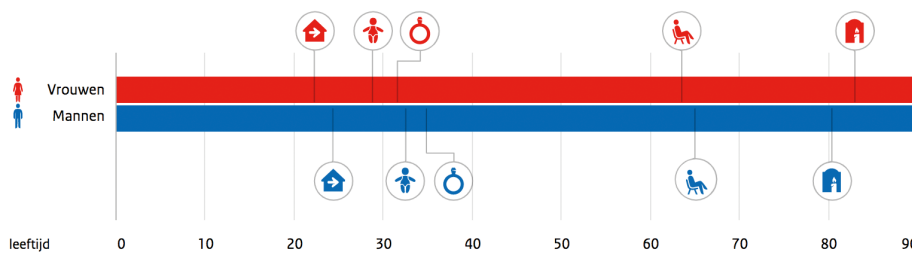
Vrouwen gaan doorgaans op jongere leeftijd uit huis dan mannen. Ze waren in 2019 gemiddeld 23,4 jaar bij het verlaten van het ouderlijk huis en mannen 24,9 jaar. Deze gemiddelden zijn in tien jaar tijd met ruim één jaar gestegen. Flexibilisering van de arbeidsmarkt en een stagnerende woningmarkt spelen daarbij waarschijnlijk een rol (Van Duin et al. 2016), maar ook de afschaffing van de basisbeurs en de invoering van het sociaal leenstelsel (Van den Berg en Van Gaalen 2018). Vrouwen stappen wat vaker direct vanuit het ouderlijk huis in een relatie dan mannen. Zij zijn jonger als ze voor het eerst gaan samenwonen: gemiddeld 26,3 jaar tegenover 28,3 jaar bij de mannen.

Trouwleeftijd schuift op

Samenwonen gaat allang niet meer automatisch gepaard met een huwelijk. De leeftijd bij het eerste huwelijk – als dat er al komt – is mede daardoor steeds verder opgeschoven. In 2009 waren vrouwen gemiddeld iets ouder dan 30 en mannen waren gemiddeld 33 jaar bij het eerste huwelijk. In 2019 was de gemiddelde leeftijd bij vrouwen 31,9 jaar en bij mannen 34,4 jaar. Aan het begin van de jaren zeventig waren vrouwen nog geen 23 jaar op hun trouwdag. De mannen waren zo'n twee jaar ouder.

Levensloop

[Gemiddelde leeftijd bij diverse levensloopgebeurtenissen, 2009 en 2019 (in jaren)]

- a Leeftijd bij uit huis gaan op 31 december in 2008 en 2018, personen van 15 tot 40 jaar.
- b Leeftijd op 31 december van het jaar waarin het kind is geboren.
- c Leeftijd op 31 december van het jaar waarin het huwelijk is gesloten. Geregistreerd partnerschappen zijn niet meegeteld.
- d Pensioenleeftijd werknemers voor 2008 en 2018.
- e Levensverwachting bij geboorte (zie ook [Kaart 15](#)).

Bron: CBS (Bevolkingsstatistieken '08, '09, '18, '19; Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden '07-'08 en '17-'18)

Steeds later moeder

Sinds de jaren zeventig is de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen voor het eerst moeder worden steeds hoger geworden. Na de eeuwwisseling leek aan deze stijging een eind te zijn gekomen. Toen lag de leeftijd bij het eerste moederschap een tijdlang op 29,4 jaar (CBS 2019a). Vanaf 2014 worden vrouwen echter weer steeds later moeder, in 2019 gemiddeld op hun dertigste. Mannen zijn bij de komst van het eerste kind van hun partner bijna drie jaar ouder dan vrouwen. Ook bij hen is de leeftijd waarop ze voor het eerst vader worden de afgelopen jaren gestegen (CBS 2019b).

Het gemiddeld kindertal per vrouw is gedaald, van 1,79 in 2009 naar 1,57 in 2019. Aangenomen wordt dat dit in de toekomst nog weer wat zal stijgen tot 1,70, omdat een deel van de huidige kinderloze vrouwen waarschijnlijk alsnog moeder wordt (Stoeldraijer et al. 2019). Het vaakst hebben moeders twee kinderen (zie ook CBS 2017a).

Een van de redenen voor het verdere uitstel van het ouderschap wordt gezocht in de toegenomen onzekerheid waar jongvolwassenen mee te maken hebben. Het duurt langer voordat ze een vaste baan, voldoende inkomen, een stabiele relatie en een geschikte woning hebben. Voor velen zijn dat voorwaarden voor de start van een gezin (Loozen en Kloosterman 2019; Van Wijk en Chkalova 2020). Daarnaast speelt bij vrouwen ook een rol dat ze steeds vaker hoger onderwijs volgen (zie [Kaart 3](#)). Jonge vrouwen combineren hun opleiding meestal niet met het moederschap en na hun opleiding willen ze vaak eerst gaan werken (Te Riele en Loozen 2017). Hoogopgeleide vrouwen beginnen dan ook later aan kinderen dan vrouwen met een lager opleidingsniveau. Van de generatie geboren in 1980 was 69% van de laagopgeleide vrouwen op 30-jarige leeftijd moeder, van de middelbaaropgeleiden was dat 55% en van de hoogopgeleide vrouwen 32% (CBS 2017b).

Leeftijd bij geboorte eerste kind en kindertal

[Gemiddelde leeftijd bij geboorte eerste kind en gemiddeld kindertal, 2000-2019 (in jaren en aantallen)]

leeftijd bij geboorte eerste kind kindertal			
	vrouw	man	
2000	29,1	32,0	1,72
2005	29,4	32,5	1,71
2010	29,4	32,4	1,80
2011	29,4	32,4	1,76
2012	29,4	32,4	1,72
2013	29,4	32,4	1,68
2014	29,5	32,5	1,71
2015	29,6	32,5	1,66
2016	29,7	32,6	1,66
2017	29,8	32,7	1,62
2018	29,9	32,7	1,59
2019	30,0	32,8	1,57

Bron: CBS (Bevolkingsstatistieken '00-'19)

Aantal tienermoeders gehalveerd

Het aantal tienermoeders is de afgelopen tien jaar verder afgenomen. In 2009 kregen 2640 vrouwen onder de 20 jaar een kind, in 2019 waren dat er nog 1260. Dat komt neer op 2,5 moeders per duizend 15- tot 20-jarige meisjes. Veruit de meeste tienermoeders zijn 18 of 19 jaar, 5% van de tienermoeders is 16 jaar of jonger.

Meisjes met een migratieachtergrond krijgen relatief vaak als tiener een kind. Hoewel onder Antilliaanse¹ en Surinaamse meisjes het aandeel tienermoeders ten opzichte van 2009 sterk is gedaald, is dit nog steeds betrekkelijk hoog: respectievelijk 11,2 en 7,6 per duizend 15- tot 20-jarige meisjes. Maar ook meisjes met een Syrische, Eritrese of Somalische achtergrond krijgen naar verhouding vaak al een kind voor hun twintigste. Binnen de westerse groep komen relatief veel tienermoeders voor bij Bulgaarse meisjes (zie ook CBS 2017c).

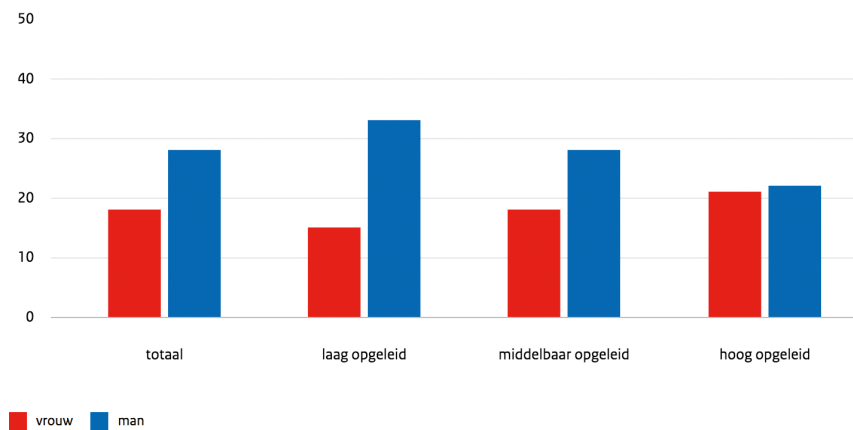
Hoogopgeleide vrouwen het vaakst kinderloos

Niet alle vrouwen krijgen kinderen. Van de generaties vrouwen geboren tussen 1955 en 1975 is rond de 18% kinderloos. Bij de vrouwen die geboren werden tussen 1935 en 1945 was dat nog 11% (CBS StatLine 2020a). Onder hoogopgeleide vrouwen is het aandeel dat uit eigen keuze of ongewenst geen kinderen krijgt groter dan onder lager opgeleide vrouwen. Van de hoogopgeleide vrouwen

geboren in 1970 had 21% geen kinderen op 45-jarige leeftijd, van de middelbaaropgeleiden was dat 18% en van de laagopgeleiden 15%. Bij de mannen zijn het juist de laagopgeleiden die het vaakst kinderloos blijven (CBS 2017b).

Kinderloos naar opleidingsniveau

[Kinderloos op 45-jarige leeftijd naar opleidingsniveau, geboortegeneratie, 1970 (in procenten)]

Bron: CBS (2017b)

Kinderen na scheiding vooral naar moeder

Van alle kinderen worden er bijna negen op de tien geboren binnen een huwelijk of bij een niet-gehuwd paar (zie ook CBS 2018a). Van de huwelijken eindigt echter naar verwachting 37% in een echtscheiding (CBS StatLine 2020b). Samenwonenrelaties zijn nog minder stabiel. Kinderen van stellen die ongehuwd samenwonen hebben daardoor een grotere kans om een scheiding van de ouders mee te maken (CBS 2018b). Na een scheiding gaan de kinderen in 70% van de gevallen (voornamelijk) bij hun moeder wonen. Van de gescheiden paren kiest ruim een kwart voor co-ouderschap. Hierbij heeft het kind twee ouderlijke huizen. Bij gescheiden paren waarbij de moeder hoogopgeleid is, komt co-ouderschap twee keer zo vaak voor als bij paren met een laagopgeleide moeder (CBS 2017d).

Bijna een op de tien kinderen wordt geboren in een eenoudergezin. Dit aandeel is de laatste vijf jaar niet veranderd. Jonge vrouwen van 15 tot 25 jaar en vrouwen van boven de 40 hebben het vaakst geen partner bij de geboorte van hun kind. Het aandeel is het hoogst onder vrouwen met een Antilliaanse en Surinaamse migratieachtergrond, respectievelijk 37% en 31%.

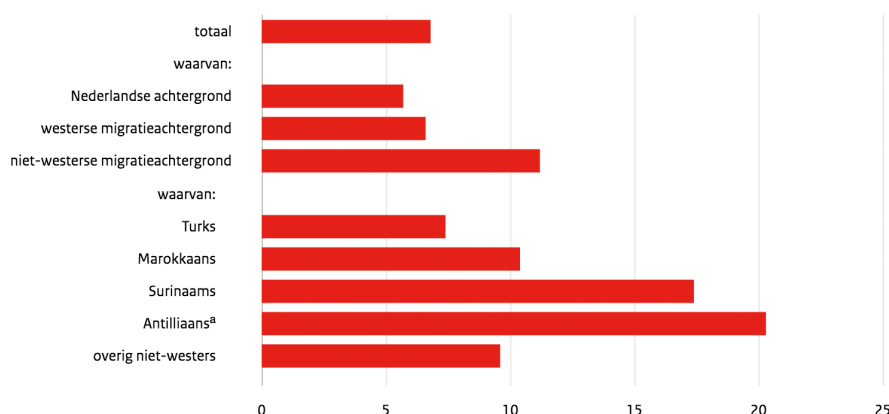
Niet-westerse vrouwen het vaakst alleenstaande moeder

Van de vrouwen van 15 tot 55 jaar was 7% op 1 januari 2020 een alleenstaande ouder met minderjarige kinderen. Bij mannen was dat minder dan 1%. Vooral onder 35- tot 45-jarige vrouwen is dit aandeel met 12% hoog. Vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond zijn twee keer zo vaak alleenstaand moeder als vrouwen met een Nederlandse achtergrond. Het vaakst komt het alleenstaand moederschap voor bij Antilliaanse vrouwen (20%), gevolgd door Surinaamse vrouwen (17%). Maar ook bij de Marokkaanse, Turkse en overige niet-westerse vrouwen is dit percentage relatief hoog. Bij vrouwen met een westerse migratieachtergrond is het aandeel alleenstaande moeders maar iets groter dan bij vrouwen met een Nederlandse achtergrond. Ook het

onderwijsniveau speelt een rol. Laagopgeleide vrouwen wonen vaker alleen met hun kinderen dan hoger opgeleide vrouwen. Van de laagopgeleide vrouwen die geboren zijn in 1980 was 20% op 35-jarige leeftijd een alleenstaande moeder, tegenover 4% van de hoogopgeleide vrouwen (CBS 2017e).

Alleenstaande moeders naar migratieachtergrond

[Alleenstaande moeders van 15 tot 55 jaar met minderjarige kinderen naar migratieachtergrond en leeftijd, 2019 (in procenten)]

a Verkorte aanduiding voor Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten of Aruba als migratieachtergrond.

Bron: CBS (Bevolkingsstatistieken '20)

Oudere vrouwen vaker alleenstaand dan oudere mannen

Een deel van de vrouwen en mannen woont alleen. Op latere leeftijd is verweduwing daar vaak de oorzaak van. Oudere vrouwen wonen veel vaker alleen dan oudere mannen. Dat komt doordat ze gemiddeld ouder worden en ook vaker een oudere partner hebben. In 2019 was hun gemiddelde levensverwachting 83,6 jaar, voor mannen was dat 80,5 jaar. Wel is de levensverwachting van mannen wat sneller gestegen dan die van vrouwen (zie [Kaart 15](#)), waardoor het aandeel alleenstaande vrouwen van 65 jaar of ouder tussen 2010 en 2020 is gedaald van 51% naar 46%. Daarmee zijn ze echter nog steeds twee keer zo vaak alleenstaand als mannelijke 65-plussers (CBS StatLine 2020c).

Literatuur

Berg, L. van den en R. van Gaalen (2018). Studeren en uit huis gaan nog haalbaar? Samenhang met sociaal leenstelsel en ouderlijke welvaart, 2007-2016. In: *Statistische Trends*, januari 2018.

Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/04/studeren-en-uit-huis-gaan-nog-haalbaar->.

CBS (2017a). *Een op de honderd moeders heeft meer dan vijf kinderen*. CBS nieuwsbericht, 12 mei 2017.

Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/19/een-op-de-honderd-moeders-heeft-meer-dan-vijf-kinderen>.

CBS (2017b). *Laagopgeleide mannen vaker kinderloos*. CBS nieuwsbericht, 30 maart 2017. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/13/laagopgeleide-mannen-vaker-kinderloos>.

CBS (2017c). *Relatief weinig tienermoeders in Nederland*. CBS nieuwsbericht, 11 december 2017. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/50/relatief-weinig-tienermoeders-in-nederland>.

CBS (2017d). *Ruim kwart gescheiden ouders kiest voor co-ouderschap*. CBS nieuwsbericht, 18 december 2017. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/51/ruim-kwart-gescheiden-ouders-kiest-voor-co-ouderschap>.

CBS (2017e). *Hoger opgeleide moeders minder vaak alleenstaand*. CBS nieuwsbericht, 30 maart 2017. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/13/hoger-opgeleide-moeders-minder-vaak-alleenstaand>.

CBS (2018a). *Bijna 1 op de 10 baby's wordt geboren in eenoudergezin*. CBS nieuwsbericht, 24 december 2018. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/52/bijna-1-op-de-10-baby-s-wordt-geboren-in-eenoudergezin>.

CBS (2018b). *3 op 10 vijftienjarigen wonen niet met beide ouders*. CBS nieuwsbericht, 1 mei 2018. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/18/3-op-10-vijftienjarigen-wonen-niet-met-beide-ouders>.

CBS (2019a). *Leeftijd moeder bij eerste kind stijgt naar 29,9 jaar*. CBS nieuwsbericht, 11 mei 2019. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/19/leeftijd-moeder-bij-eerste-kind-stijgt-naar-29-9-jaar>.

CBS (2019b). *Leeftijd vader bij geboorte kind stijgt*. CBS nieuwsbericht, 15 juni 2019. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/24/leeftijd-vader-bij-geboorte-kind-stijgt>.

CBS StatLine (2020a). *Kerncijfers geboorte; waarneming en prognose, geboortegeneratie*. Geraadpleegd op 27 juni 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83790NED/table?dl=3DE95>.

CBS StatLine (2020b). *Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en door overlijden*. Geraadpleegd op 27 juni 2020 via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37425ned/table?dl=3D126>.

CBS StatLine (2020c). *Personen in huishoudens naar leeftijd en geslacht, 1 januari*. Geraadpleegd op 27 juli 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37620/table?dl=3DE7B>.

Duin, C. van, L. Stoeldraijer, D. van Roon en C. Harmssen (2016). *Huishoudensprognose 2015-2060: jongeren en ouderen langer thuis*. In: *Bevolkingstrends*, juni 2016. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/24/huishoudensprognose-jongeren-en-ouderen-langer-thuis>.

Loozen, S. en R. Kloosterman (2019). *Opvattingen over de timing van het ouderschap*. In: *Statistische Trends*, oktober 2019. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2019/42/opvattingen-over-de-timing-van-het-ouderschap>.

Riele, S. te en S. Loozen (2017). Vruchtbaarheid aan het begin van de 21e eeuw. In: *Statistische Trends*, december 2017. Geraadpleegd op 17 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/51/vruchtbaarheid-aan-het-begin-van-de-21e-eeuw>.

Stoeldraijer, L., C. van Duin en C. Huisman (2019). Kernprognose 2019-2060: 19 miljoen inwoners in 2039. In: *Statistische Trends*, december 2019. Geraadpleegd op 10 november 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2019/51/kernprognose-2019-2060-19-miljoen-inwoners-in-2039>.

Wijk, D. van en K. Chkalova (2020). Minder geboorten door studie en flexwerk? In: *Statistische Trends*, juli 2020. Geraadpleegd op 10 november 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/minder-geboorten-door-studie-en-flexwerk>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: En ze leefden nog lang...?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/en-ze-leefden-nog-lang>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Antilliaans is in de Emancipatiemonitor een verkorte aanduiding voor Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten of Aruba als migratieachtergrond.

Meisjes vlijtig door het onderwijs en jongens een flitsende loopbaanstart?

Meisjes doen het over het algemeen beter in het onderwijs dan jongens. Ze zitten bijvoorbeeld vaker in de hogere onderwijsniveaus, verlaten minder vaak voortijdig hun opleiding en gaan sneller door hun studie heen. Deze ontwikkeling werkt ook geleidelijk door in het opleidingsniveau van de bevolking. Inmiddels is het aandeel hoogopgeleiden onder 15- tot 65-jarigen bij vrouwen groter dan bij mannen. Vlak na het behalen van hun diploma hebben vrouwen vrijwel even vaak betaald werk als mannen. Wel werken ze vaker in deeltijd. Dit verschil in deeltijdwerken neemt later in hun loopbaan verder toe (zie [Kaart 5](#)).

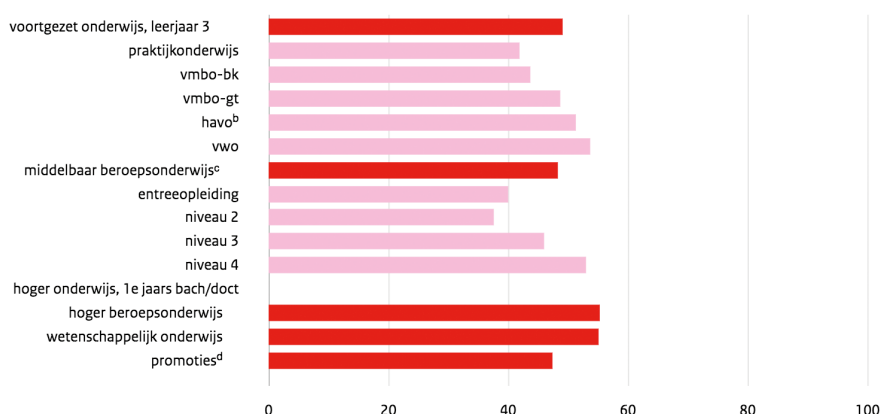
Meisjes volgen hogere niveaus in onderwijs

In groep 8 van de basisschool krijgen meisjes een vergelijkbaar advies voor het voortgezet onderwijs (vo) als jongens. Vervolgens blijkt dat ze in het derde leerjaar van het vo vaker een hoger niveau volgen dan het advies dat ze kregen, terwijl jongens juist vaker in een lager niveau zijn terechtgekomen (CBS 2018). In het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs is 49% van de leerlingen een meisje, maar op de havo en het vwo is hun aandeel meer dan de helft. In het praktijkonderwijs en de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo (vmbo-b en vmbo-k) zijn jongens juist oververtegenwoordigd (zie ook CBS 2019a, 2019b).

Ook na het voortgezet onderwijs volgen meisjes vaker de hogere niveaus dan jongens. In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn meisjes oververtegenwoordigd in niveau 4, terwijl jongens meer dan gemiddeld de entreeopleiding of niveau 2 en 3 volgen. In het hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) bestaat meer dan de helft van de eerstejaarsstudenten uit meisjes. De afgelopen 10 jaar is er weinig veranderd in deze cijfers. Alleen bij promoties is het aandeel vrouwen verder gegroeid: van 42% in 2009/'10 tot 47% in 2018/'19.

Meisjes en vrouwen per onderwijssoort

[Aandeel meisjes en vrouwen, naar onderwijssoort, 2019/'20^a (in procenten)]

- a Voorlopige cijfers.
- b Inclusief algemeen leerjaar.
- c Inclusief extranei.
- d Cijfer betreft 2018/'19.

Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2019/'20)

Jongens vaker voortijdig schoolverlater

Jongens zijn vaker voortijdig schoolverlater [Een voortijdig schoolverlater is iemand die het (bekostigd) onderwijs heeft verlaten en niet in het bezit is van een startkwalificatie. Het bezit van een startkwalificatie houdt in dat iemand ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2) of een oude opleiding van vergelijkbaar niveau heeft.] dan meisjes. Van de jongeren die in het schooljaar 2018/'19 onderwijs volgden in het vo, vavo of mbo had 1,7% van de meisjes en 3,0% van de jongens een schooljaar later het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten (CBS StatLine 2020a). Na een jarenlange daling zijn deze percentages sinds schooljaar 2017/'18 weer iets gestegen. Ook is het verschil tussen meisjes en jongens weer wat groter geworden. Ruim driekwart van de voortijdig schoolverlaters is afkomstig uit het mbo.

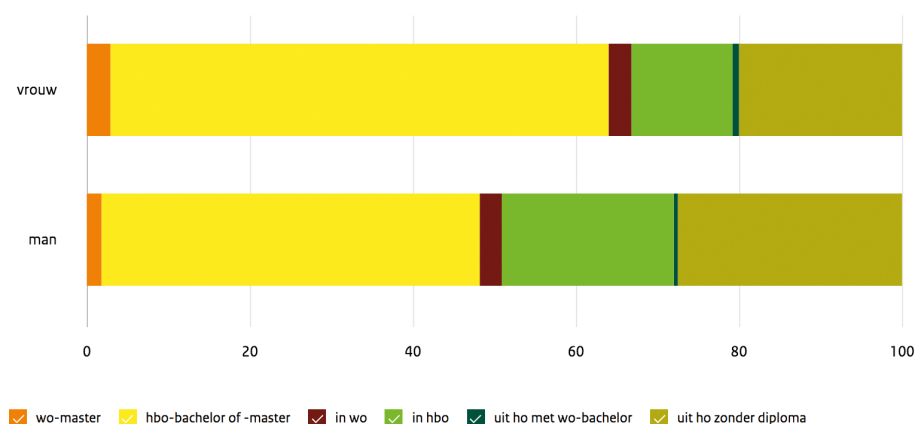
Vrouwen succesvoller in hoger onderwijs

Vrouwen nemen niet alleen vaker deel aan het hoger onderwijs, ze sluiten hun studie ook doorgaans sneller en vaker met een diploma af dan mannen. Zo had 62% van de vrouwen die in 2011 begonnen waren met een studie in het wo zeven jaar later een wo-master behaald, tegenover 47% van de mannen. Ook had toen ruim 6% van de mannen het hoger onderwijs zonder diploma (hbo of wo) verlaten, tegen minder dan 3% van de vrouwen. Bij studenten die in 2012 met een hbo-opleiding waren gestart, is na zes jaar een soortgelijk patroon te zien. Wel is het aandeel dat zonder diploma uit het hoger onderwijs uitstroomt bij dit hbo-cohort aanmerkelijk groter dan bij het wo-cohort.

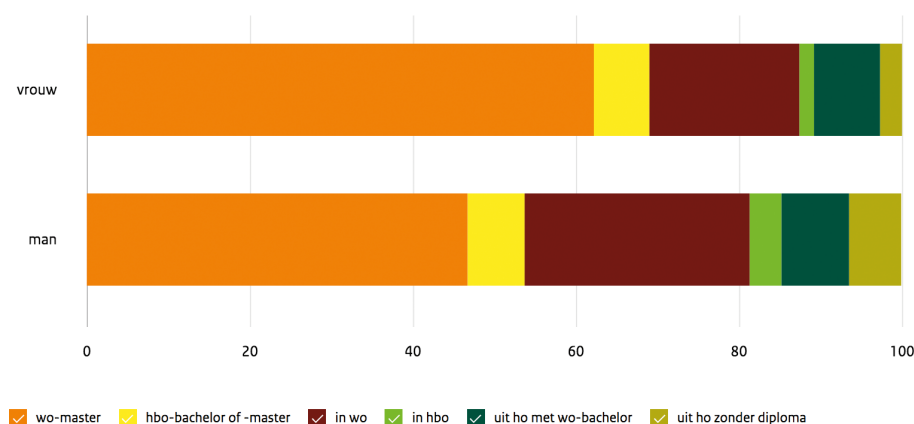
Studiesucces zes/zeven jaar na start hoger onderwijs

[Studiesucces hbo-cohort 2010/'11, stand na zes jaar, en wo-cohort 2011/'12, stand na zeven jaar, na een voltijdstudie (in procenten)]

hbo-cohort 2012

wo-cohort 2011

Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2011/'12, 2012/'13, 2019/'20)

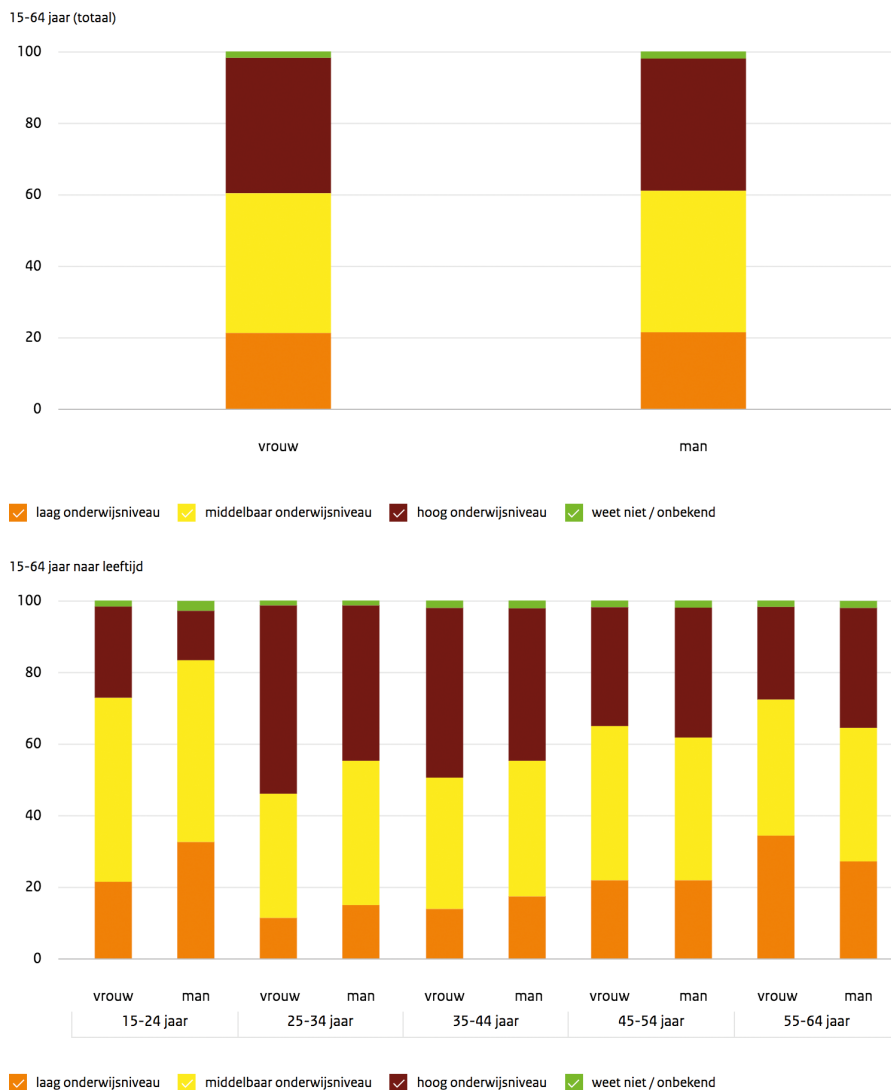
Vrouwen vaker hoogopgeleid dan mannen

Doordat vrouwen vaker en succesvoller hoger onderwijs volgen dan mannen, is het aandeel hoogopgeleiden [Het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoger onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.] in de totale niet-onderwijsvolgende bevolking van 15 tot 65 jaar de afgelopen jaren harder gegroeid onder vrouwen dan onder mannen (CBS StatLine 2020b). In 2017 waren 15- tot 65-jarige vrouwen voor het eerst vaker hoogopgeleid dan mannen van die leeftijd. Van de vrouwen had in 2019 zo'n 38% een opleiding op ten minste hbo-niveau voltooid; van de mannen was dat 37%. Onder 45-plussers is het aandeel hoogopgeleiden bij mannen nog wel groter dan bij vrouwen.

Ook zijn binnen paren van 25 jaar en ouder vrouwen steeds vaker hoger opgeleid dan hun partner. Inmiddels is dat bij bijna een kwart van de stellen het geval. Tegelijkertijd komt het steeds minder voor dat een vrouw lager opgeleid is dan haar partner (CBS StatLine 2020c).

Onderwijsniveau bevolking

[Onderwijsniveau van niet-onderwijsvolgende bevolking van 15-64 jaar^a, 2019 (in procenten)]

a In de groep 15- tot 25-jarigen zijn relatief weinig hoogopgeleiden. Een deel van deze groep is immers nog bezig met hun opleiding.

Bron: CBS (EBB'19)

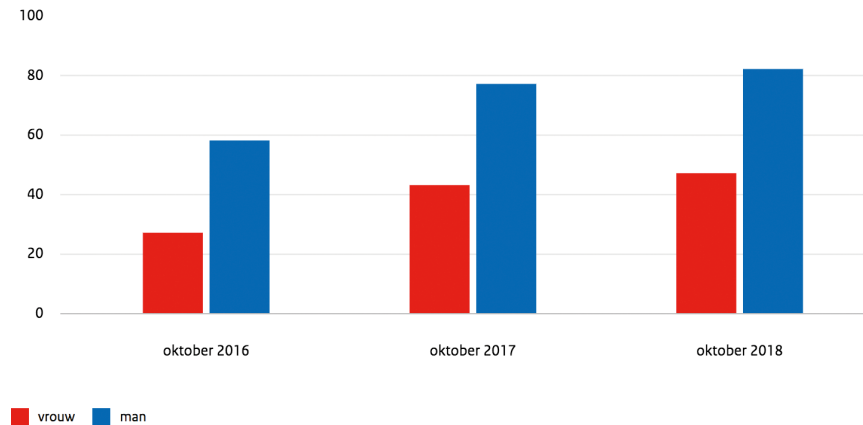
Vrouwen werken aan begin loopbaan al meer in deeltijd

Vrouwelijke mbo'ers, hbo'ers en wo'ers hebben vlak na het voltooien van hun opleiding vrijwel even vaak betaald werk als mannen. Wel werken ze dan al minder vaak voltijds (35 uur of meer) dan mannen (zie ook [Kaart 5](#) en Merens en Bucx 2018). De verschillen zijn kleiner naarmate het onderwijsniveau hoger is. Zowel bij vrouwen als bij mannen groeit het aandeel met een voltijd baan in de twee jaar nadat ze hun opleiding hebben afgerond. Bij de wo'ers en hbo'ers slinkt daarbij het verschil tussen vrouwen en mannen, bij de mbo'ers wordt het juist groter.

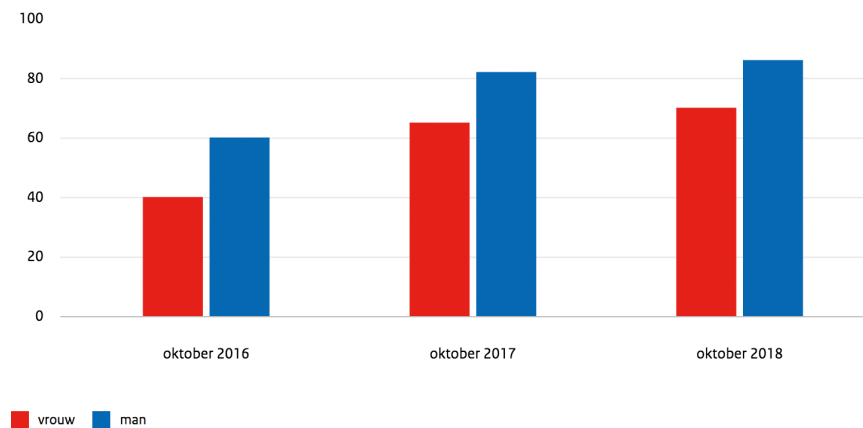
Voltijds werken (≥ 35 uur per week) na afronden mbo, hbo of wo

[Voltijds werken, gediplomeerde schoolverlaters uit 2015/'16 (in procenten van totaal met werk)]

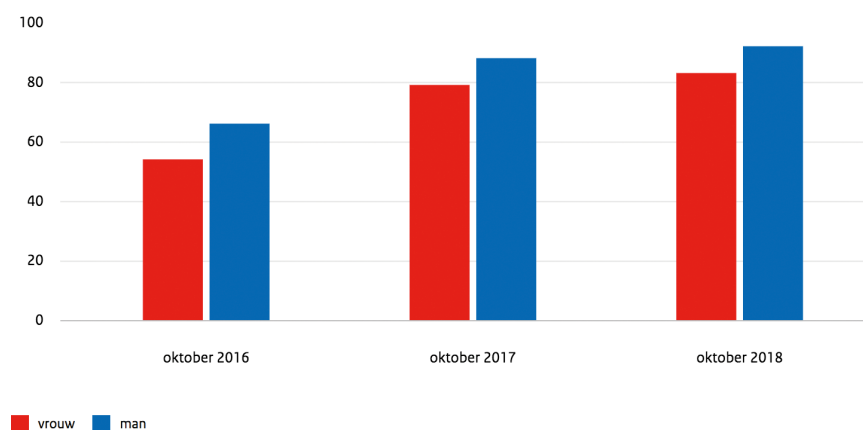
mbo (bol-vt en bbl)

hbo-bachelor

wo-master

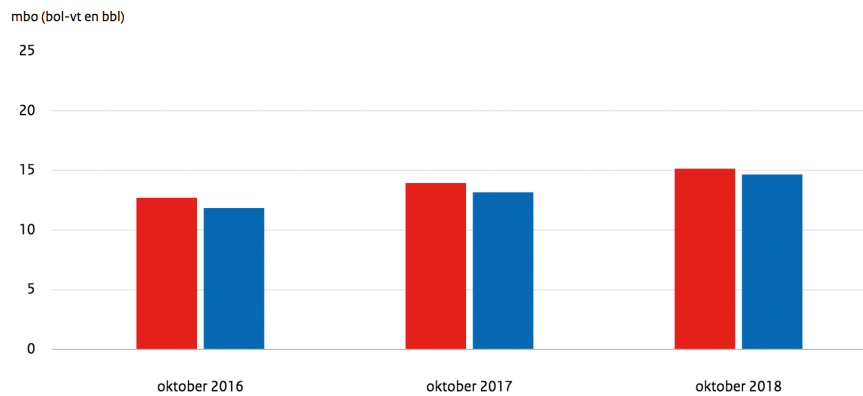
Bij mbo'ers verdienen vrouwen meer per uur dan mannen

Bij werkende vrouwen met een mbo-diploma is het mediane uurloon [De mediaan van het uurloon is de middelste van de naar grootte gerangschikte uurlonen. Dit betekent dat precies de helft van de populatie een lager of even hoog uurloon heeft.] vlak na het behalen van hun diploma hoger dan dat van mannelijke mbo'ers.¹ In de daaropvolgende twee jaar wordt dit onderscheid wat kleiner

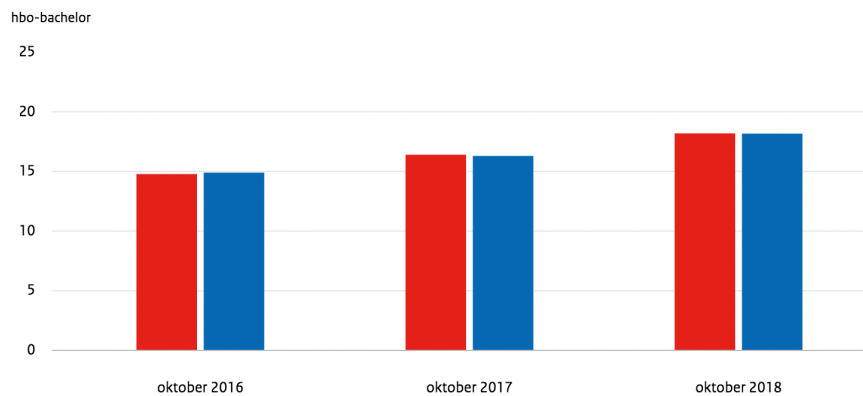
(CBS StatLine 2020d). Een deel van het verschil hangt samen met het behaalde mbo-niveau: vrouwen halen vaak een hoger niveau dan mannen (zie ook Pleijers en Hartgers 2019). Bij de hbo-bachelor-gediplomeerden ontlopen de uurlonen van mannen en vrouwen elkaar tegenwoordig niet veel. Weer anders is het bij de wo'ers, binnen die groep krijgen vrouwen in doorsnee iets minder per uur betaald dan mannen (CBS StatLine 2020e). Vrouwen zijn doorgaans in andere sectoren actief dan mannen (zie [Kaart 4](#)).

Loon na afronden mbo, hbo of wo

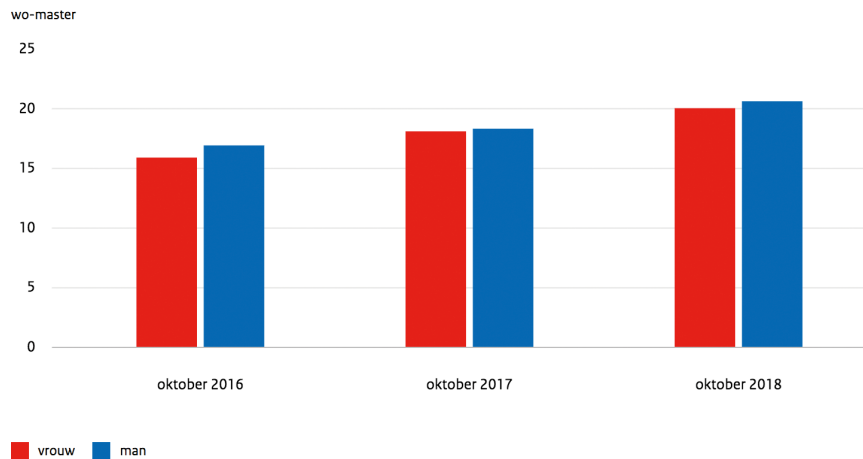
[Mediaan uurloon, gediplomeerde schoolverlaters uit 2015/'16 (in euro's)]

■ vrouw ■ man

■ vrouw ■ man

Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2015/'16, Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden '16, '17, '18)

Literatuur

CBS (2018). *Jaarrapport 2018 Landelijke Jeugdmonitor*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2019a). *Meisjes vaker dan jongens op hoogste niveau mbo*. CBS nieuwsbericht, 30 september 2019. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/40/meisjes-vaker-dan-jongens-op-hoogste-niveau-mbo>.

CBS (2019b). *Jongens staan na een jaar al op achterstand op het vo*. CBS nieuwsbericht, 3 september 2019. Geraadpleegd op 18 september via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/36/meisjes-binnen-7-jaar-vo-hoger-niveau-diploma-dan-jongens>.

CBS StatLine (2020a). *Voortijdig schoolverlaters; geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84781NED/table?dl=3CC8o>.

CBS StatLine (2020b). *Bevolking; onderwijsniveau; geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82275NED/table?dl=14oD4>.

CBS StatLine (2020c). *Onderwijsniveau van personen en partner*. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83613NED/table?dl=B657>.

CBS StatLine (2020d). *Uitstromers mbo werkzaam als werknemers; uurloon na verlaten onderwijs*. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83832NED/table?dl=3DCE7>.

CBS StatLine (2020e). *Uitstromers ho werkzaam als werknemers; uurloon na verlaten onderwijs*. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83815NED/table?dl=3DCE5>.

Merens, A. en F. Bucx (2018). *Werken aan de start. Jonge vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Pleijers, A. en M. Hartgers (2019). De kenmerken van schoolverlaters en hun arbeidspositie vijf jaar later. In: *Statistische Trends*, juli 2019. Geraadpleegd op 18 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2019/26/kenmerken-schoolverlaters-en-arbeidspositie-vijf-jaar-later>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Meisjes vlijtig door het onderwijs en jongens een flitsende loopbaanstart?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/meisjes-vlijtig-door-het-onderwijs-en-jongens-een-flitsende-loopbaanstart>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Deze cijfers wijken af van die in [Kaart 7](#). Hier gaat het om de ontwikkeling van het mediane uurloon van drie verschillende cohorten mbo'ers, hbo-bachelors en wo-masters in de eerste twee jaar na het behalen van hun diploma in schooljaar 2015/'16. In [Kaart 7](#) wordt het gemiddelde uurloon van werknemers (totaal en per leeftijd) voor 2018 besproken.

Meer vrouwen in de techniek en meer mannen in de zorg?

Weinig vrouwen zijn werkzaam in technische beroepen, terwijl mannen ondervertegenwoordigd zijn in de zorg. Dat komt vooral door de studiekeuze: meisjes kiezen minder vaak voor een technische opleiding, terwijl relatief weinig jongens een zorgopleiding doen. Daar komt bij dat vrouwen die een technische opleiding hebben gevolgd daarna veel minder vaak in een technisch beroep aan de slag gaan dan mannen. Andersom is bij mannen met een opleiding in de richting zorg en welzijn het aandeel dat in een zorgberoep werkt wat kleiner dan bij vrouwen. Sinds 2009 is de studiekeuze in de meeste onderwijssoorten wel minder seksspecifiek geworden. Dat geldt ook voor de verdeling van mannen en vrouwen over beroepsklassen.

Studiekeuze minder seksspecifiek, behalve in hbo en wo

Van oudsher kiezen meisjes en jongens in het onderwijs vaak voor verschillende richtingen. Terwijl bij meisjes opleidingen in de zorg, het onderwijs en sociaal-culturele beroepen favoriet zijn, hebben jongens vaker een voorkeur voor natuur en techniek. Verschillen in richtingkeuze kunnen worden weergegeven met een zogenoemde segregatie-index. In 2019/'20 bedroeg de segregatie-index voor onderwijsrichting in het vmbo 18% en in het mbo 21%. Dat wil zeggen dat ongeveer een op de vijf leerlingen van sector zou moeten veranderen om een gelijke verdeling tussen vrouwen en mannen te krijgen. Op het vwo zijn de verschillen met 10% het kleinst.

Het verschil in richtingkeuze is tussen 2009/'10 en 2019/'20 op het vmbo, de havo, het vwo en het mbo kleiner geworden en op het hbo en wo toegenomen. Na 2015/'16¹ verminderde de segregatie in het vmbo, vwo en wo, terwijl deze in het mbo en hbo groeide.

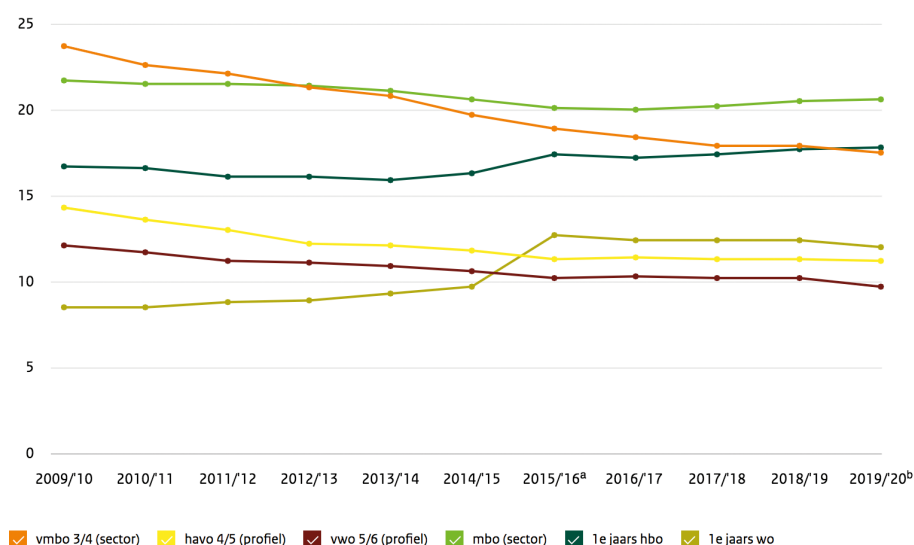
Segregatie-index

Een segregatie-index geeft de mate aan waarin verdelingen verschillen. Hier staat het verschil in de verdeling over onderwijsrichtingen en beroepsklassen van vrouwen en mannen centraal. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de *marginal matching measure*. Deze index geeft aan welk aandeel van alle personen van richting of klasse zou moeten veranderen om een gelijke verdeling van mannen en vrouwen te krijgen. Daarbij geldt als voorwaarde dat de omvang van de richtingen en klassen ongewijzigd blijft. Als de waarde 0 is, dan is er sprake van een volstrekt identieke verdeling van vrouwen en mannen over de richtingen (of klassen).

Slechts een deel van de scholieren en studenten volgt een zorg- of bèta-opleiding. De segregatie-index studierichting wordt dus mede bepaald door de man/vrouw-verdeling in de overige studierichtingen binnen de onderwijssoort.

Segregatie studierichting

[Segregatie-index voor keuze van studierichting, 2009/'10-2019/'20 (in procenten)]

- a De cijfers voor hbo en wo vanaf 2015/'16 zijn niet vergelijkbaar met de eerdere cijfers, omdat toen een nieuwe indeling in de internationale onderwijsclassificatie (ISCED) werd ingevoerd.
- b Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2009/'10-2019/'20)

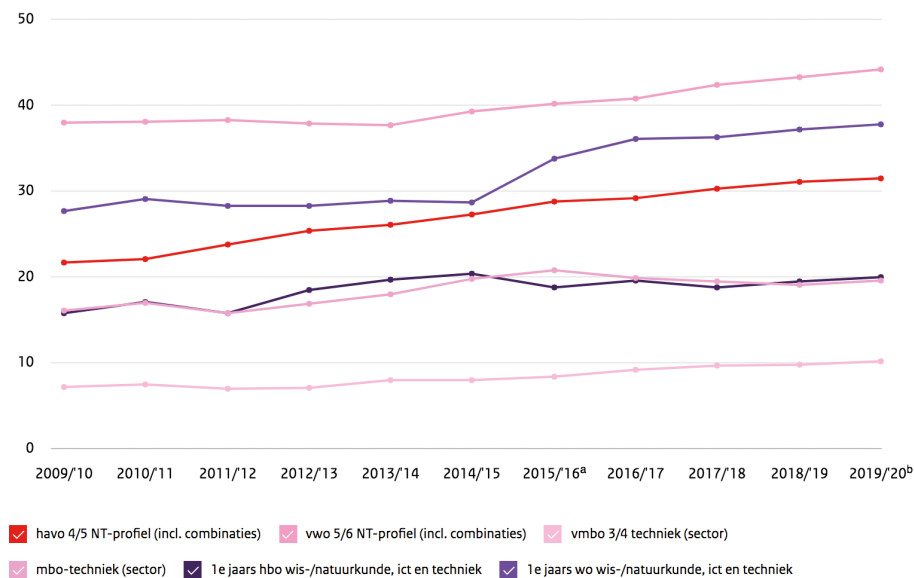
Meer vrouwen kiezen voor bèta

Binnen alle onderwijssoorten zijn vrouwen ondervertegenwoordigd in de bètarichtingen (techniek, ICT en wis-/natuurkunde). In 2019/'20 varieerde hun aandeel van 10% binnen de sector techniek in het vmbo tot 44% van de vwo-leerlingen met een NT-profiel (natuur en techniek). Wel is het aandeel vrouwen dat voor bèta kiest bij alle onderwijssoorten een stuk hoger dan tien jaar geleden. Vooral op de havo en het vmbo was de toename relatief sterk.

Het aandeel meisjes in de sector techniek is in het mbo na 2015/'16 iets teruggelopen, terwijl dit aandeel onder de studenten wis-/natuurkunde, ICT en techniek in het hbo nog maar nauwelijks toenam. In het wo daarentegen steeg het percentage vrouwen in deze studies voornamelijk na 2015/'16.

Aandeel vrouwen in bètarichtingen

[Aandeel vrouwen in bètarichtingen, 2009/'10-2019/'20 (in procenten)]

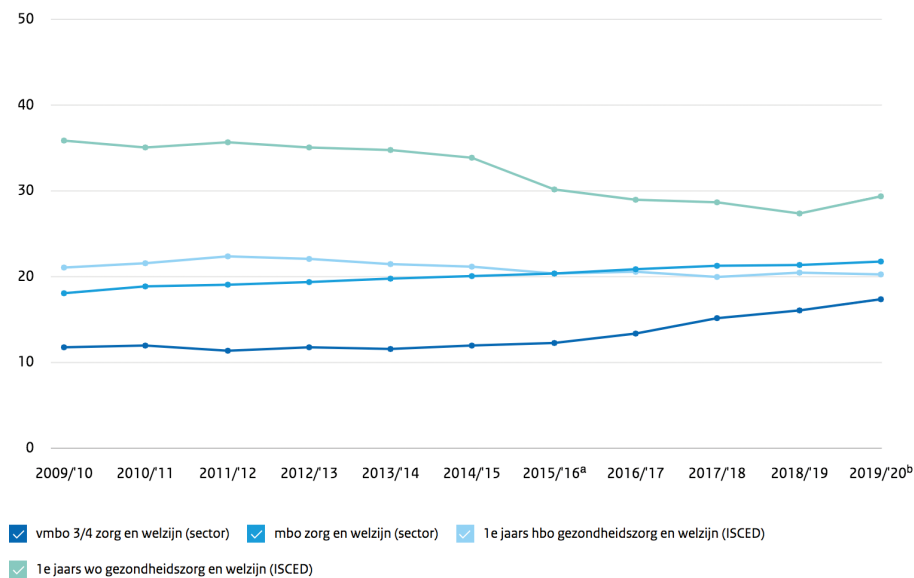
- a De cijfers voor hbo en wo vanaf 2015/'16 zijn niet vergelijkbaar met de eerdere cijfers, omdat toen een nieuwe indeling in de ISCED (de internationale onderwijsclassificatie) werd ingevoerd.
- b Voorlopige cijfers.

Alleen in (v)mbo toename aandeel mannen in zorgopleidingen

Mannen zijn flink ondervertegenwoordigd in de zorgopleidingen (zie ook CBS 2018a): het laagst is hun aandeel in het vmbo (17%) en het hoogst in het wo (29%). In het mbo is het aandeel jongens in de sector zorg en welzijn sinds 2009/'10 gestaag toegenomen en ook in het vmbo is dit aandeel sinds 2014/'15 weer gegroeid. Anders is dat in het hbo en wo: daar kozen mannen van 2012/'13 tot en met 2014/'15 steeds minder vaak voor een opleiding in de gezondheidszorg. Na 2015/'16 nam het aandeel mannen in de zorgopleidingen in het wo verder af, om in 2019/'20 weer toe te nemen. In het hbo bleef dit aandeel stabiel.

Aandeel mannen in zorgrichtingen

[Aandeel mannen in zorgrichtingen, 2009/'10-2019/'20 (in procenten)]

- a De cijfers voor hbo en wo vanaf 2015/'16 zijn niet vergelijkbaar met de eerdere cijfers, omdat toen een nieuwe indeling in de ISCED (de internationale onderwijsclassificatie) werd ingevoerd.
- b Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2009/'10-2019/'20)

Weinig technisch opgeleide vrouwen werken in techniek

Vrouwen met een opleiding in de richting techniek, industrie en bouwkunde komen relatief weinig – en ook minder vaak dan mannen – terecht in een technisch beroep.² Ruim een vijfde van de werkende vrouwen met zo'n technische opleiding had in 2019 een beroep in deze richting, terwijl dat bij mannen iets meer dan de helft was (zie [bijlage B4.1](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b4_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b4_1.ods)). Onder hoogopgeleiden is dit verschil kleiner dan gemiddeld.

Ook vrouwen met een opleiding informatica zijn minder vaak dan mannen met een dergelijke opleiding in een ICT-beroep werkzaam. Hetzelfde geldt voor vrouwen met een opleiding in landbouw, diergeneeskunde en -verzorging die werkzaam zijn in de landbouw. Daarentegen werken zowel vrouwen als mannen na een opleiding in zorg en welzijn relatief vaak in die beroepsklasse. Wel doen vrouwen dat iets vaker dan mannen (zie ook CBS 2018b).

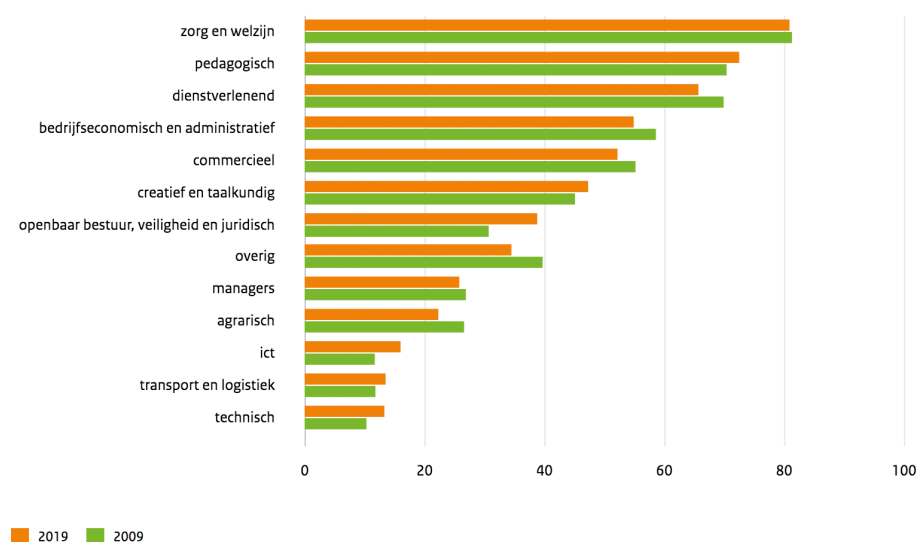
Zorg en welzijn beroepen gedomineerd door vrouwen

Tussen beroepsklassen zijn er aanzienlijke verschillen in het aandeel vrouwen. Naar verhouding zijn de meeste vrouwen te vinden in de klasse zorg en welzijn (81%), gevolgd door de pedagogische (73%) en dienstverlenende beroepen (66%). Het laagst zijn de percentages vrouwen in de technische en logistieke beroepen en de ICT (16% of minder). Van de managers is 26% een vrouw.

Het totale aandeel vrouwen in de werkzame beroepsbevolking was in 2019 met 46% iets hoger dan tien jaar eerder. Hun aandeel nam vooral toe in de beroepsklasse openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen. Ook werkten er meer vrouwen in de ICT en in technische beroepen. De sterkste afname van het aandeel vrouwen deed zich voor in agrarische en dienstverlenende beroepen. Bij de zorg en welzijn-beroepen bleef hun aandeel vrijwel gelijk.

Beroepen vrouwen

[Aandeel vrouwen in werkende niet-onderwijsvolgende bevolking van 15-64 jaar, naar beroepsklasse, 2009 en 2019^a (in procenten)]

a De Beroepenindeling ROA CBS 2014 wordt vanaf 2013 niet meer ingedeeld volgens de Standaard Beroepenclassificatie 1992 (SBC 1992), maar alleen nog volgens de ISCO 2008.

Bron: CBS (EBB'09, '19)

Segregatie in beroepsklassen afgenomen

Ook de ongelijke verdeling van vrouwen en mannen over beroepsklassen kan worden uitgedrukt in een segregatie-index. In 2019 had deze een waarde van 21%, iets minder dan in voorgaande jaren. Zo bedroeg deze in 2013 nog bijna 23%. De verdeling van werkende vrouwen over beroepsklassen is dus meer op die van mannen gaan lijken.

Literatuur

CBS (2018a). *Een op vijf leerlingen gezondheid of welzijn is man*. CBS nieuwsbericht, 12 maart 2018. Geraadpleegd op 11 november 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/11/een-op-vijf-leerlingen-gezondheid-of-welzijn-is-man>.

CBS (2018b). *Meer verpleegkundigen afgestudeerd*. CBS nieuwsbericht, 12 mei 2018. Geraadpleegd op 11 november 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/19/meer-verpleegkundigen-afgestudeerd>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Meer vrouwen in de techniek en meer mannen in de zorg?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/meer-vrouwen-in-de-techniek-en-meer-mannen-in-de-zorg>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

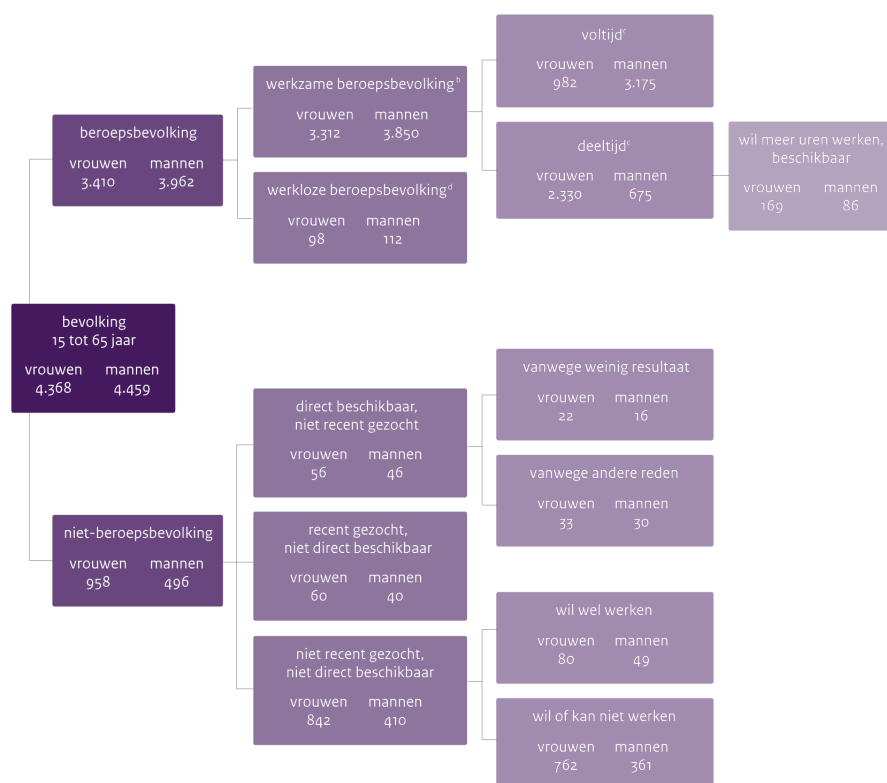
- 1 De cijfers voor hbo en wo vanaf 2015/'16 zijn niet vergelijkbaar met de eerdere cijfers, omdat toen een nieuwe indeling in de ISCED (de internationale onderwijsclassificatie) werd ingevoerd.
- 2 Deze beroepsklasse omvat de ingenieurs en onderzoekers wiskunde, natuur- en technische wetenschappen, technici en toezichthouders bouw en industrie, procesoperators, bouw- en metaalarbeiders en voedselverwerkende beroepen

Gaan vrouwen steeds meer werken?

Sinds de economische crisis neemt het aandeel vrouwen met werk weer toe en het verschil met mannen neemt af. Ook de gemiddelde arbeidsduur van vrouwen is iets gestegen. Vrouwen in de leeftijd waarop velen van hen kinderen krijgen, werken gemiddeld meer uren dan voorheen. Wel is het verschil in arbeidsduur tussen vrouwen en mannen nog steeds aanzienlijk. Jonge mannen werken al meer uren dan jonge vrouwen en gaan niet korter werken als er kinderen komen. Vrouwen vinden betaald werk net zo vaak belangrijk als mannen, maar zijn minder bereid of in staat om dat voltijds te doen.

Beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking

Dashboard beroepsbevolking^a, niet-onderwijsvolgende personen van 15-64 jaar, 2019 (in absolute aantallen x 1000)

- a Cijfers over de beroepsbevolking worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15-74 jaar. Daardoor verschillen de cijfers in deze bijdrage met die in het [reguliere dashboard beroepsbevolking](https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-beroepsbevolking) (<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-beroepsbevolking>) van het CBS.
- b De werkzame beroepsbevolking bestaat uit personen die in Nederland wonen en betaald werk hebben.
- c Iemand werkt voltijds met een normale of gemiddelde werkweek van minimaal 35 uur per week en deeltijds bij een werkweek van minder dan 35 uur.
- d De werkloze beroepsbevolking bestaat uit personen die in Nederland wonen en geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Bron: CBS (EBB'19)

Arbeidsparticipatie vrouwen tot 2020 harder gestegen dan die van mannen

In 2019 had 75,8% van de niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar betaald werk, van de mannen was dit 86,3%. Bij zowel vrouwen als mannen is de nettoarbeidsparticipatie tussen 2014 en 2019 flink toegenomen. Bij vrouwen was de stijging iets sterker dan bij mannen, waardoor het verschil in arbeidsdeelname verder slonk. In het tweede en derde kwartaal van 2020, tijdens de coronacrisis, bleef de arbeidsparticipatie van niet-onderwijsvolgende mannen en vrouwen van 15 tot 65 jaar vrijwel gelijk aan die in dezelfde kwartalen van 2019 (zie [bijlage B5.1](https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods) (https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods)). Onder onderwijsvolgende jongeren – die in de Emancipatiemonitor buiten beschouwing blijven – liep de arbeidsdeelname in die periode wel sterk terug (zie [Statline](http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82915NED/table?dl=445AD) (<http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82915NED/table?dl=445AD>); CBS 2020).

Vrouwen nagenoeg net zo vaak werkloos als mannen

Het aandeel werklozen [Werklozen zijn personen die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.] onder de niet-onderwijsvolgende beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar is bij de vrouwen vrijwel net zo groot als bij de mannen. In 2019 was 2,9% van de vrouwen werkloos, tegenover 2,8% van de mannen. Het verschil tussen vrouwen en mannen krimpt al sinds 2017. In de eerste drie kwartalen van 2020 liep de werkloosheid bij vrouwen vergeleken met 2019 iets sterker op dan bij mannen (zie [bijlage B5.1](https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods) (https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods)), waardoor het verschil tussen mannen en vrouwen wat groter werd.

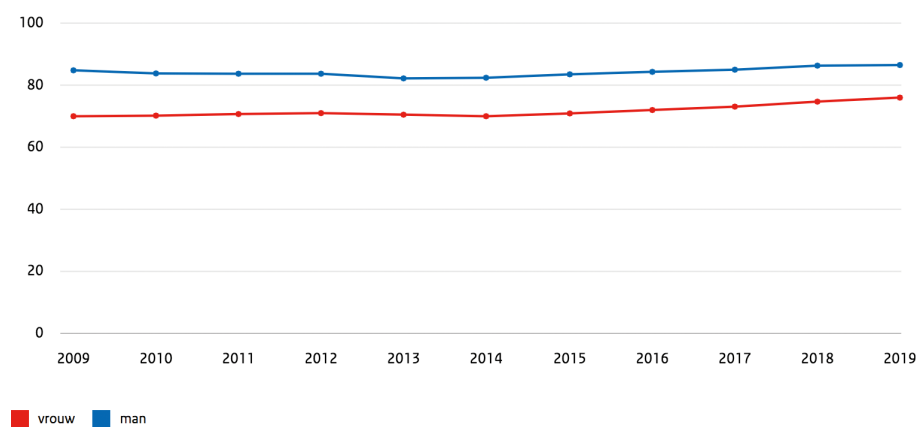
Reguliere CBS-cijfers arbeidsparticipatie en werkloosheid

De nettoarbeidsparticipatie van niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar (75,8% in 2019) is een stuk hoger dan het reguliere cijfer (64,4%) waarmee het CBS normaliter naar buiten treedt. Dit komt door het verschil in populatie. Bij de cijfers over de beroepsbevolking in deze Emancipatiemonitor blijven 65- tot 75-jarigen en onderwijsvolgenden buiten beschouwing. Van deze groepen is bekend dat hun arbeidsdeelname lager is. Ook is het reguliere werkloosheidspercentage iets hoger doordat de werkloosheid bij deze groepen relatief hoog is.

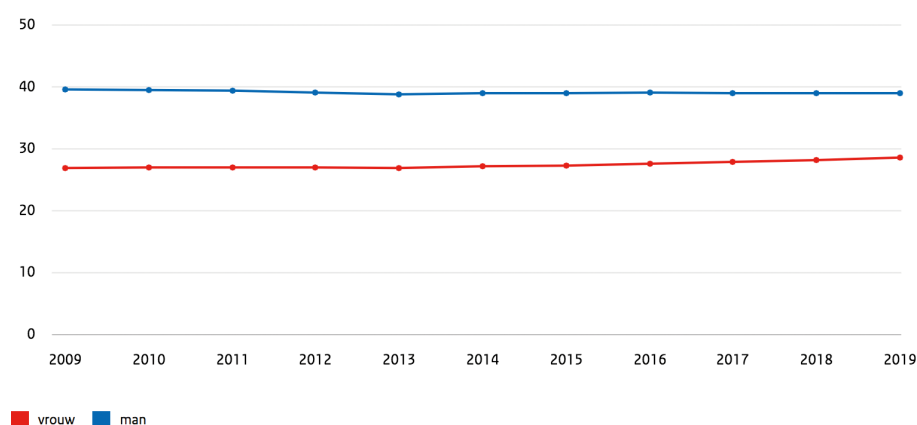
Arbeidsparticipatie en werkloosheid

[Nettoarbeidsparticipatie, werkloosheid en wekelijkse arbeidsduur, niet-onderwijsvolgende bevolking van 15-64 jaar, 2009-2019 (in procenten en in uren per week)]

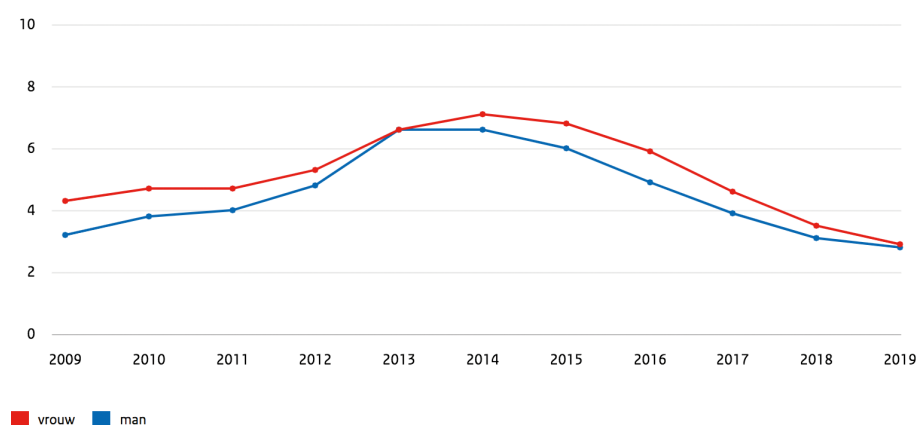
nettoarbeidsparticipatie (in procenten)

wekelijkse arbeidsduur (in uren)

werkloosheid (in procenten)

Bron: CBS (EBB'09-'19)

Gemiddelde werkweek van vrouwen toegenomen

Bedroeg de gemiddelde arbeidsduur¹ van vrouwen in 2009 nog bijna 27 uur per week, in 2019 was dat opgelopen tot 28,5 uur. De toename vond in de afgelopen vijf jaar plaats. Hoogopgeleide vrouwen werken, met 31 uur per week, bijna één dag meer dan laagopgeleide vrouwen (zie [Kaart 9](#)). Bij mannen was de gemiddelde arbeidsduur met 39 uur in 2019 gelijk aan voorgaande jaren, maar iets lager dan tien jaar eerder. Toen werkten mannen gemiddeld 40 uur per week. Werkende vrouwen en mannen in Nederland blijven echter 'Europees kampioen' deeltijdwerken (zie [Kaart 18](#)).

Minder uren gewerkt in tweede kwartaal van 2020

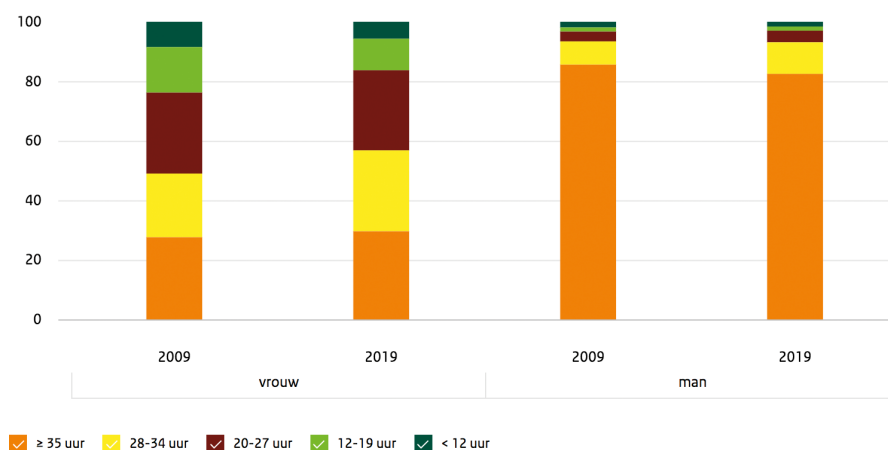
Naast de uren die iemand in een normale of gemiddelde week werkt, vraagt het CBS in de Enquête Beroepsbevolking ook naar de daadwerkelijk gewerkte uren in de week voor de enquête. In het tweede kwartaal van 2020, tijdens de intelligente lockdown, waren die feitelijk gewerkte uren van vrouwen en mannen gemiddeld minder dan in het tweede kwartaal een jaar eerder. (zie [bijlage B5.1](#) [x](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_1.ods)). In het derde kwartaal was er, net als in het eerste kwartaal, geen verschil met 2019.

Meer vrouwen met grote deeltijdbaai

Tussen 2009 en 2019 is vooral het aandeel vrouwen met een grote deeltijdbaai (28 tot 35 uur per week) voortdurend gegroeid: van 21,4% naar 27,2%. Het aandeel vrouwen dat voltijds (minstens 35 uur) werkt is sinds 2014 toegenomen (zie [m/v-stat](#) (<https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=3FB9F>)). Ook tussen 2017 en 2019 nam het aandeel vrouwen met een grote deeltijdbaai of voltijdsbaai toe. Bij de mannen steeg sinds 2009 vrijwel ieder jaar het aandeel met een grote deeltijdbaai, tot 10,6% in 2019. Bij hen ging dit ten koste van het aandeel mannen met een voltijdsbaai. Bijna twee op de tien werkende mannen hadden in 2019 een deeltijdwerkweek, tegen zeven van de tien werkende vrouwen.

Arbeidsduur

[Wekelijkse arbeidsduur, niet-onderwijsvolgende werkenden van 15-64 jaar, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS (EBB'19)

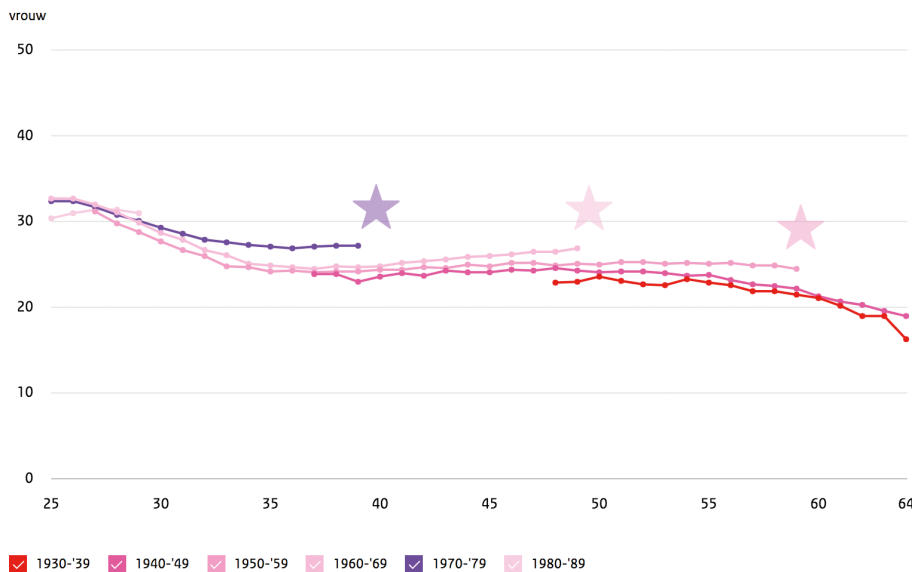
Jongere generaties vrouwen werken meer uren dan oudere

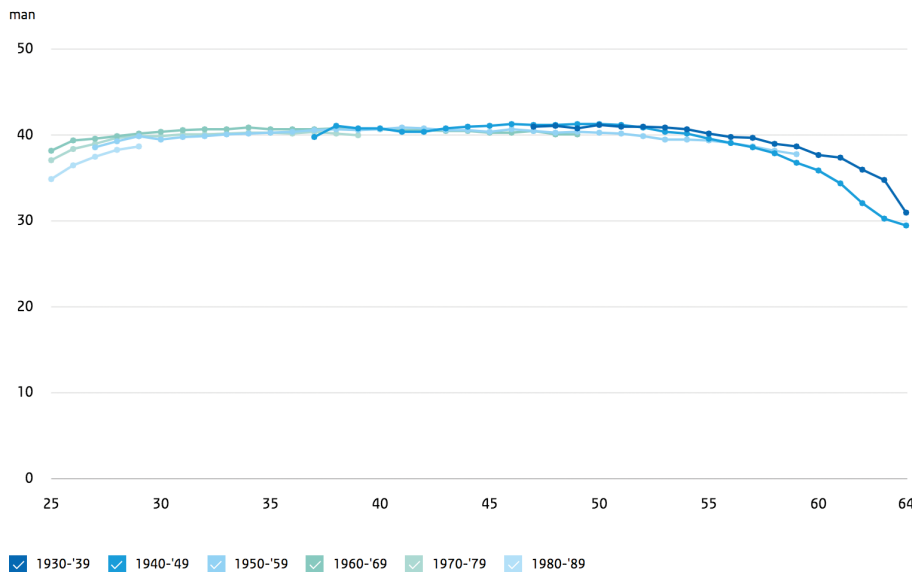
In elke geboortegeneratie werken vrouwen op hun 35e minder uren dan op hun 25e, vaak vanwege de geboorte van kinderen (zie [Kaart 13](#)). Maar de jongste generatie vrouwen schroeft hun werkweek in die levensfase minder terug dan oudere generaties. Ook later in hun loopbaan hebben vrouwen uit jongere geboortecohorten gemiddeld een langere werkweek vergeleken met oudere cohorten. De enige uitzondering vormen jonge vrouwen tot 28 jaar die geboren zijn tussen 1980 en 1990. Hun wekelijkse arbeidsduur is korter dan die van vergelijkbare jonge vrouwen uit eerdere cohorten. Vanaf het 28e levensjaar werken ook deze vrouwen echter weer iets langer dan vrouwen in oudere cohorten.

Jonge mannen werken tegenwoordig minder uren dan hun leeftijdsgenoten uit eerdere geboortecohorten. Bij mannen neemt de gemiddelde arbeidsduur echter niet af in de fase dat velen van hen vader worden. Bovendien werken zij al vanaf jonge leeftijd meer uren dan vrouwen. Deels komt dat doordat werken in deeltijd gebruikelijk is in sectoren waar veel vrouwen werken (Merens en Bucx 2018).

Arbeidsduur naar leeftijd en geboortecohort

[Wekelijkse arbeidsduur, naar leeftijd en geboortecohort, bevolking van 25-64 jaar^a, (in uren)]

a De informatie of iemand onderwijsvolgend is, is pas sinds 2002 beschikbaar. Daarom worden hier alleen de cijfers voor 25-plussers getoond, aangezien zij doorgaans geen regulier onderwijs meer volgen.

Bron: CBS (EBB'77-'19)

Vrouwen vaker flexwerknemer, mannen vaker zelfstandige

Werkende vrouwen hebben vaker dan mannen een baan als werknemer. In 2019 had 70,3% van de niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar met betaald werk een vaste arbeidsrelatie, tegenover 66,8% van de mannen. Hierbij gaat het om een dienstverband voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren per week. Ook het aandeel met een flexibele arbeidsrelatie ligt bij vrouwen hoger dan bij mannen: 15,9% versus 12,4%. Sinds 2017 stijgt het aandeel vrouwen met een vast dienstverband langzaam, terwijl het aandeel flexkrachten krimpt. Bij mannen vindt dezelfde ontwikkeling plaats. Het overige deel van de werkende vrouwen (13,8%) was in 2019 actief als zelfstandige. Bij de mannen was dit aandeel met 20,7% een stuk hoger.

Vrouwen vinden betaald werk net zo belangrijk als mannen

Vrouwen en mannen verschillen niet in de mate waarin ze het belangrijk vinden om betaald werk te hebben. Ze hebben even vaak plezier in hun werk en vinden het even belangrijk voor hun eigen ontwikkeling. Ook waarderen ze het vanwege de sociale contacten en om zo een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappij. Een op de drie vrouwen en mannen hecht ook aan het aanzien dat een betaalde baan geeft. Vergeleken met twee jaar geleden geven vrouwen nu vaker aan dat betaald werk voor hen belangrijk is om zo een bijdrage te leveren aan de maatschappij (59% in 2018). Dat zou te maken kunnen hebben met de coronacrisis:² twee derde van de mensen met een cruciaal beroep waren vrouwen (FD 2020).

Belang betaald werk en carrière maken

[Aandeel 'geheel / enigszins eens' met stellingen over het belang van betaalde arbeid en carrière maken, bevolking van 16-64 jaar^a, 2020 (in procenten)^b]

	vrouw	man
betaald werk is belangrijk voor mijn zelfontplooiing	86	87
ik vind het belangrijk om betaald werk te hebben, omdat ik zo een steentje bijdraag aan de maatschappij	71	68
ik vind het belangrijk om betaald werk te hebben vanwege de contacten met anderen	78	79
betaald werk is voor mij belangrijk, omdat het mij maatschappelijk aanzien geeft	44	40
ik heb veel plezier in mijn werk	81	79
ik werk liever niet voltijds, zodat ik tijd overhoud voor andere dingen	68	46
ik ben bereid mensen in mijn privéleven wat tekort te doen om carrière te maken	14	18
ik zou graag een toppositie willen bekleden	17	27
ik wil in mijn werk doorgroeien naar een hogere functie	34	45

a Exclusief scholieren/studenten.

b Significante verschillen zijn vetgedrukt ($p < 0,05$).

Bron: SCP (EMOP'20)

Vrouwen minder gericht op maken van carrière

Vrouwen hechten er minder aan om door te groeien naar een hogere of toppositie dan mannen. Ze zijn minder vaak bereid mensen in hun privéleven wat tekort te doen vanwege hun carrière. Ook werken ze veel vaker bij voorkeur in deeltijd. Die voorkeur is vergeleken met 2018 niet verschoven. Vooral vrouwen die samenwonen met een partner werken liever niet voltijds, zeker als ze kinderen hebben. Hoogopgeleide vrouwen vinden het vaker belangrijk om carrière te maken dan lageropgeleide vrouwen. Maar ook zij doen dit, net als lageropgeleide vrouwen, liever niet voltijds (zie [bijlage B5.2](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_2.ods) [\[x\]](#) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_2.ods) en [B5.3](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_3.ods) [\[x\]](#) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b5_3.ods)).

Literatuur

CBS (2020). *Licht herstel arbeidsdeelname onderwijsvolgende jongeren in derde kwartaal*. CBS nieuwsbericht, 19 november 2020. Geraadpleegd 7 december 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/47/licht-herstel-arbeidsdeelname-onderwijsvolgende-jongeren-in-derde-kwartaal>.

FD (2020). Hoeveel Nederlanders hebben een cruciaal beroep? In: *Financieel Dagblad*, 17 maart 2020. Geraadpleegd 16 november 2020 via <https://fd.nl/economie-politiek/1338324/hoeveel-nederlanders-hebben-een-cruciaal-beroep>.

Merens, Ans en Freek Bucx (red.) (2018). *Werken aan de start. Jonge vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Gaan vrouwen steeds meer werken?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/gaan-vrouwen-steeds-meer-werken>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Het gaat hier om de uren die iemand in een normale of gemiddelde week werkt.
- 2 De dataverzameling voor deze enquête viel precies in de eerste maanden van de lockdown.

Willen vrouwen meer werken, en mannen minder?

De zorg voor huishouden of kinderen is een belangrijke reden voor vrouwen om in deeltijd te werken, maar niet de hoofdreden om niet te willen of kunnen werken. Dat is, net als bij mannen, ziekte of arbeidsongeschiktheid. Een op de tien werkende vrouwen zou wat meer uren willen werken dan ze doet. En als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, willen zelfs zeven op de tien dat. Ze willen dat vooral als ze hun werk beter kunnen aanpassen aan hun privéleven of als het huishoudensinkomen niet meer toereikend is.

Een op de tien werkende vrouwen wil langere werkweek

Werkende vrouwen willen vaker dan mannen meer uren werken: 10,1% tegenover 5,7%. Dit hangt samen met het grotere aandeel vrouwen met een deeltijdbaai (zie [Kaart 5](#)). Hoe minder uren men werkt, hoe vaker men doorgaans de arbeidsduur wil uitbreiden. Wordt er gekeken naar de deeltijds werkenden, dan zijn het juist de mannen die vaker meer uren erbij zouden willen hebben.

Tegelijkertijd zeggen vrouwen ook iets vaker dan mannen juist korter te willen werken dan ze nu doen: 9% tegenover 8%. Dit speelt vooral bij voltijds werkenden. Van alle vrouwen die in 2019 voltijds werkten, zei 14,2% minder uren te willen werken, tegenover 8,9% van de voltijds werkende mannen.

Als alle werkende vrouwen de door hen gewenste arbeidsduur zouden realiseren, dan zou het gemiddeld aantal door hun gewerkte uren met een klein half uur omhoog gaan naar bijna 29 uur per week. Bij mannen zou de werkweek juist een half uur korter worden. Werkloze vrouwen zouden 27 uur per week willen werken, werkloze mannen bijna 35 uur.

Meer of minder willen werken naar positie in het huishouden

Vooraf werkende, alleenstaande moeders willen meer uren werken, terwijl met name alleenstaande vaders een kortere werkweek willen. Ook werkende mensen met een partner zonder kinderen willen relatief vaak minder werken, zie [bijlage B6.1](#) [\[x\]](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b6_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b6_1.ods). Onder werklozen willen vooral moeders – al dan niet met een partner – in deeltijd werken, terwijl met name vaders met een partner voltijds willen werken (zie [m/v-stat](#) (<https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26013NED/table?dl=3F494>)).

Meer werken?

[Meer of minder willen werken en gebruikelijke c.q. gewenste arbeidsduur, niet-onderwijsvolgenden van 15-64 jaar, 2019 (in procenten en in uren)]

		wil meer werken	wil minder werken	gebruikelijke arbeidsduur	gewenste arbeidsduur
		%		uren	
vrouw	werkenden	10,1	8,8	28,5	28,9 ^a
	deeltijdwerkers	13,4	6,6	23,6	25,3 ^a
	voltijdwerkers	2,2	14,2	40,0	38,4 ^a
	werklozen	.	.	.	27,0
man	werkenden	5,7	8,3	38,9	38,4 ^a
	deeltijdwerkers	21,2	5,4	26,0	29,5 ^a
	voltijdwerkers	2,4	8,9	41,6	40,6 ^a
	werklozen	.	.	.	34,8

a Exclusief mensen die willen stoppen met werken.

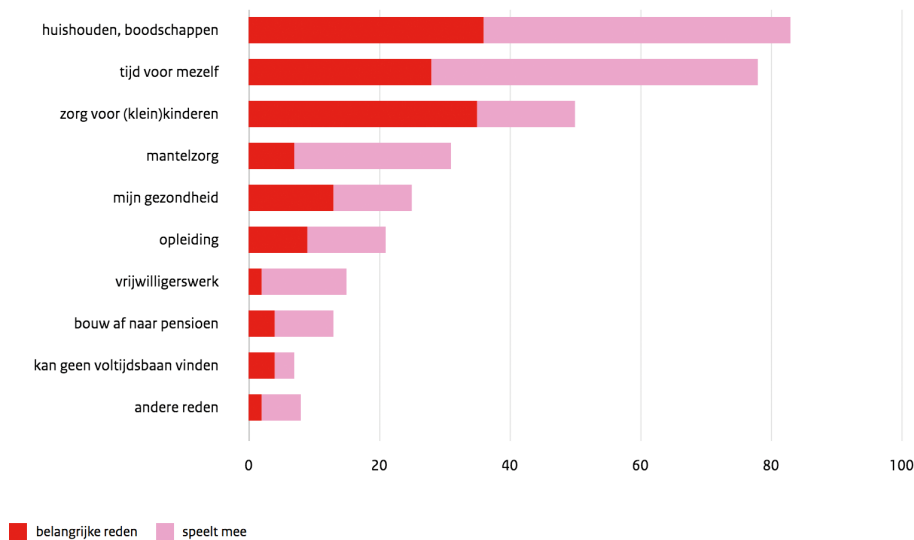
Bron: CBS (EBB'19)

Vrouwen werken vooral deeltijds vanwege zorgtaken en vrije tijd

In deeltijd werkende vrouwen noemen gemiddeld drie redenen waarom ze dat doen. Een belangrijke rol speelt daarbij allereerst het onbetaalde werk, waarvan vrouwen nog steeds meestal het leeuwendeel voor hun rekening nemen ([Kaart 12](#): het huishouden en de zorg voor (kleine) kinderen.¹ Ook de behoefte aan vrije tijd speelt bij veel vrouwen die in deeltijd werken mee. Door hun grotere belasting met onbetaald werk zouden vrouwen, als ze ook nog voltijds werkten, veel minder vrije tijd overhouden dan mannen. Door in deeltijd te werken is dat niet het geval (Portegijs et al. 2016). Mantelzorg speelt bij een op de drie deeltijdwerksters een rol² Bij een op de vier deeltijdwerksters speelt (ook) een matige gezondheid een rol. Slechts bij 7% speelt mee dat ze geen volledige baan kan vinden. De overgrote meerderheid van de deeltijdwerksters zou dus niet anders willen of kunnen.

Redenen deeltijd

[Redenen om in deeltijd te werken, niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15-64 jaar die 1-34 uur per week werken, 2020 (in procenten)]

Bron: SCP (EMOP'20)

Onder bepaalde voorwaarden willen veel vrouwen weer (of meer) werken

De meeste in deeltijd werkende vrouwen zouden meer uren willen werken als aan bepaalde voorwaarden zou worden voldaan. Deze hebben vaak betrekking op het werk zelf. Een op de drie (niet in tabel) vrouwen zou meer of weer willen werken als ze dit werk beter zouden kunnen inpassen in hun privéleven, door beter op hun privéleven aangepaste werktijden, thuiswerken en/of een kortere reistijd. Evenveel vrouwen zouden meer of weer willen werken als ze een baan zouden vinden met de gewenste werktijden, of gevraagd zouden worden (meer) te komen werken.

Bij een ontoereikend huishoudensinkomen zouden drie op de tien in deeltijd werkende vrouwen zich genooddaakt voelen meer uur te gaan werken, bij de niet-werkende vrouwen zou dit minder uitmaken. Verlichting van zorgtaken door kinderopvang of wegvallen van mantelzorg wordt maar zelden genoemd.³

Als aan een of meer van deze voorwaarden zou worden voldaan, dan zou 70% van de in deeltijd werkende vrouwen meer willen werken, en hun gemiddelde arbeidsduur zou met bijna een dag toenemen van 24 naar 31 uur in de week. Van de vrouwen zonder baan zou 34% onder voorwaarden weer aan de slag willen⁴ en daarmee zou de gemiddelde arbeidsduur van de hele groep (inclusief de vrouwen die niet meer willen of kunnen werken) van 0 naar 7,5 uur stijgen.

Onder voorwaarden meer werken?

[Voorwaarden waaronder in deeltijd werkende of niet-werkende vrouwen weer of meer uren willen werken, in deeltijd werkende of niet-werkende vrouwen van 15-64 jaar^a, 2018 (in procenten)]

	deeltijd	geen werk
als ik de tijden waarop ik werk (beter) kan afstemmen op mijn privéleven	20	11
als ik een gedeelte van de werkweek thuis kan werken	17	6
als ik een baan kan vinden dicht(er) bij huis	8	13
als ik een baan kan vinden met de gewenste uren	14	20
als ik gevraagd zou worden (meer) te gaan of komen werken	18	12
als het huishoudinkomen niet genoeg is om te leven zoals ik dat gewend ben	28	5
als ik goede en goedkope kinderopvang kan vinden ^b	4	1
als mensen in mijn omgeving (ouders, burens, vrienden) mijn hulp niet meer nodig hebben ^c	4	4
andere voorwaarde	12	5
totaal:		
wil of kan onder voorwaarden weer of meer werken	70	34

a Met uitzondering van onderwijsvolgenden, inclusief vrouwen die arbeidsongeschikt of met pensioen zijn.

b Van de vrouwen met kinderen van 0-11 jaar zou 10% weer of meer uur willen werken als ze goede of goedkope kinderopvang kunnen krijgen.

c Van de vrouwelijke mantelzorgsters zou 15% weer of meer willen werken als deze zorg zou wegvallen.

Bron: SCP (EMOP'20)

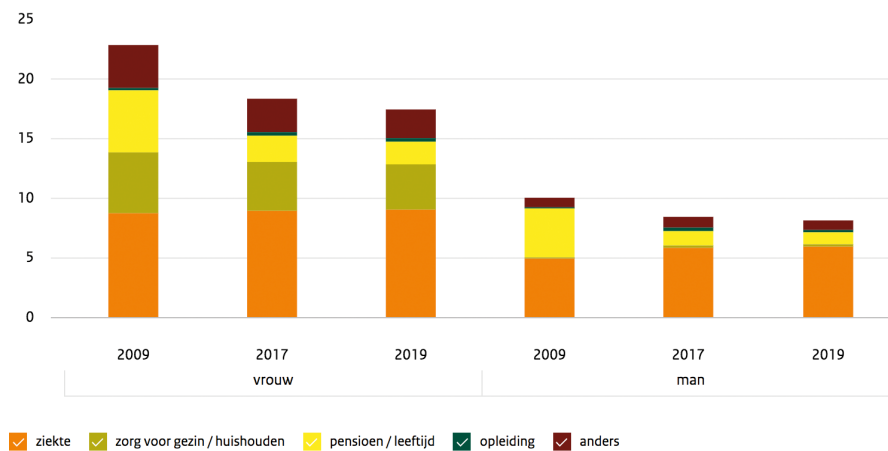
Ziekte meest genoemd als reden om niet te kunnen werken

Van alle niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar wil of kan 17% niet werken. Bij mannen is dat 8% (zie [Kaart 5](#)). Vrouwen en mannen verschillen in de belangrijkste reden die ze geven waarom ze niet willen of kunnen werken. Allereerst is de zorg voor het gezin of huishouden voor vrouwen beduidend vaker dan voor mannen de reden om niet te werken. Van alle vrouwen gaf 3,8% dat aan en het is daarmee de voor hen op een na belangrijkste reden. Door mannen werd het nauwelijks (0,2%) als reden genoemd. Bij de vrouwen participeerde bovendien een groter deel niet op de arbeidsmarkt vanwege ziekte of arbeidsongeschiktheid, of hoge leeftijd. Voor zowel vrouwen als mannen is ziekte de meest genoemde reden om niet te kunnen werken. De minder goede gezondheid van vrouwen (zie [Kaart 15](#)) speelt een rol bij hun lagere arbeidsparticipatie (Harbers en Hoeymans 2013).

Vergeleken met 2017 is er weinig veranderd, maar tien jaar geleden noemden vrouwen zorgtaken nog duidelijk vaker als reden om niet aan het werk zijn. Daarnaast zeggen vooral mannen (maar ook vrouwen) minder vaak dat ze niet willen of kunnen werken vanwege hoge leeftijd in vergelijking met tien jaar eerder. Dit komt doordat meer mensen tegenwoordig langer doorwerken en later met pensioen gaan. Ziekte is daarentegen voor zowel vrouwen als mannen een belangrijkere reden geworden om niet te kunnen werken.

Redenen om niet te willen of kunnen werken

[Redenen om niet te willen of kunnen werken, niet-onderwijsvolgende bevolking van 15-64 jaar, 2009, 2017, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS (EBB '09, '17, '19)

Literatuur

Harbers, M.M. en N. Hoeymans (red.) (2013). *Gezondheid en maatschappelijke participatie. Themarapport Volksgezondheid Toekomstverkenning 2014*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Portegijs, W., M. Cloin, R. Roodsaz en M. Olsthoorn (2016). *Lekker vrij? Vrije tijd, tijdsdruk en de relatie met de arbeidsduur van vrouwen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Willen vrouwen meer werken, en mannen minder?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/willen-vrouwen-meer-werken-en-mannen-minder>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Vrijwel alle vrouwen die in deeltijd werken én kinderen tot 13 jaar hebben, noemen de zorg voor hun kinderen als reden waarom ze niet voltijds willen of kunnen werken (98%). Dat geldt ook voor 37% van de in deeltijd werkende vrouwen met uitsluitend volwassen kinderen van 24 jaar of ouder. In dat geval zal het meestal om de zorg voor kleinkinderen gaan. Bron: SCP (EMOP'20).
- 2 In 2018 was dat nog 21%. Onduidelijk is waarom dit zo sterk is toegenomen. Het aandeel vrouwen dat werk combineert met mantelzorg is wel iets toegenomen, maar niet zo sterk: in 2020 geeft 14% hulp en 54% wil of kan dat doen als er een beroep op hen gedaan wordt. In 2018 was dat respectievelijk 11% en 51%. Mogelijk schatten vrouwen de kans dat mantelzorg op hun pad komt nu hoger in en is het daarmee vaker reden om in deeltijd te blijven werken.

- 3 Dat komt allereerst doordat lang niet alle vrouwen kinderen hebben in de kinderopvangleeftijd of mantelzorg verlenen. Maar ook van de vrouwen die wel jonge kinderen hebben zou maar 10% meer of weer willen werken als ze goede of goedkope kinderopvang kunnen krijgen. 15% van de mantelzorgsters zou de arbeidsdeelname willen uitbreiden als hun hulp niet langer nodig is.
- 4 Ruim de helft van hen is arbeidsongeschikt of met prepensioen. Zij willen of kunnen niet meer aan het werk. Onder de overige niet-werkende vrouwen is de bereidheid om onder voorwaarden weer te gaan werken wel groot: 88% zou dat willen.

Neemt het loonverschil tussen mannen en vrouwen af?

Jonge vrouwen verdienen tegenwoordig per uur gemiddeld meer dan jonge mannen. Dat komt doordat ze vaker hoogopgeleid zijn. Maar het gemiddelde uurloon van alle vrouwelijke werknemers is nog steeds lager dan dat van alle mannelijke werknemers. Bij de overheid is het verschil 8%, in het bedrijfsleven 19%. Het verschil is vooral bij de overheid sinds 2008 kleiner geworden. Het feit dat vrouwen minder verdienen, is voor een deel toe te schrijven aan onder meer verschillen in arbeidsduur, leeftijd en leidinggeven. Maar ook als mannen en vrouwen op deze en andere kenmerken niet verschillen, is het uurloon van vrouwen lager: bij de overheid 4% en in het bedrijfsleven 7%. Deze zogenoemde gecorrigeerde loonkloof is in beide sectoren iets kleiner geworden sinds 2008.

Vooraf bij overheid neemt het loonverschil af

In 2018 bedroeg het bruto-uurloon van vrouwen gemiddeld ruim 19 euro en van mannen 23 euro. Vrouwen verdienen daarmee 16% minder dan mannen, wat vergeleken met andere EU-landen een vrij groot verschil is (zie [Kaart 18](#)). In het bedrijfsleven was het verschil in uurloon met bijna 19% beduidend groter dan bij de overheid (8%).

Gemiddeld uurloon

[Gemiddeld bruto-uurloon^a, werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid, 2018 (in euro's)]

	vrouw	man
totaal	19,3	22,9
overheid	25,9	28,3
bedrijfsleven	18,1	22,3

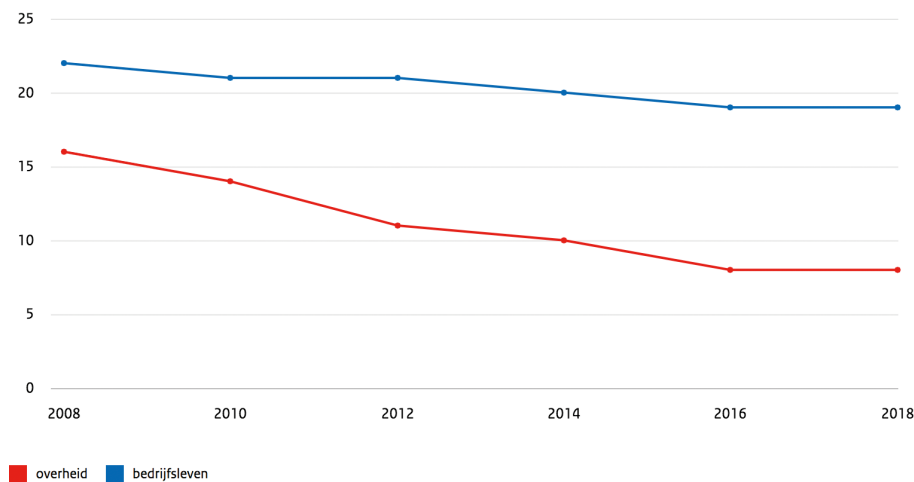
a Exclusief bijzondere beloning en overwerkloon.

Bron: Bron: CBS (BRP'18; EBB'18; SWL'18)

Tussen 2008 en 2018 is het loonverschil tussen mannen en vrouwen bij de overheid gehalveerd (zie ook Malkaoui et al. 2020). Dit komt vooral doordat het uurloon van vrouwen in deze periode sterker is gestegen dan dat van mannen. Hier speelt onder andere mee dat er meer hoogopgeleide vrouwen dan mannen bij kwamen (zie [Kaart 3](#)) en zij vrijwel allen op een hoog beroepsniveau werken. Het loonverschil in het bedrijfsleven is sinds 2008 met 3 procentpunt afgenomen (van 22% naar 19%). Het loonverschil bij de overheid en in het bedrijfsleven was in 2018 even groot als in 2016.

Loonverschil v/m

[Loonverschil van werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid, 2008-2018 (in procenten)]

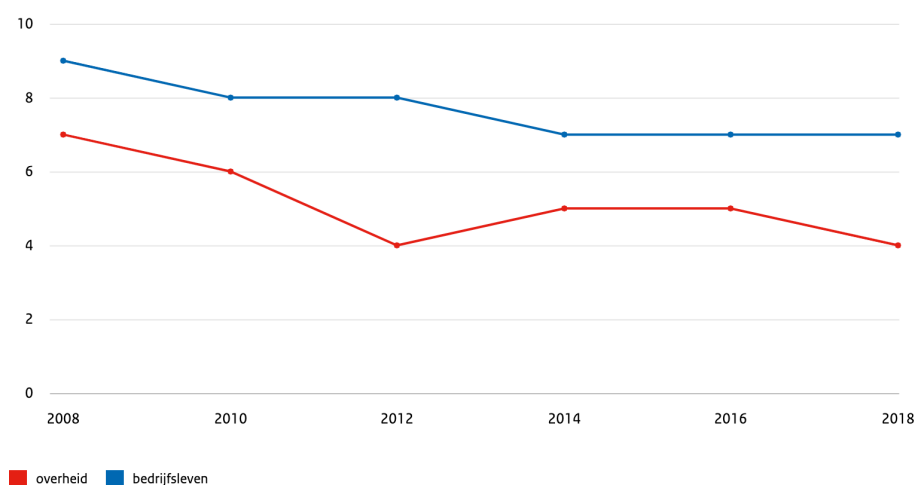
Bron: CBS (BRP'o8-'18; EBB'o8-'18; SWL'o8-'18)

Ook gecorrigeerd loonverschil kleiner geworden

Werkende vrouwen en mannen hebben niet per se dezelfde leeftijd, werkervaring of hetzelfde beroepsniveau. Als er geen verschillen in persoons- en baankenmerken tussen hen zouden zijn, zou het loonverschil bij de overheid in 2018 4% zijn en in het bedrijfsleven 7%.¹ Aangezien niet met alle verschillen tussen mannen en vrouwen rekening gehouden is, hoeven deze resterende loonverschillen bij de overheid en het bedrijfsleven niet op discriminatie te duiden. Net als het ongecorrigeerde, laat ook het gecorrigeerde loonverschil in beide sectoren een dalende trend zien sinds 2008. Maar er is geen (significant) verschil tussen 2016 en 2018.

Gecorrigeerd loonverschil v/m

[Gecorrigeerd loonverschil, werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid, 2008-2018 (in procenten)]

Bron: CBS (BRP'o8-'18; EBB'o8-'16; SWL'o8-'16)

Ongecorrigeerde en gecorrigeerde loonverschillen

Het CBS berekent sinds 2008 ongecorrigeerde en gecorrigeerde loonverschillen voor werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid. Het ongecorrigeerd loonverschil is het procentuele verschil tussen het gemiddelde bruto-uurloon van mannen en het gemiddelde bruto-uurloon van vrouwen. Bij de berekening van het gecorrigeerde beloningsverschil zijn mannen en vrouwen met vergelijkbare achtergrondkenmerken in vergelijkbare banen het uitgangspunt.² Het gecorrigeerde loonverschil komt naar voren uit een statistische analyse, die rekening houdt met verschillen tussen mannen en vrouwen in de volgende achtergrondkenmerken:

- kenmerken van de werknemer: leeftijd, herkomst, opleiding (niveau en richting), werkervaring, arbeidshandicap, huishoudenssituatie, inkomen partner;
- kenmerken van de werkgever: sector, aantal werknemers, aandeel vrouwen, winstgevendheid, vestigingsregio;
- kenmerken van de baan: beroepsniveau, contractvorm, voltijd / deeltijd, soort arbeidsrelatie, leidinggeven, managementfunctie.

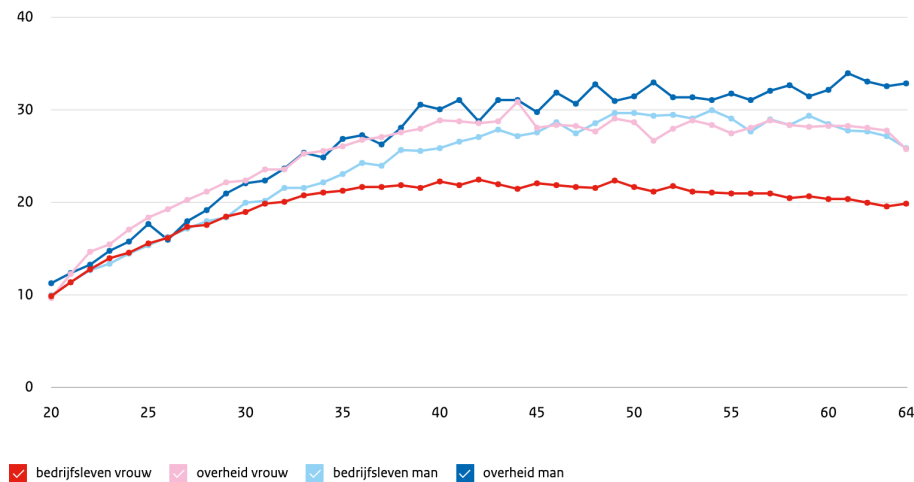
Als er loonverschillen overblijven na correctie voor verschillen in achtergrondkenmerken van werknemers, betekent dit niet zonder meer dat er sprake is van beloningsdiscriminatie. Beloningsdiscriminatie houdt in dat er geen ‘gelijk loon voor arbeid van gelijke waarde’ wordt toegepast. Het is met de beschikbare onderzoeksgegevens echter niet exact meetbaar wat ‘arbeid van gelijke waarde’ en wat ‘gelijke beloning’ is. Een loonverschil betekent dus niet per se dat er sprake is van beloningsdiscriminatie. Voor meer informatie zie Malkaoui et al. (2020).

Relatief klein loonverschil bij twintigers en dertigers

Bij de overheid verdienen vrouwelijke werknemers tot 35 jaar meer dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. In het bedrijfsleven is dat tot 26 jaar het geval. Dat vrouwen op deze jongere leeftijd meer verdienen heeft te maken met hun hogere opleidingsniveau (zie [Kaart 3](#)). Daarna lopen in beide sectoren mannen steeds meer uit op vrouwen. De grootste verschillen komen voor onder 50-plussers. Dit komt onder meer doordat vrouwen vaker in deeltijd werken (zie [Kaart 5](#)) en daardoor minder werkervaring opbouwen. Dit verkleint de carrièrekansen van vrouwen, met op langere termijn een lager uurloon als gevolg (Chkalova en Drankier 2014). Ook speelt mee dat in de oudere generaties vrouwen doorgaans lager opgeleid zijn dan mannen (zie [Kaart 3](#)). Een lager opleidingsniveau betekent niet alleen minder uurloon, ook met eenzelfde opleidingsniveau verdienen vrouwen per uur minder dan mannen. De loonkloof tussen gelijkopgeleide mannen en vrouwen is groter in het bedrijfsleven, vooral bij hoogopgeleiden (Malkaoui et al. 2020).

Bruto-uurloon naar leeftijd

[Gemiddeld bruto-uurloon^a, naar leeftijd, werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid van 20-64 jaar, 2018 (in euro's)]

a Exclusief bijzondere beloning en overwerkloon.

Bron: CBS (BRP'18; EBB'18; SWL'18)

Vergeleken met 2008 zijn vrouwen in alle leeftijdsgroepen er bij de overheid relatief meer op vooruit gegaan dan mannen. Ook in het bedrijfsleven was dat zo, maar niet in de leeftijdscategorie van 54 tot 65 jaar. In deze categorie, waar de loonachterstand van vrouwen het grootste is, is het loonverschil in het bedrijfsleven nauwelijks afgenomen ten opzichte van 2008 (Malkaoui et al. 2020).

Meer vrouwelijke topverdieners

In 2010 was nog een op de tien werknemers met een loon van 100.000 euro of meer vrouw. Inmiddels is het aandeel vrouwen onder topverdieners opgelopen tot 17%. De ondervertegenwoordiging van vrouwen onder topverdieners hangt samen met het feit dat de meeste vrouwen in deeltijd werken (Van der Linden en Van den Berg 2020).

Literatuur

Chkalova, K. en R. Drankier (2014). *Vrouwen tussen 25 en 30 jaar verdienen per uur meer dan mannen*. Geraadpleegd op 31 juli 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/10/vrouwen-tussen-25-en-30-jaar-verdienen-per-uur-meer-dan-mannen>.

Linden, F. van der en H. van den Berg (2020). *Mannen oververtegenwoordigd bij topverdieners*. In: ESB, 21 augustus 2020. Geraadpleegd 7 september 2020 via <https://esb.nu/kort/20060600/mannen-oververtegenwoordigd-bij-topverdieners>.

Malkaoui, I., J. van Wissen-Floris, J. Borghuis, K. Chkalova en M. Bloem (2020). *Monitor loonverschillen mannen en vrouwen, 2018*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Neemt het loonverschil tussen mannen en vrouwen af?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/neemt-het-loonverschil-tussen-mannen-en-vrouwen-af>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Leeftijdverschillen verklaren een belangrijk deel van de loonkloof tussen mannen en vrouwen. Bij de overheid en in het bedrijfsleven werken meer oudere mannen dan vrouwen, en oudere werknemers verdienen doorgaans meer dan jongere. Behalve leeftijd zijn ook arbeidsduur (voltijd/deeltijd), sector, beroepsniveau en leidinggeven belangrijke verklarende factoren van de loonkloof (zie Malkaoui et al. 2020).
- 2 Om de invloed van extreem hoge uurlonen op de resultaten te verminderen, zijn log-getransformeerde uurlonen gebruikt voor de berekening van het gecorrigeerde beloningsverschil. Omdat de ongecorrigeerde loonverschillen berekend zijn zonder gebruik te maken van deze log-transformatie, zijn de ongecorrigeerde en gecorrigeerde loonverschillen niet zonder meer met elkaar te vergelijken.

Hoeveel vrouwen zijn economisch zelfstandig?

Drie op de vier vrouwen vinden het belangrijk economisch zelfstandig te zijn. Het aandeel vrouwen dat daarvoor genoeg verdient, neemt al zes jaar onafgebroken toe, maar is nog wel iets lager: in 2019 bijna 64%. Economisch niet-zelfstandige vrouwen hebben meestal een uitkering of een baan die te weinig inkomen oplevert om van te kunnen leven. Ook komt het voor dat ze geen eigen inkomen hebben. Bij mannen was er eveneens een stijging vanaf 2014 en is 81% economisch zelfstandig. De andere mannen hebben meestal een uitkering.

Vrouwen steeds vaker economisch zelfstandig

Al een aantal jaren stijgt het aandeel vrouwen tussen 15 jaar en de AOW-leeftijd, uitgezonderd scholieren en studenten, dat netto minstens het bijstandsniveau (990 euro per maand in 2019) verdient. Deze groeiende economisch zelfstandigheid [Economische zelfstandigheid is een begrip dat beleidsmatig is verbonden met het bestaansminimum: in het emancipatiebeleid wordt iemand als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto-inkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70% van het wettelijke nettominimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenstaande. In 2019 bedroeg de grens voor economische zelfstandigheid 990 euro per maand. Economische zelfstandigheid is vastgesteld bij personen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd uit een huishouden met waargenomen inkomen, met uitzondering van scholieren en studenten.] is in lijn met een belangrijke doelstelling van het emancipatiebeleid. Tussen 2009 en 2019 steeg dat aandeel van 54,1% naar 63,8%. Die stijging speelde vanaf 2014 na de economische crisis. Ook bij mannen was toen sprake van een toename, al was die minder sterk. Nu de arbeidsparticipatie vanwege corona in 2020 niet is gestegen, en de werkloosheid is opgelopen (zie [Kaart 5](#)), is niet uit te sluiten dat het aandeel economisch zelfstandige vrouwen en mannen terug zal lopen in 2020.

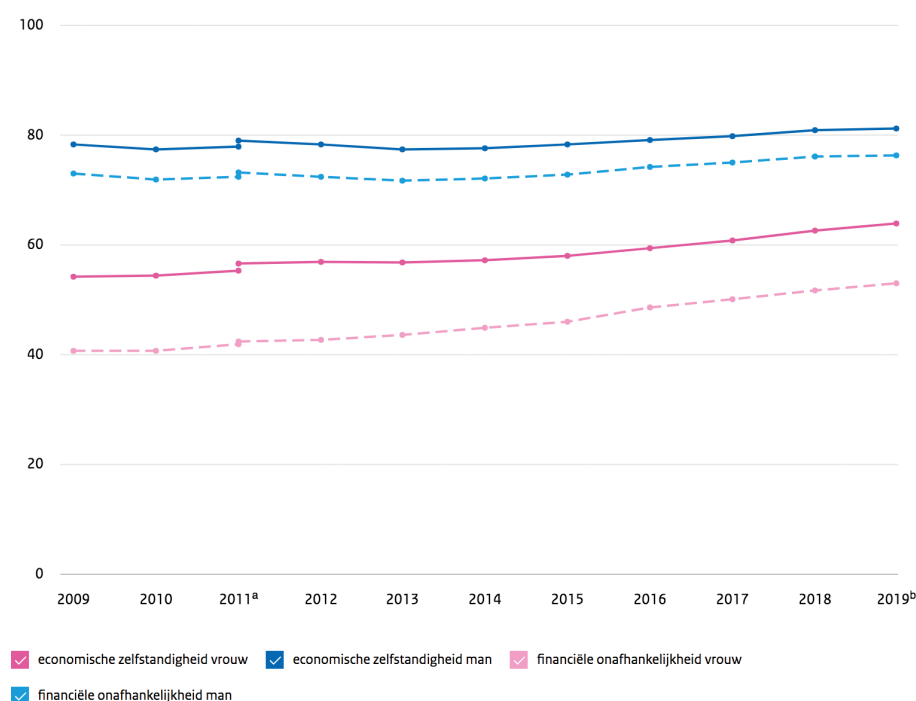
Ook steeds meer vrouwen met minstens het minimumloon

Omdat 990 euro in de maand niet genoeg is om met kinderen van te leven, hanteert de overheid (TK 2017/2018) een tweede maat voor het meten van de vordering van het emancipatiebeleid: financiële onafhankelijkheid [Financiële onafhankelijkheid wordt door het emancipatiebeleid omschreven als voldoende financiële armslag hebben om jezelf en je eventuele kinderen te kunnen onderhouden. De bijstand van een alleenstaande, oftewel 70% van het wettelijke nettominimumloon, is beleidsmatig het uitgangspunt voor het minimale bestaansminimum van een individu. Iemand wordt als financieel onafhankelijk beschouwd als het individuele netto-jaarinkomen uit arbeid en eigen onderneming minimaal 100% van het wettelijke nettominimumloon in het verslagjaar is. Het CBS hanteert al langer de term financiële onafhankelijkheid met een afwijkende definitie. In de CBS-definitie vertolkt het begrip financiële onafhankelijkheid het 'kunnen rondkomen van een eigen inkomen'. Niet alleen inkomen uit arbeid en eigen onderneming, maar ook overdrachten van sociale verzekeringen (gebaseerd op eigen vroegere arbeid) dragen volgens de CBS-definitie bij tot financiële onafhankelijkheid. Inkomen in de

vorm van uitkeringen op grond van sociale voorzieningen (bijstandsuitkering e.d.) wordt niet beschouwd als bijdragend aan financiële onafhankelijkheid. De grens tussen wel of niet financieel onafhankelijk zijn, is in de CBS-definitie gelegd bij de lage-inkomensgrens die het CBS in armoederapportages hanteert. De lage-inkomensgrens vertegenwoordigt een door de jaren heen vast koopkrachtbedrag.]. Daarbij ligt de drempelwaarde hoger: het verdiende inkomen moet minstens het minimumloon (1410 euro per maand) bedragen. Het aandeel financieel onafhankelijke vrouwen en mannen is uiteraard lager dan het aandeel economisch zelfstandigen. Maar ook het aandeel dat minstens het minimumloon verdient groeide vooral onder vrouwen vanaf 2014 sterk, tot bijna 53% in 2019. Mannen zijn vaker financieel onafhankelijk (76%), maar het verschil is kleiner geworden. Met name moeders met een partner zijn nu vaker financieel onafhankelijk (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=46304\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=46304)).

Economische zelfstandigheid

[Economische zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid, personen van 15 jaar tot AOW-leeftijd exclusief scholieren en studenten, 2009-2019 (in procenten)]

a De Inkomensstatistiek is in 2011 gereviseerd. Op dat moment is overgestapt van een steekproef naar integrale gegevens.

b Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Inkomensstatistiek'09-'19)

Risico op armoede, economische zelfstandigheid en scheiden

Vrouwen en mannen lopen vrijwel even vaak risico op armoede [Personen lopen volgens de CBS-definitie risico op armoede als hun koopkracht (exclusief eventuele huurtoeslag) minder is dan de lage-inkomensgrens. De lage-inkomensgrens is een vast bedrag dat voor alle typen huishoudens een gelijke koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op de bijstandsuitkering van een alleenstaande in 1979. Sindsdien is de lage-inkomensgrens jaarlijks geïndexeerd met de consumentenprijsindex.]: in 2018 had ruim 6% (met hun huishouden)

een laag inkomen. De samenstelling van de groepen vrouwen en mannen met en laag inkomen loopt uiteen. Onder de vrouwen met risico op armoede zijn er relatief veel meer alleenstaande ouders (20% tegenover 2%), en onder de mannen juist meer alleenstaanden (58% tegenover 44%). Economische zelfstandigheid gaat veelal samen met leven boven de armoedegrens. Economische onzelfstandigheid betekent echter niet per se dat iemand in penibele financiële omstandigheden leeft. Het inkomen van de partner, ouders of een inwonend kind kan ertoe bijdragen dat het huishoudensinkomen boven de lage-inkomensgrens ligt (Van den Brakel 2017).

Bij een echtscheiding lopen vooral moeders risico in armoede te belanden, zeker als ze niet economisch zelfstandig waren. Ook mannen die niet economisch zelfstandig zijn, hebben na de scheiding relatief vaak een laag inkomen. Financiële onafhankelijkheid behoedt vrijwel alle vrouwen en mannen voor armoede na een scheiding. Met de toegenomen financiële onafhankelijkheid lopen vooral vrouwen gemiddeld steeds minder risico op armoede na een scheiding. Desondanks verliezen zij aan koopkracht, terwijl mannen er bij een scheiding in koopkracht op vooruit gaan. Dat komt doordat vrouwen doorgaans minder inkomen hebben dan hun partner en kinderen na een scheiding meestal bij de moeder gaan wonen. De meeste gescheiden mannen hoeven hun inkomen niet meer volledig met een partner en kind(eren) te delen (Van den Brakel et al. 2020). Bijna vier op de tien huwelijken eindigen in een scheiding (zie [Kaart 2](#)).

Drie op de vier vrouwen willen minstens 1000 euro per maand verdienen

Om economische zelfstandig te zijn, moet bijna 1000 euro netto per maand verdiend worden. Driekwart van de vrouwen vindt het in 2020 belangrijk zelf zoveel te verdienen. Evenveel vrouwen (meestal dezelfde) vinden het belangrijk genoeg te verdienen om, eventueel met hun kinderen, van te kunnen leven. Vergeleken met twee jaar ervoor is het aandeel dat daar waarde aan hecht niet toegenomen. Ook hebben vrouwen even vaak als in 2018 het gevoel dat hun inkomen niet gemist kan worden. Wel geven iets meer vrouwen aan het belangrijk te vinden door te groeien naar een hoger salaris, en geld te verdienen om het financieel goed te hebben. Ook bij de mannen is er een vergelijkbare verschuiving. De enquêtes voor het onderzoek liepen in de eerste maanden van de coronacrisis. Mogelijk heeft de toename te maken met financiële zorgen vanwege de lockdown en de verwachte crisis erna.

Belang inkomen en economische zelfstandigheid

[Aandeel 'geheel/enigszins eens' met stellingen over het belang van een eigen inkomen, bevolking van 15-64 jaar^a, 2020 (in procenten)^b]

	vrouw	man
ik wil in mijn werk doorgroeien naar een hoger salaris	56	68
ik vind het belangrijk geld te verdienen zodat ik/wij het financieel goed hebben	83	89
ik vind het belangrijk om zelf zoveel te verdienen dat ik in mijn eigen levensonderhoud en dat van mijn eventuele kinderen kan voorzien	72	88
ik moet wel werken, want mijn inkomen kan niet gemist worden	55	74
ik vind het belangrijk dat ik met betaald werk in ieder geval 1000 euro netto per maand verdien	73	84

a Exclusief scholieren/studenten en mensen met (pre)pensioen.

b Significante verschillen ($p < 0,05$) zijn vetgedrukt.

Bron: SCP (EMOP'20)

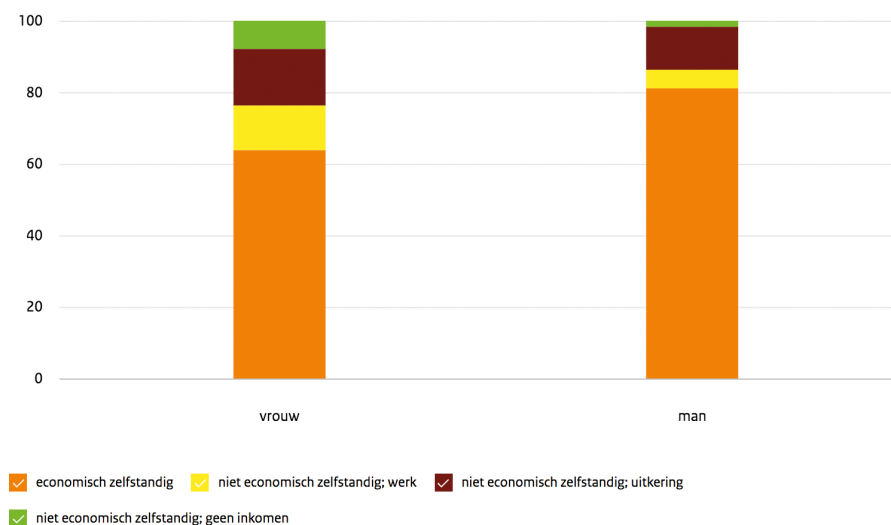
Mannen hechter vaker aan een goed/hoger/eigen inkomen dan vrouwen. Vooral vrouwen die samenwonen vinden dit minder vaak belangrijk. In veel relaties blijkt de kostwinnerstaak nog vooral op de man te rusten (Portegijs 2018). Bij mannen maakt het niet uit of ze samenwonen (zie [bijlage B8.1](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b8_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b8_1.ods)). Ook het opleidingsniveau maakt uit: hoogopgeleide vrouwen vinden een (eigen) inkomen vaker belangrijk dan lageropgeleide vrouwen, maar nog altijd minder belangrijk dan hoogopgeleide mannen (zie [bijlage B8.2](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b8_2.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b8_2.ods)).

Vrouwen vaker dan mannen werkzaam zonder economisch zelfstandig te zijn

De meeste mannen die niet economisch zelfstandig zijn, hebben een hoofdzakelijk inkomen uit een uitkering.¹ Dat geldt ook voor een deel van de vrouwen. Maar vaker dan mannen hebben economisch niet-zelfstandige vrouwen wel werk, maar verdienen daarmee te weinig. Dat komt vooral doordat vrouwen overwegend in deeltijd werken (zie [Kaart 5](#)) en gemiddeld een lager uurloon hebben (zie [Kaart 7](#)). Minder dan een op de tien vrouwen heeft geen eigen inkomen. Vrijwel altijd zijn dit gehuwde of samenwonende vrouwen die voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van hun partner (Van den Brakel 2017).

Economische zelfstandigheid en sociaal-economische positie

[Economische zelfstandigheid en sociaal-economische positie, personen van 15 jaar tot AOW-leeftijd, exclusiefscholieren en studenten, 2019^a (in procenten)]

a Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Inkomensstatistiek '19)

Werkende mannen vaker economisch zelfstandig dan werkende vrouwen

Van de werkende mannen is 90% economisch zelfstandig, tegenover 70% van de werkende vrouwen. Een voltijds werkweek levert vrijwel altijd een inkomen boven het bijstandsniveau op. In de weinige gevallen waar dat niet zo is, gaat het vaak om zelfstandigen die weinig winst maken of verlies lijden. Ook met een deeltijdbaai van minimaal 0,6 fte² is de meerderheid economisch zelfstandig. Met een kleinere deeltijdbaai is dat een minderheid, en mannen zijn dan minder vaak economisch zelfstandig dan vrouwen. Dit komt doordat mannen met een deeltijdbaai veelal jonger en lager opgeleid zijn (zie [StatLine \(http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83031NED/table?dl=3741B\)](http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83031NED/table?dl=3741B)), en daardoor vaker werken in minder goed betaalde beroepen dan vrouwen met een deeltijdbaai.

Man-vrouwverschil inkomen kleinst bij jongeren

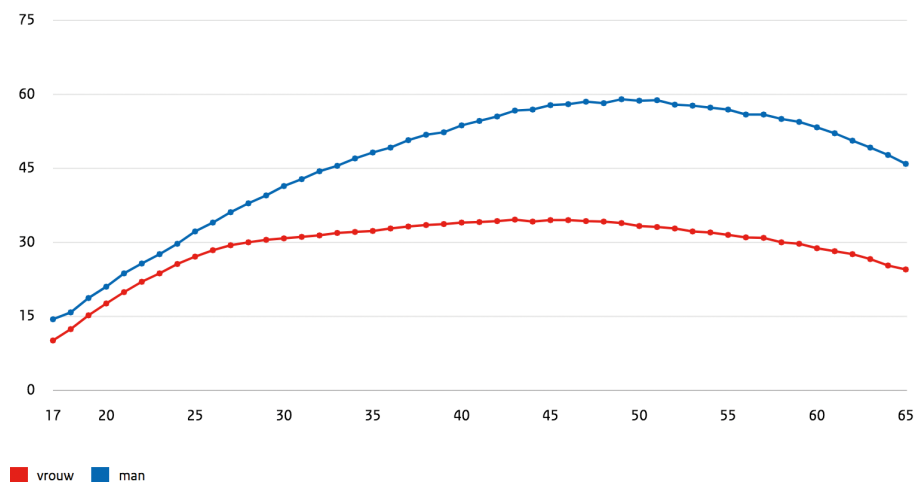
Niet alleen werk is een inkomstenbron, ook uitkeringen kunnen een rol spelen in het inkomen van vrouwen en mannen. Het gemiddeld persoonlijk inkomen [Het persoonlijk inkomen omvat loon, winst, uitkeringen inkomensverzekeringen (zoals AOW en werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen), uitkeringen sociale voorzieningen (zoals bijstandsuitkeringen en studiefinanciering) en de ontvangen partneralimentatie. Premies voor inkomensverzekeringen (bv. tegen werkloosheid of arbeidsongeschiktheid) zijn in mindering gebracht. Inkomenscomponenten die niet aan een afzonderlijke persoon toegeschreven kunnen worden, blijven buiten beschouwing. Dit zijn inkomsten uit vermogen, huurtoeslag, rijksbijdrage eigen woning, betaalde partneralimentatie, tegemoetkoming studiekosten en kinderbijslag. Inkomstenbelasting blijft eveneens buiten schot, omdat die ook afhankelijk is van het inkomen van eventuele andere gezinsleden.] van vrouwen bedraagt 63% van dat van mannen: 30,8 versus 49,2 duizend euro in 2019. Het lagere inkomen van

vrouwen komt vooral doordat ze meestal in deeltijd werken (zie [Kaart 5](#)). Daarnaast gaat onder meer het werken in minder goed betaalde sectoren en beroepen gepaard met een lager uurloon dan mannen (zie [Kaart 7](#)). Als gevolg van een lager inkomen uit betaald werk komt bij verlies daarvan de werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering van een vrouw lager uit (zie CBS 2020). Het inkomensverschil tussen mannen en vrouwen is sinds 2011 wat kleiner geworden (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=465B6\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=465B6)).

Vrouwen en mannen jonger dan 30 jaar verschillen relatief weinig in inkomen. Daarna wordt de inkomens kloof tussen beide seksen met het stijgen van de leeftijd steeds groter. Dat komt grotendeels doordat vrouwen dan vaker in deeltijd werken dan op jongere leeftijd (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=465BB\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=465BB)). Maar ook het verschil in uurloon neemt met de leeftijd toe (zie [Kaart 7](#)). Waar het inkomen van vrouwen tussen 30 en 50 jaar blijft steken op ongeveer 30 duizend euro, stijgt dat van mannen steeds verder. Wanneer vrouwen en mannen tegen de 60 lopen, is het inkomen vooral door een kortere werkweek weer kleiner.

Gemiddeld inkomen

[Gemiddeld persoonlijk inkomen naar leeftijd^a, bevolking met inkomen van 15 jaar tot AOW-leeftijd^b, 2019^c (in euro's x 1000)]

- a De groepen 15- en 16-jarigen zijn te klein om te tonen.
 b Exclusief scholieren en studenten.
 c Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Inkomensstatistiek '19)

Literatuur

Brakel, M. van den (2017). Financieel kwetsbare mannen. In: *Statistische Trends*, oktober 2017. Geraadpleegd 6 juli 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/41/financieel-kwetsbare-mannen>.

Brakel, M. van den, D. Herbers en K. Arts (2020). Financiële gevolgen van echtscheiding. In: *Statistische Trends*. Geraadpleegd 6 augustus 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/financiele-gevolgen-van-echtscheiding>.

CBS (2020). *Materiële Welvaart in Nederland 2020*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd 6 juli 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2020/24/materiele-welvaart-in-nederland-2020>.

Portegijs, W. (2018). *Ons geld; Vrouwen en mannen over het belang van het inkomen en economische zelfstandigheid voor vrouwen*. Den Haag; Sociaal en Cultureel Planbureau.

TK (2017/2018). *Principes in de Praktijk. Emancipatiebeleid 2018-2021*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2017/2018, 30420, nr. 270, 29 maart 2018.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Hoeveel vrouwen zijn economisch zelfstandig?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/hoeveel-vrouwen-zijn-economisch-zelfstandig>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 [De sociaal-economische positie van een persoon is vastgesteld op basis van inkomensbronnen en het volgen van onderwijs. Bij het bepalen van de sociaal-economische positie wordt groter gewicht toegekend aan inkomen uit eigen onderneming, omdat het resultaat uit onderneming laag of zelfs negatief kan zijn, terwijl de persoon hiervoor vele uren per week actief is. Ook aan inschrijving in voltijdonderwijs is bij de vaststelling van de sociaal-economische positie prioriteit toegekend. Personen zijn in deze gevallen alleen getypeerd als zelfstandig ondernemer respectievelijk scholier/student, indien geen substantiële inkomsten uit andere bronnen bij de persoon aanwezig waren. Scholieren en studenten zijn in deze monitor bij het bepalen van economische zelfstandigheid buiten beschouwing gebleven.]
- 2 [Met de deeltijdfactor wordt de relatieve arbeidsduur van de baan ten opzichte van een voltijdbaan in hetzelfde bedrijf of in dezelfde bedrijfssector (fte) bedoeld. De deeltijdfactor behoort bij de laatste maand van het betreffende onderzoeksjaar waarin als sociaal-economische positie 'werknemer' of 'zelfstandige' vastgesteld is. Bij een kleine deeltijdbaan ligt de deeltijdfactor onder de 30%, bij een middelgrote deeltijdbaan van 30% tot 60% en bij een grote deeltijdbaan van 60% tot 95%. Voor een voltijdbaan is uitgegaan van minimaal 95%.]

Wat zijn de verschillen op de arbeidsmarkt tussen hoog- en laagopgeleide vrouwen?

Het onderwijsniveau¹ van vrouwen stijgt en is onder 15- tot 65-jarigen die geen onderwijs volgen inmiddels hoger dan dat van mannen (zie [Kaart 3](#)). Hoogopgeleide vrouwen vinden betaald werk en een eigen inkomen belangrijker dan laagopgeleide vrouwen, en hebben dat ook vaker. Ook komt voltijds werken onder hoogopgeleide vrouwen meer voor dan onder middelbaar- en laagopgeleide vrouwen. Daardoor, en door hun hogere uurloon, zijn ze bovendien beduidend vaker economisch zelfstandig dan laag- of middelbaaropgeleide vrouwen. Laagopgeleide vrouwen zijn vaker werkloos dan middelbaar- en hoogopgeleide vrouwen.

Arbeidsdeelname laagopgeleide vrouwen blijft achter

De nettoarbeidsparticipatie [De nettoarbeidsparticipatie geeft de deelname aan betaalde arbeid weer. In de Emancipatiemonitor wordt het aantal niet-onderwijsvolgende werkenden van 15 tot 65 jaar afgezet tegen het totaal aantal niet-onderwijsvolgende mensen in die leeftijd. Daarmee verschillen de gepresenteerde cijfers van de reguliere CBS-cijfers over de nettoarbeidsparticipatie. Laatstgenoemde hebben betrekking op de totale groep 15- tot 75-jarigen en zijn daarom lager.] van laagopgeleide vrouwen blijft met 51,8% in 2019 duidelijk achter op die van vrouwen met een middelbaar (78,0%) en hoog (88,0%) onderwijsniveau. Op alle onderwijsniveaus is de arbeidsdeelname van vrouwen hoger dan tien jaar eerder (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=4oAC1\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=4oAC1)). De toename vond met name tussen 2017 en 2019 plaats en was bij laagopgeleide vrouwen het sterkst.

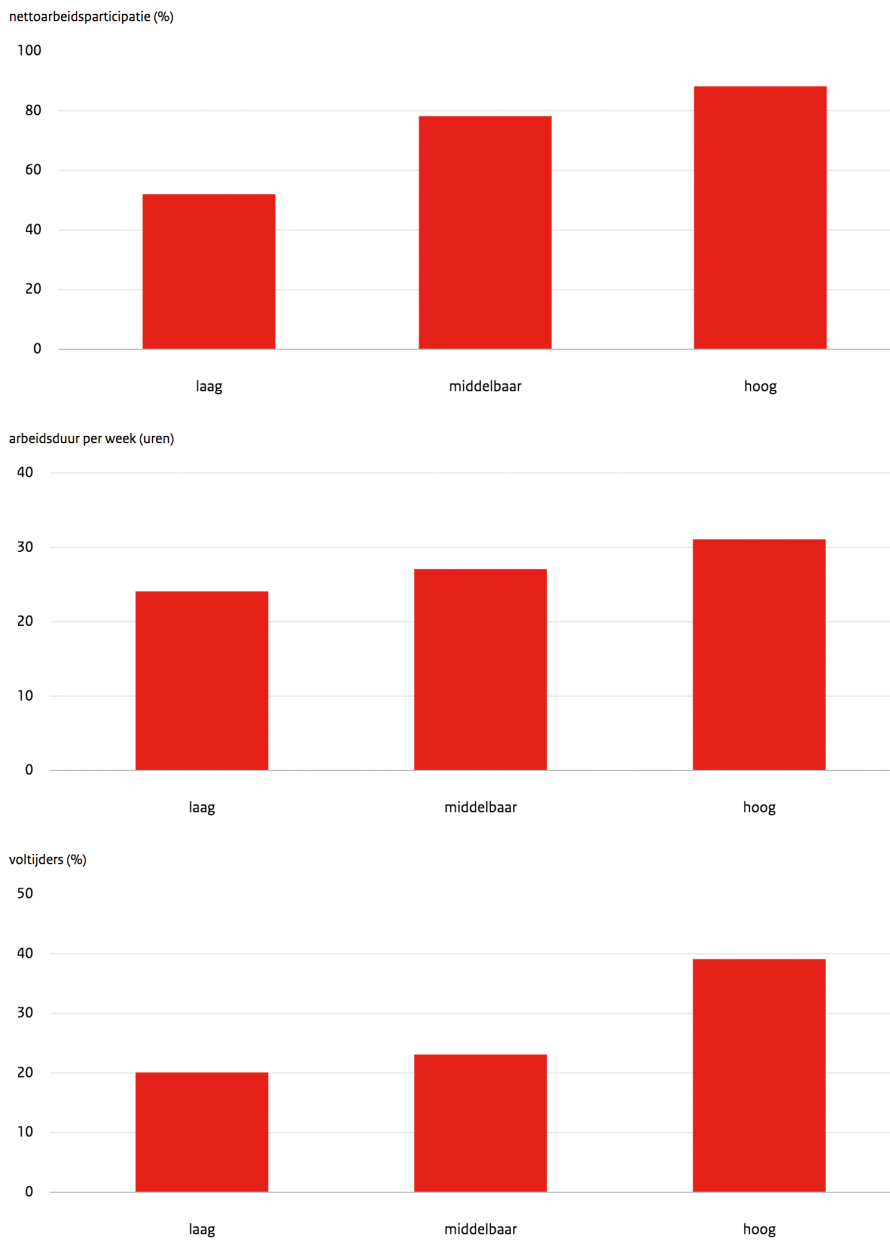
Werkweek van hoogopgeleide vrouwen het langst

De gemiddelde werkweek van vrouwen is langer naarmate het onderwijsniveau hoger is. Laagopgeleiden werkten in 2019 gemiddeld 24 uur per week, onder middelbaaropgeleide vrouwen was de gemiddelde arbeidsduur 27 uur en onder hoogopgeleide vrouwen was dit 31 uur. Daarmee werken vrouwen op het hoogste onderwijsniveau gemiddeld bijna een werkdag langer dan degenen op het laagste niveau. Hoogopgeleide vrouwen passen het minst vaak hun werkweek aan als ze kinderen krijgen, terwijl laagopgeleide vrouwen dan het vaakst stoppen met werken (zie [Kaart 13](#)).

Het percentage voltijders [Een voltijder is iemand die in een normale of gemiddelde werkweek minimaal 35 uur per week werkt.] onder werkende vrouwen is groter naarmate het onderwijsniveau hoger is. Onder hoogopgeleide vrouwen is het ruim twee keer zo groot als onder laagopgeleide vrouwen: 39% versus 20% in 2019.

Arbeidsparticipatie en arbeidsduur naar onderwijsniveau

[Nettoarbeidsparticipatie, gemiddelde arbeidsduur en aandeel voltijders, niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar naar hoogst behaalde onderwijsniveau, 2019 (in uren per week en in procenten)]

Bron: CBS (EBB'19)

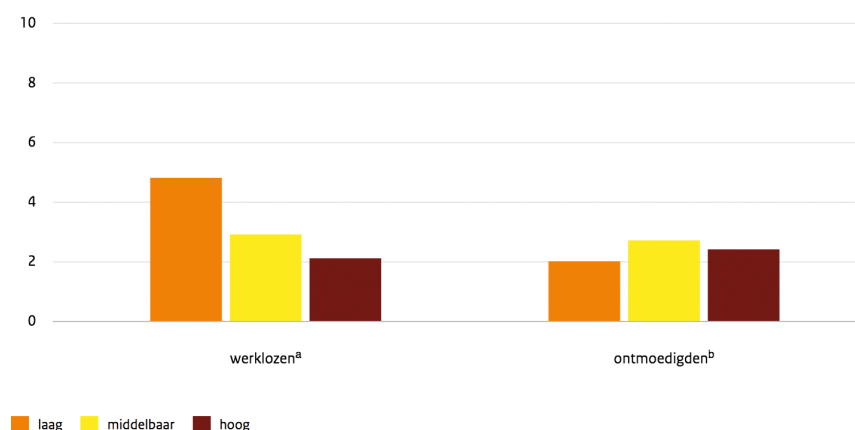
Laagopgeleide vrouwen vaakst werkloos, maar minst vaak ontmoedigd

De werkloosheid is hoger naarmate het onderwijsniveau lager is. Bij de laagopgeleide vrouwen in de beroepsbevolking was 4,8% werkloos in 2019, tegenover 2,9% van de middelbaaropgeleide vrouwen en 2,1% van de hoogopgeleide vrouwen.

Van de vrouwen die niet tot de beroepsbevolking behoorden was in 2019 2,4% ontmoedigd. Dat betekent dat zij wel beschikbaar zijn voor werk, maar recentelijk niet naar werk hebben gezocht, omdat zij daar weinig resultaat van verwachten (zie [Kaart 5](#)). Het aandeel ontmoedigden was het grootst onder de middelbaaropgeleiden, gevolgd door de hoogopgeleiden (respectievelijk 2,7% en 2,4%). Laagopgeleide vrouwen waren met 2,0% in 2019 het minst vaak ontmoedigd.

Werkloos en ontmoedigd naar onderwijsniveau

[Werkloze en ontmoedigde niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar naar hoogst behaald onderwijsniveau, 2019 (in procenten)]

- a In procenten van de beroepsbevolking (zie [Kaart 5](#)).
 b In procenten van de niet-beroepsbevolking (zie [Kaart 5](#)).

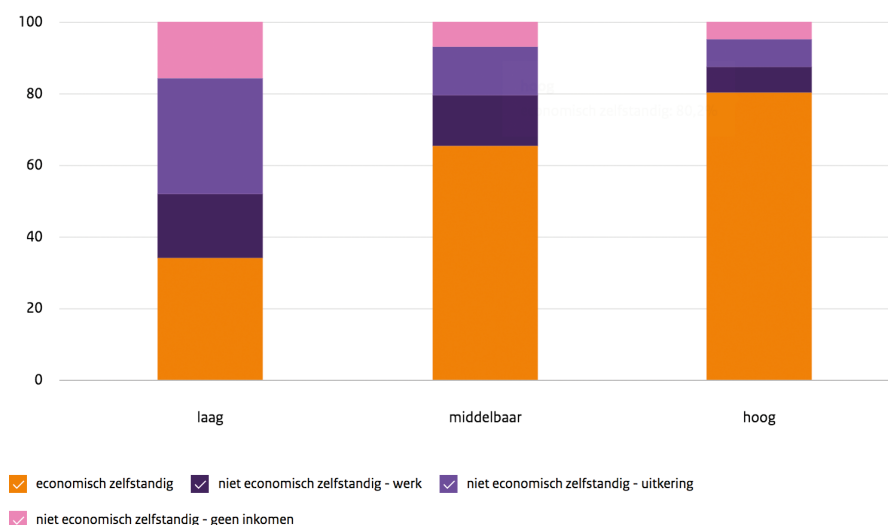
Bron: CBS (EBB'19)

Hoogopgeleide vrouwen vaakst economisch zelfstandig

In 2019 was bijna 64% van de vrouwen economisch zelfstandig [Iemand wordt als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto-inkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70% van het wettelijke nettominimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenstaande. In 2019 bedroeg de grens voor economische zelfstandigheid 990 euro per maand. Economische zelfstandigheid wordt in de Emancipatiemonitor vastgesteld van mensen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd, exclusief scholieren en studenten.]. Dit aandeel ligt een stuk hoger onder hoogopgeleide vrouwen. Van deze groep was 80% economisch zelfstandig, tegenover respectievelijk 65% en 34% van de middelbaar- en laagopgeleide vrouwen. Dat komt doordat ze vaker en meer uren werken, en bovendien per uur meer verdienen (zie [Kaart 7](#)). Laagopgeleide vrouwen hebben verreweg het vaakst een uitkering, meestal is dat een bijstandsuitkering. Ook hebben ze het vaakst geen eigen inkomen. Onder hoogopgeleide vrouwen komt het juist het minst vaak voor dat ze werken zonder economisch zelfstandig te zijn.

Economische zelfstandigheid en sociaaleconomische positie

[Economische zelfstandigheid en sociaaleconomische positie^a naar hoogst behaald onderwijsniveau, vrouwen van 15 jaar tot AOW-leeftijd exclusief scholieren en studenten, 2019^b (in procenten)]

- a Zie [Kaart 8](#) voor een omschrijving van de sociaaleconomische positie.
 b Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Inkomensstatistiek '19)

Verschillen tussen mannen en vrouwen

Het verschil in nettoarbeidsparticipatie tussen vrouwen en mannen is groter onder laagopgeleiden dan onder middelbaar- en hoogopgeleiden. Hoogopgeleide vrouwen werken vrijwel even vaak als middelbaaropgeleide mannen. Middelbaaropgeleide vrouwen zijn iets vaker aan het werk dan laagopgeleide mannen. Ook in arbeidsduur is het man-vrouwverschil het grootst bij laagopgeleiden. Binnen elk onderwijsniveau werken vrouwen fors minder vaak in voltijd dan mannen. Wel is dit verschil kleiner naarmate het onderwijsniveau hoger is. Van de werkende mannen heeft ruim 80% een voltijdbaai, ongeacht het onderwijsniveau. De werkloosheid is het grootst onder laagopgeleiden, maar verschilt in elk onderwijsniveau weinig tussen mannen en vrouwen (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=41BBE\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=41BBE) en ook Roeters 2017).

Mannen zijn vaker economisch zelfstandig dan vrouwen ([Kaart 8](#)). De achterstand van vrouwen op mannen in economische zelfstandigheid is groter naarmate het onderwijsniveau lager is (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=467F1\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=467F1)). Een belangrijke verklaring voor het grote verschil onder laagopgeleiden is dat deze groep vrouwen vaker in deeltijd werkt dan middelbaar- en hogeropgeleiden.

Hoogopgeleide vrouwen hechten meer aan werk, carrière maken en eigen inkomen

Vrouwen met een hoog opleidingsniveau geven vaker aan betaald werk belangrijk te vinden dan middelbaar- of lageropgeleide vrouwen. Zij zeggen ook vaker veel plezier te hebben in hun werk, carrière te willen maken en genoeg te willen verdienen om van te kunnen leven. Dat neemt niet weg dat het merendeel van de hoogopgeleide vrouwen, net als lageropgeleide vrouwen, liever niet voltijds wil werken (zie [Excelbijlage 9.1](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_bg_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_bg_1.ods)). Daarnaast hechten hoogopgeleide vrouwen meer aan een gelijke verdeling van betaald werk en zorg dan lageropgeleide vrouwen. Van de hoogopgeleide vrouwen zou 57% deze taken het liefst gelijk verdelen met hun/een partner. Bij de middelbaaropgeleide vrouwen is dat 41% en bij laagopgeleide vrouwen 31%. Laag- en middelbaaropgeleide vrouwen zijn er ook minder vaak van overtuigd dat kinderopvang goed is voor een kind dan hoogopgeleide vrouwen. Hoogopgeleide vrouwen vinden vooral vaker dat een paar dagen opvang voor 1-jarigen goed is. Wat betreft de buitenschoolse opvang zijn ze echter even terughoudend (zie [Excelbijlage 9.2](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_bg_2.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_bg_2.ods)).

Literatuur

Roeters, A. (2017). *Leren van verschillen. Opleidingsverschillen in de vrouwenemancipatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Wat zijn de verschillen op de arbeidsmarkt tussen hoog- en laagopgeleide vrouwen?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/wat-zijn-de-verschillen-op-de-arbeidsmarkt-tussen-hoog-en-laagopgeleide-vrouwen>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Laag onderwijsniveau omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste drie leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding, de voormalige assistentenopleiding (mbo 1). Middelbaar onderwijsniveau omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo 2), de vakopleiding (mbo 3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo 4). Hoog onderwijsniveau omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.

Opleiding en werk: hoeveel verschillen vrouwen met en zonder migratieachtergrond?

Meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond¹ doen het minder goed op school dan meisjes met een Nederlandse of westerse achtergrond. Ook zijn niet-westerse migrantenvrouwen vergeleken met vrouwen met een westerse of Nederlandse achtergrond lager opgeleid, minder vaak aan het werk en daardoor minder vaak economisch zelfstandig. In de vier grootste niet-westerse groepen geldt dit voor degenen die in Turkije, Marokko, Suriname of op de Antillen geboren zijn. Het geldt in veel mindere mate voor hun in Nederland geboren dochters. Zo staat de tweede generatie Surinaamse en Antilliaanse vrouwen even hoog op de emancipatieladder als vrouwen zonder migratieachtergrond. Ook werken zij, net als vrouwen met een westerse migratieachtergrond, vaker voltijds dan vrouwen met een Nederlandse achtergrond.

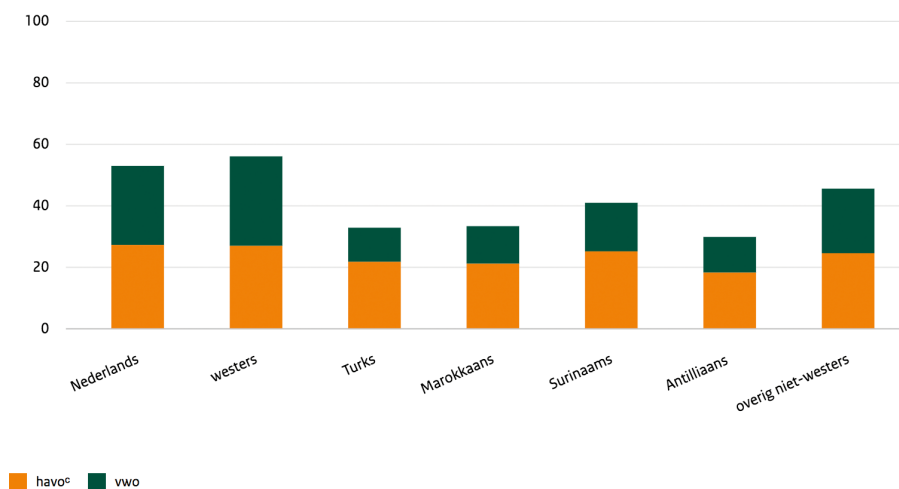
Minderheid niet-westerse meisjes op havo/vwo

In 2019/'20 zat 39% van de meisjes met een niet-westerse achtergrond in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs op havo of vwo, tegenover 53% van de meisjes zonder migratieachtergrond en 56% van de meisjes met een westerse afkomst. Het verschil komt vooral door de lagere vwo-deelname van de meisjes met een niet-westerse achtergrond. Het aandeel havo/vwo-leerlingen is bij leerlingen van de vier grootste niet-westerse landen (overwegend tweede generatie²) het grootst onder meisjes met een Surinaamse achtergrond.

Onder meisjes met een vluchtelingenland als achtergrond is het aandeel leerlingen op havo/vwo in de Iraanse groep met 60% relatief groot. Onder Syrische (25%) en Somalische (22%) meisjes is de havo/vwo-deelname betrekkelijk klein (CBS 2020).

Meisjes op havo/vwo naar migratieachtergrond

[Aandeel meisjes in leerjaar 3 op havo/vwo^a naar migratieachtergrond 2019/'20^b (in procenten)]

a Aandeel meisjes op havo c.q. vwo van totaal aantal meisjes in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs (inclusief praktijkonderwijs).

b Voorlopige gegevens.

c Havo, inclusief algemeen leerjaar 3 (meestal havo/vwo).

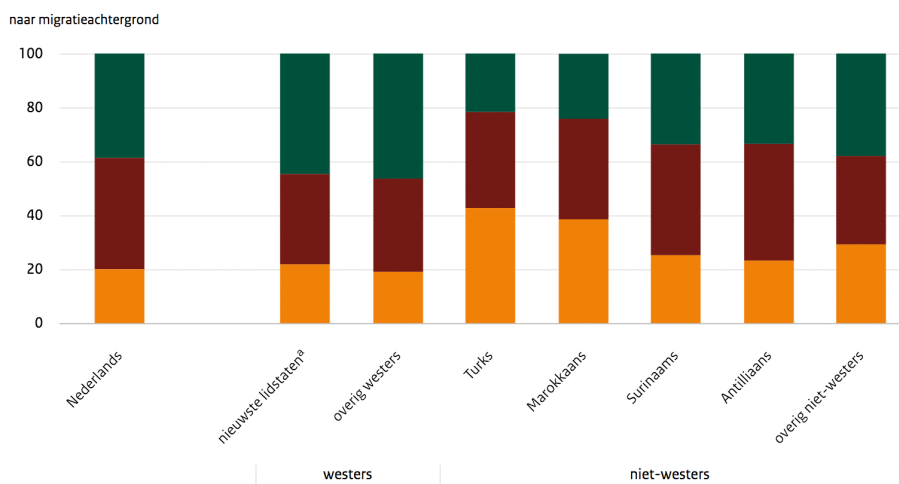
Bron: CBS (Onderwijsstatistieken 2019/'20)

Eerste generatie vrouwen met een niet-westerse achtergrond relatief laagopgeleid

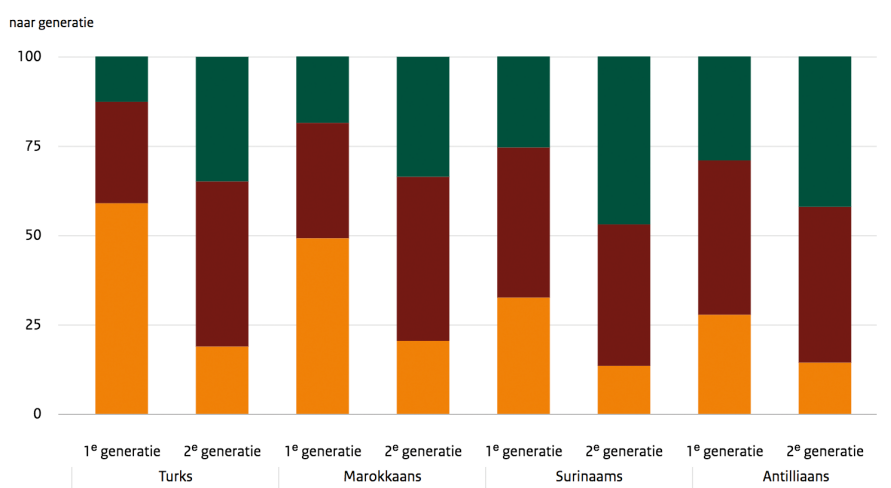
Het hoogst behaalde onderwijsniveau [Laag onderwijsniveau: Dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste drie leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding, de voormalige assistentenopleiding (mbo 1). Middelbaar onderwijsniveau: Dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo 2), de vakopleiding (mbo 3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo 4). Hoog onderwijsniveau: Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.] van vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond is lager dan dat van vrouwen met een Nederlandse achtergrond. Onder niet-westerse vrouwen is het aandeel laagopgeleiden het grootst onder de vrouwen met een Turkse achtergrond, gevolgd door de vrouwen met een Marokkaanse achtergrond (respectievelijk 42,7% en 38,5%). Maar het onderwijsniveau van de in Nederland geboren Turkse en Marokkaanse vrouwen verschilt beduidend minder van vrouwen zonder migratieachtergrond. Onder Surinaamse en Antilliaanse³ vrouwen is de tweede generatie vaker hoogopgeleid. Dat geldt ook voor vrouwen afkomstig uit de nieuwste EU-landen en uit overige westerse landen.

Onderwijsniveau naar migratieachtergrond

[Onderwijsniveau van niet-onderwijsvolgende vrouwen 15-64 jaar naar migratieachtergrond, 2019 (in procenten)]

laag middelbaar hoog

laag middelbaar hoog

a Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.

Bron: CBS (EBB'19)

Ruim een vijfde van de niet-onderwijsvolgende vrouwen heeft een migratieachtergrond

In 2019 had 22% van alle vrouwen van 15 tot 65 jaar die geen onderwijs volgen een migratieachtergrond. Er waren vrijwel evenveel vrouwen met een niet-westerse als met een westerse achtergrond, beide ongeveer 11%. De vier grootste niet-westerse herkomstgroepen (met Turkije, Marokko, Suriname of de Antillen als achtergrond) omvatten 8% van alle vrouwen. Daarbij zijn de Antilliaanse vrouwen met krap 1% de kleinste groep.

Cijfers over de achtergrond van de gehele vrouwelijke bevolking van Nederland zijn te vinden op [StatLine \(https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37325/table?dl=3Eo6o\)](https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37325/table?dl=3Eo6o).

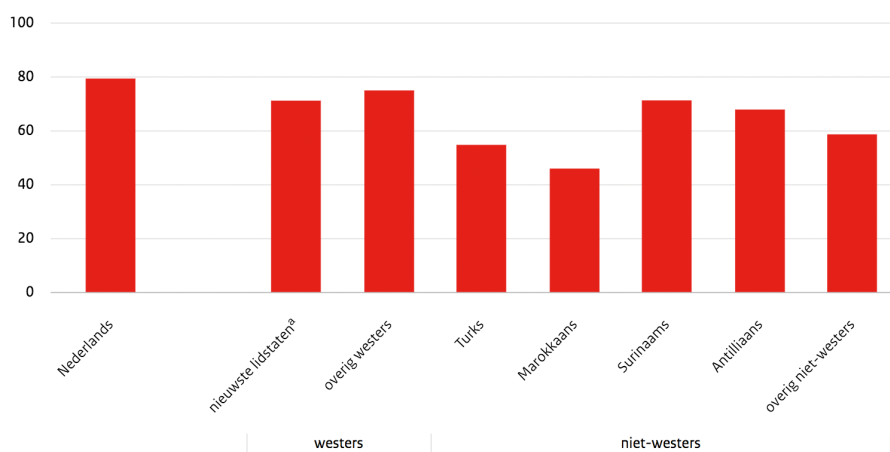
Arbeidsparticipatie vooral hoog onder vrouwen van Surinaamse of Antilliaanse afkomst

In 2019 had 79,2% van de vrouwen met een Nederlandse achtergrond een betaalde baan. Naar migratieachtergrond loopt de arbeidsparticipatie [Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar, maar in deze publicatie hebben de uitkomsten betrekking op de bevolking van 15 tot 65 jaar, exclusief onderwijsvolgenden.] flink uiteen. Onder de vier grootste niet-westerse groepen hebben vrouwen met een Turkse achtergrond en in sterkere mate vrouwen met een Marokkaanse achtergrond duidelijk minder vaak betaald werk dan vrouwen met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond. Voor vrouwen met een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse achtergrond geldt dat de nettoarbeidsparticipatie binnen de tweede generatie veel hoger is dan binnen de eerste generatie. In Nederland geboren Surinaamse en Antilliaanse vrouwen zijn ook vaker aan het werk dan vrouwen met een westerse achtergrond.

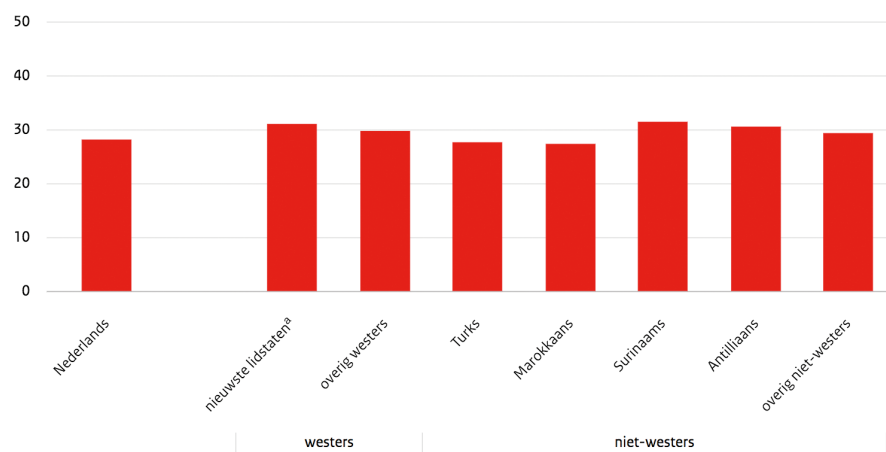
Arbeidsparticipatie en arbeidsduur naar migratieachtergrond

[Arbeidsparticipatie, arbeidsduur en voltijds werken naar migratieachtergrond, vrouwen 15-64 jaar exclusief onderwijsvolgenden, 2019 (in procenten en in uren per week)]

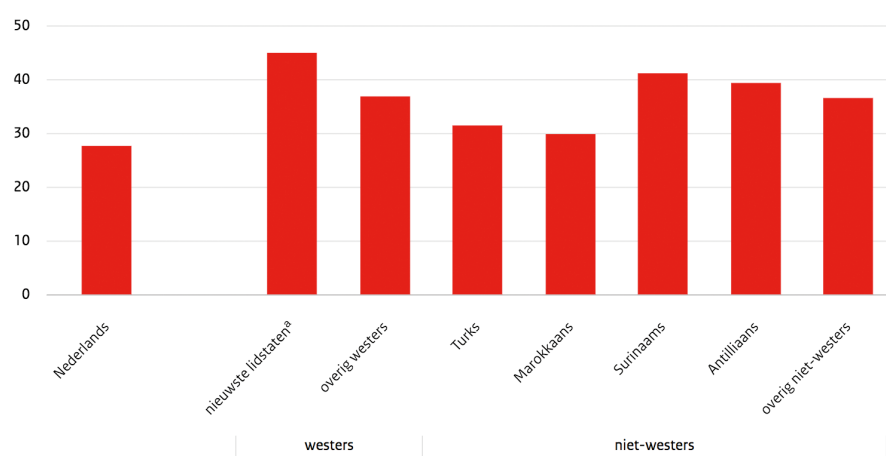
arbeidsparticipatie naar migratieachtergrond

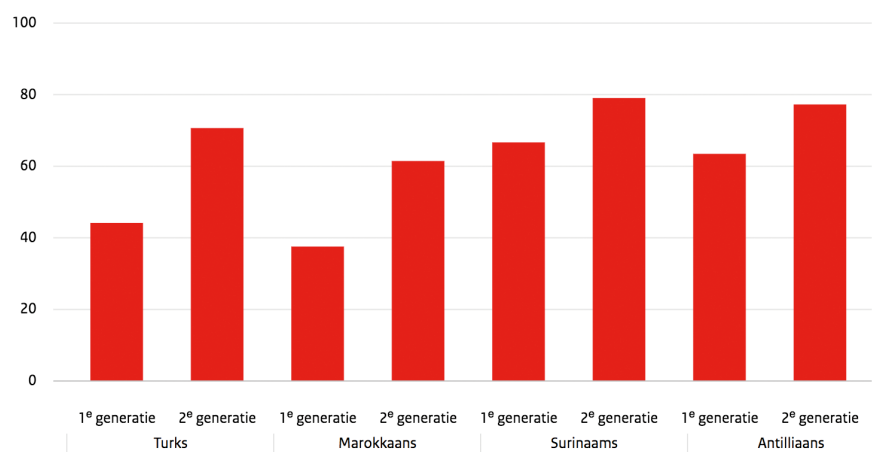
arbeidsduur naar migratieachtergrond

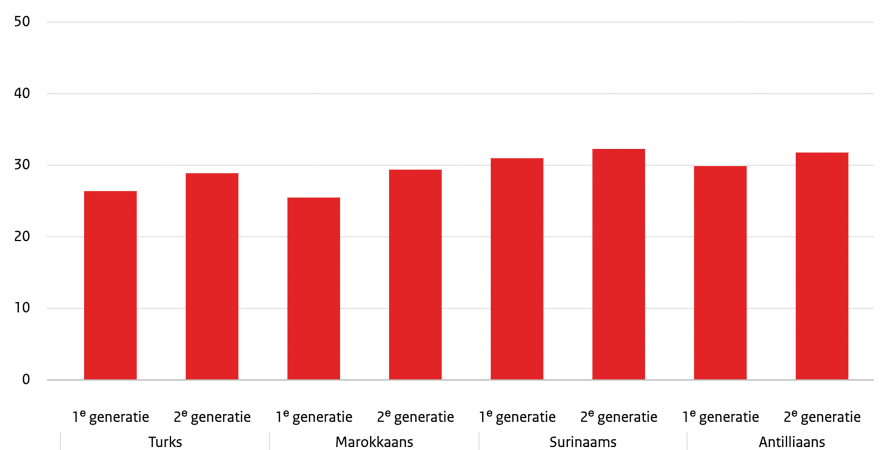
volgtijd werken naar migratieachtergrond

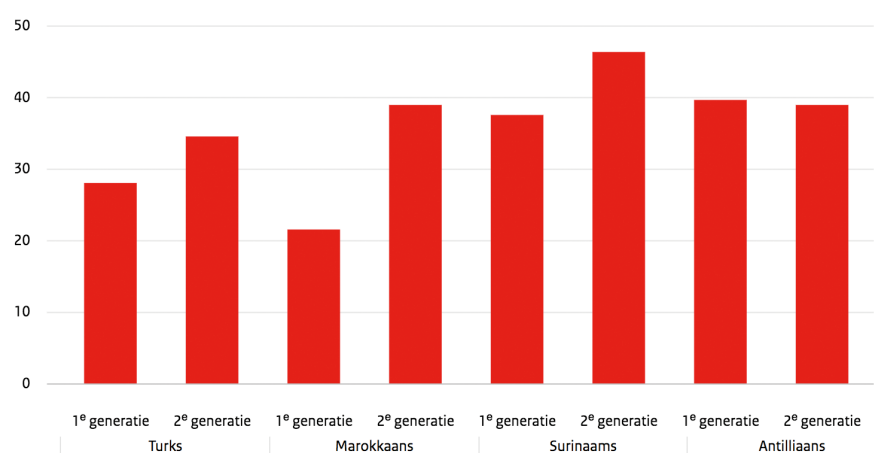
arbeidsparticipatie naar generatie

arbeidsduur naar generatie

voltijds werken naar generatie

a Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.

Bron: CBS (EBB'19)

Vrouwen met Surinaamse achtergrond langste arbeidsduur

Gemiddeld werken vrouwen met een migratieachtergrond iets meer uren en ook werken ze vaker voltijds dan vrouwen met een Nederlandse achtergrond. Tussen de migrantengroepen zijn er verschillen: vrouwen met een Surinaamse achtergrond werken de meeste uren op weekbasis, gevolgd door vrouwen afkomstig uit een van de nieuwste EU-landen en Antilliaanse vrouwen. Van de vrouwen met een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse achtergrond werkt de tweede generatie meer uren dan de eerste generatie. Op Antilliaanse vrouwen na, werkt de tweede generatie ook vaker voltijds. Onder vrouwen afkomstig uit de nieuwste EU-landen en uit Suriname komt voltijds werken het meest voor.

Vrouwen zonder migratieachtergrond minst vaak werkloos

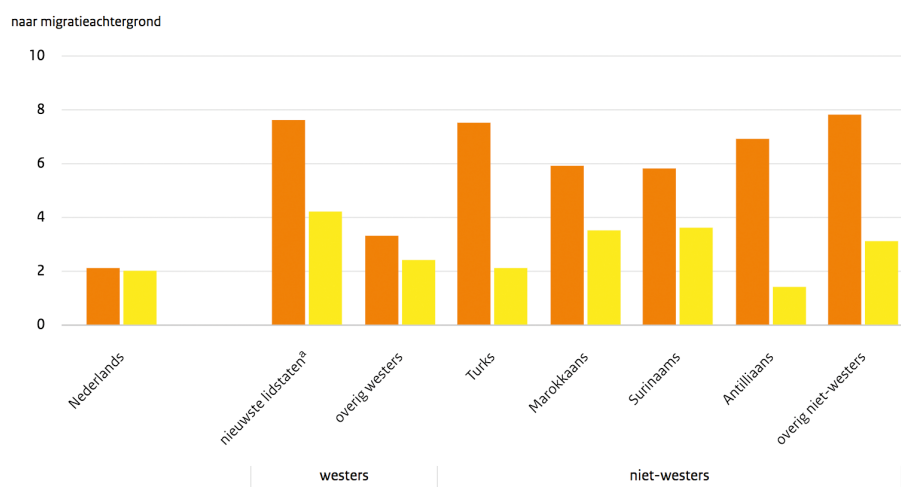
Gemiddeld is 2,9% van de vrouwen in de beroepsbevolking werkloos (zie [Kaart 5](#)). Onder vrouwen met een Nederlandse achtergrond is dit met 2,1% minder. De werkloosheid is het hoogst onder vrouwen die afkomstig zijn uit een van de nieuwste EU-landen (7,6%), op de voet gevolgd door

vrouwen met een Turkse achtergrond (7,5%). Onder vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond is de werkloosheid groter binnen de tweede generatie dan binnen de eerste generatie. Onder vrouwen met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond is dit juist andersom.

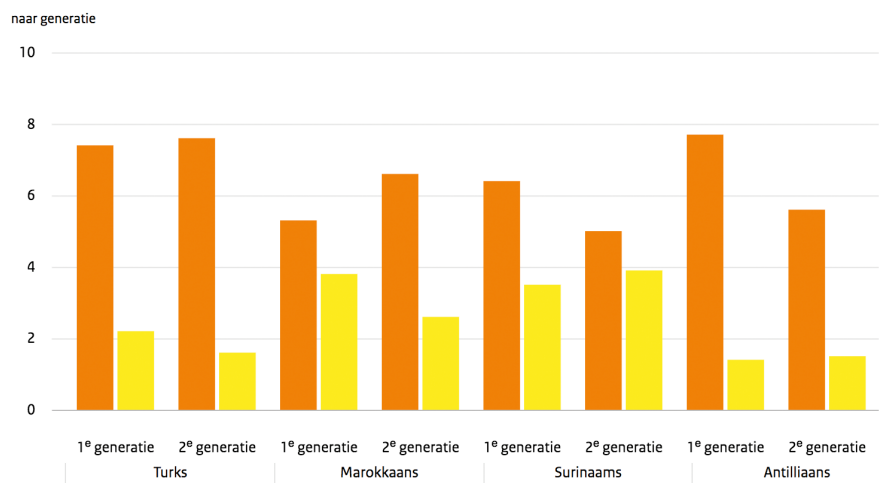
Vrouwen met een niet-westerse achtergrond zijn het vaakst ontmoedigd. Dat betekent dat zij wel beschikbaar zijn voor werk, maar recentelijk niet naar werk hebben gezocht, omdat zij daar weinig resultaat van verwachten (zie [Kaart 5](#)). Vrouwen uit de nieuwste EU-landen en ook Marokkaanse en Surinaamse vrouwen zijn relatief vaak ontmoedigd. Antilliaanse vrouwen zijn dat het minst vaak.

Werkloos en ontmoedigd naar migratieachtergrond

[Aandeel werklozen en ontmoedigden naar migratieachtergrond, vrouwen 15-64 jaar exclusief onderwijsvolgenden, 2019 (in procenten)]

■ werkloos^b ■ ontmoedigd^b

■ werkloos^b ■ ontmoedigd^b

a Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.

b Werklozen als percentage van de beroepsbevolking; ontmoedigden als percentage van de niet-beroepsbevolking (zie [Kaart 5](#)). Ontmoedigden zijn personen die niet tot de beroepsbevolking horen, wel willen werken en hiervoor direct beschikbaar zijn. Zij zijn recent niet actief op zoek geweest naar werk, omdat zij daar weinig resultaat van verwachten.

Bron: CBS (EBB'19)

Vrouwen uit nieuwste lidstaten vaakst werkzaam zonder economische zelfstandig te zijn

Bijna 64% van de vrouwen was in 2019 economisch zelfstandig [Iemand is economisch zelfstandig als het individuele netto-inkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70% van het wettelijke nettominimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenstaande. In 2019 bedroeg de grens voor economische zelfstandigheid 990 euro per maand.]. Onder vrouwen met een Nederlandse achtergrond was het aandeel economisch zelfstandigen bijna 68%. Bij vrouwen met een westerse migratieachtergrond was het aandeel kleiner, vooral doordat zij vaker geen inkomen hadden. Vrouwen uit de nieuwste EU-lidstaten, met name de relatief kleine groep Bulgaarse vrouwen, werkten in verhouding vaak zonder dat ze daarmee economisch zelfstandig waren.

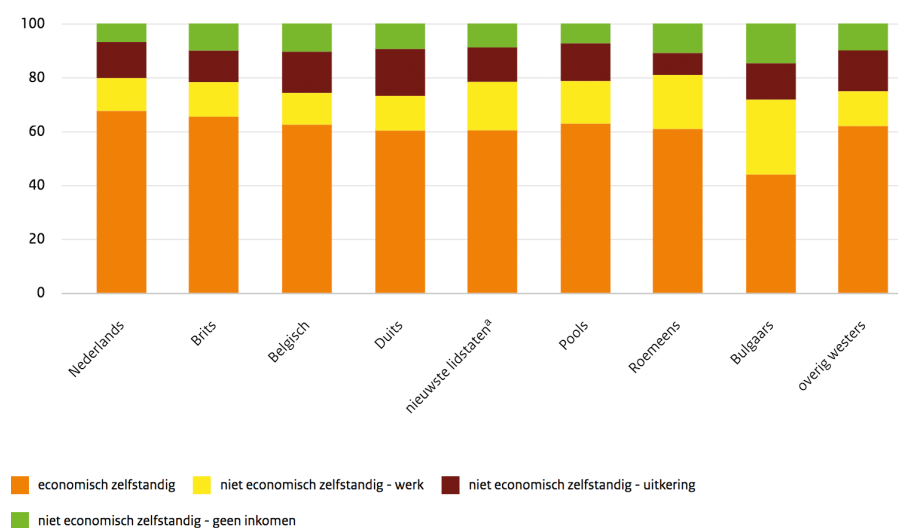
Vrouwen van Surinaamse of Antilliaanse afkomst zijn door hun gemiddeld hoge arbeidsparticipatie en lange werkweek relatief vaak economisch zelfstandig. Dit in tegenstelling tot vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond: zij hebben in verhouding vaak een uitkering of geen inkomen. Maar het verschil tussen de eerste en tweede generatie is groot: zo is van de Turkse en Marokkaanse vrouwen de tweede generatie ruim twee keer zo vaak economisch zelfstandig als de eerste.

Van de vrouwen uit de vluchtelinglanden Syrië, Somalië en Eritrea heeft de meerderheid een uitkering, meestal een bijstandsuitkering (zie ook Dagevos et al. 2020). Deze vrouwen zijn minder vaak economisch zelfstandig dan vrouwen met een Iraakse, Iraanse of Afghaanse achtergrond. Desalniettemin is ook een minderheid van de vrouwen uit Irak, Iran of Afghanistan economisch zelfstandig en komt ook onder hen een uitkering relatief vaak voor.

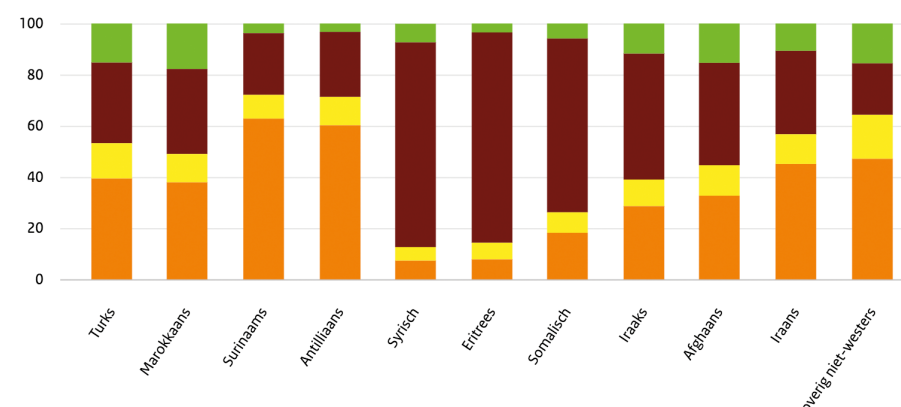
Economische zelfstandigheid naar migratieachtergrond

[Economische zelfstandigheid en sociaal-economische positie^b naar migratieachtergrond en generatie, vrouwen van 15 jaar tot AOW-leeftijd exclusief scholieren en studenten, 2019^c (in procenten)]

migratieachtergrond (Nederland en westers)

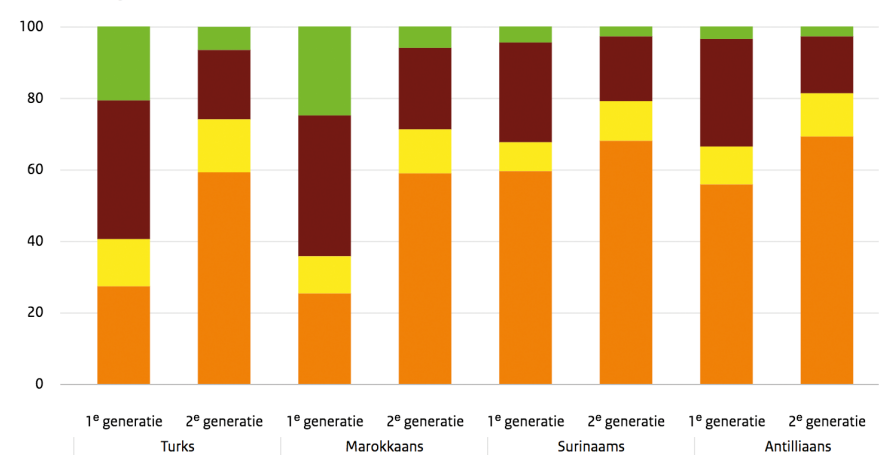

migratieachtergrond (niet-westers)

■ economisch zelfstandig
 ■ niet economisch zelfstandig - werk
 ■ niet economisch zelfstandig - uitkering
 ■ niet economisch zelfstandig - geen inkomen

niet-westers naar generatie

■ economisch zelfstandig
 ■ niet economisch zelfstandig - werk
 ■ niet economisch zelfstandig - uitkering
 ■ niet economisch zelfstandig - geen inkomen

- a Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië.
- b Zie [Kaart 8](#) voor een omschrijving van de sociaal-economische positie.
- c Voorlopige cijfers.

Bron: CBS (Inkomensstatistiek '19)

Literatuur

CBS (2020). *Jaarrapport Integratie 2020*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS StatLine (2020). *Vo; leerlingen, onderwijssoort, schoolregio en woonregio in detail*. Geraadpleegd op 11 mei 2020 via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80043ned/table?dl=38ADE>.

CBS m/v-stat (2020a). *Deelnemers Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)*. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26023NED/table?dl=467F2>.

CBS m/v-stat (2020b). *Hoger onderwijs (ho) eerste- en ouderejaars*. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26025NED/table?dl=467F3>.

Dagevos, J., E. Miltenburg, M. de Mooij, D. Schans, E. Uiters en A. Wijga (2020). *Syrische statushouders op weg in Nederland: de ontwikkeling van hun positie en leefsituatie*. Card stack. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek/Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum/Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://digitaal.scp.nl/syrische-statushouders-op-weg-in-nederland/>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Opleiding en werk: hoeveel verschillen vrouwen met en zonder migratieachtergrond?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/opleiding-en-werk-hoeveel-verschillen-vrouwen-met-en-zonder-migratieachtergrond>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 De migratieachtergrond geeft weer met welk land een persoon verbonden is op basis van het geboorteland van de ouders of van zichzelf. Iemand heeft een Nederlandse achtergrond als beide ouders in Nederland zijn geboren. Bij een westerse migratieachtergrond zijn het de landen in Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de westerse migratieachtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin. De nieuwe EU-landen zijn Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië. Iemand heeft een niet-westerse migratieachtergrond als de achtergrond een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije is. Een persoon met een eerstegeneratiemigratieachtergrond heeft als migratieachtergrond het land waar hij of zij is geboren. Een persoon met een tweedegeneratiemigratieachtergrond heeft als migratieachtergrond het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de migratieachtergrond bepaald door het geboorteland van de vader.
- 2 Cijfers naar generatie en cijfers over eerdere schooljaren zijn te vinden op CBS StatLine (2020). Voor cijfers over het mbo, hbo en wo: zie CBS m/v-stat (2020a, 2020b).
- 3 Antilliaans is in de Emancipatiemonitor een verkorte aanduiding voor Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten of Aruba als migratieachtergrond.

Komen er meer vrouwen in topfuncties?

In de top van de grote bedrijven en de rijksoverheid is het aandeel vrouwen de afgelopen jaren toegenomen. Vooral in de top van de non-profitsector en bij de rijksoverheid zijn relatief veel vrouwen werkzaam. De participatie van vrouwen in politieke topfuncties is het hoogst in het Europees Parlement en op landelijk niveau. Een meerderheid van de Nederlandse bevolking vindt dat er meer vrouwen in de top moeten komen. Ook steunt een aanzienlijke minderheid van vrouwen en een kleinere groep mannen de quotumregeling voor beursgenoteerde bedrijven.

Top en subtop: belangrijkste begrippen

De raad van bestuur (rvb) of de directie is het hoogste orgaan van een bedrijf of instelling: het orgaan dat de dagelijkse leiding in handen heeft. De raad van commissarissen (rvc) is het orgaan dat toezicht houdt op het functioneren van een bedrijf of instelling. Het lidmaatschap van de raad van bestuur verschilt van dat van de raad van commissarissen, omdat men in het eerste geval in dienst is van het bedrijf of de instelling, terwijl het in het tweede geval om een nevenfunctie gaat. In het bedrijfsleven heet het toezichthoudende orgaan vrijwel altijd rvc, in de non-profitsector worden uiteenlopende benamingen gehanteerd, zoals raad van toezicht, raad van advies of bestuur. De rvb en rvc vormen samen de top van een bedrijf of instelling. Wel heeft de rvb meer macht dan de rvc.

Onder subtop wordt verstaan: de hiërarchische lagen onder de raad van bestuur of de directie. Deze lagen kennen in de verschillende sectoren diverse benamingen, zodat gekozen is voor de algemene termen eerste, tweede en derde echelon onder de raad van bestuur of directie.

Beleid over streefcijfers en quotumregeling voor grote bedrijven

In het emancipatiebeleid wordt al langere tijd gestreefd naar meer vrouwen in de top van grote bedrijven. De Wet bestuur en toezicht (Wbt) bepaalde daarom van 2013 tot 2020 dat grote vennootschappen (dat zijn er bijna 5000) een aandeel van 30% vrouwen in de raad van bestuur (rvb) en raad van commissarissen (rvc) moesten hebben. Bedrijven die dit streefcijfer niet haalden, moesten daar in hun jaarverslag uitleg over geven. Omdat deze wet tot te weinig groei van het aandeel topvrouwen heeft geleid, heeft het kabinet in navolging van het advies van de Sociaal-Economische Raad, getiteld *Diversiteit in de top* (SER 2019), een wetsvoorstel ingediend met verdergaande maatregelen (TK 2019/2020). Beursgenoteerde bedrijven moeten, waarschijnlijk vanaf 2021, voldoen aan het zogenoemde ingroeiquote: minstens een derde (33%) van de zetels in de rvc dient uit vrouwen te bestaan. Slaagt een bedrijf er niet in voor een vacature in de rvc een vrouw te benoemen, dan wordt er niemand benoemd. De kabinetsmaatregelen houden voor andere grote vennootschappen (dan de beursgenoteerde bedrijven) in dat ze passende streefcijfers voor vrouwen in de (sub)top moeten formuleren en diversiteitsplannen moeten opstellen (TK 2019/2020).

Aandeel topvrouwen vooral in bedrijfsleven laag

De vertegenwoordiging van vrouwen in de rvb van grote bedrijven (beursgenoteerde bedrijven en bedrijven die onder de Wet bestuur en toezicht (Wbt) vallen) is relatief laag. Iets meer vrouwen hebben zitting in de rvc van deze grote bedrijven.¹ Vooral bij de beursgenoteerde bedrijven is het verschil tussen rvb en rvc groot (12% tegenover 30%). Het aandeel vrouwen in de rvc is daarmee niet ver verwijderd van het quotum van 33% dat waarschijnlijk in 2021 zal worden ingevoerd.

Buiten het bedrijfsleven werken er meer vrouwen in de top. Bij de rijksoverheid is het aandeel vrouwen onder de topambtenaren gegroeid van 36% in 2018 naar 37% in 2019. Al jaren neemt dit aandeel gestaag toe. Het streefcijfer van 30% topvrouwen dat de rijksoverheid zichzelf eerder had gesteld, is al in 2015 gerealiseerd (BZK 2020). Vergelijkbaar met het aandeel vrouwen onder topambtenaren is het aandeel van vrouwen (32-35%) in de top van non-profitorganisaties (gezondheidszorg, welzijn, sociaal-economische organisaties); dit is van 2016-2018 stabiel gebleven.

Aan de universiteiten is het aandeel vrouwelijke hoogleraren gestegen van 21% eind 2017 tot 23% eind 2018. Dit is een grotere stijging dan in de jaren daarvoor (stijging van circa 1 procentpunt per jaar). De sterkere groei is waarschijnlijk deels toe te schrijven aan de zogenoemde Westerdijk Talentimpuls, waarbij er met subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 100 'extra' vrouwelijke hoogleraren werden benoemd tussen februari 2017 en februari 2018 (LNVH 2019). Daarnaast zetten universiteiten zich sinds 2015 in om meer vrouwelijke hoogleraren te benoemen. Zij hebben daarvoor elk afzonderlijk met de Verenigde Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) streefcijfers (variërend van 15-35%) voor 2020 afgesproken.

Politieke participatie van vrouwen het hoogst op Europees en landelijk niveau, wel toename op alle niveaus

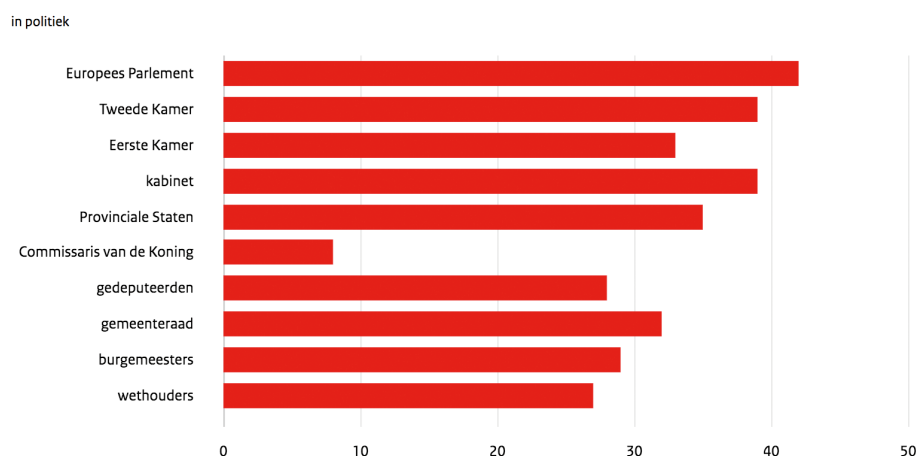
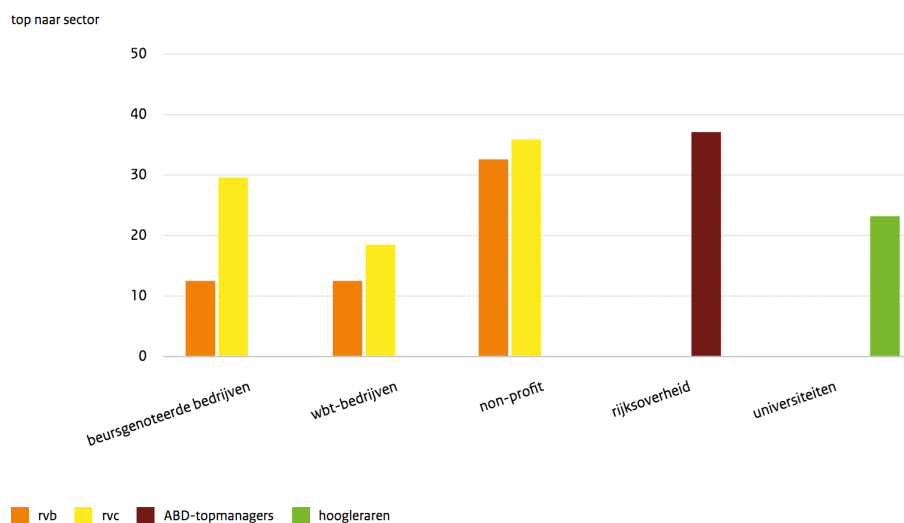
De vertegenwoordiging van vrouwen in politieke functies (en de ontwikkeling in de tijd) verschilt per niveau. De meeste vrouwen vinden we in (de Nederlandse vertegenwoordiging van) het Europees Parlement (42%), gevolgd door de landelijke politiek. In de Tweede Kamer is het aandeel vrouwen gestegen van 36% in 2017 naar 39% in 2020. In de Eerste Kamer is het iets gedaald van 35% in 2017 naar 33% in 2020. In het kabinet bleef dit aandeel stabiel (Atria 2015; Çelik 2020).

Op provinciaal niveau is de vertegenwoordiging van vrouwen in de Provinciale Staten en onder de commissarissen van de Koning gelijk gebleven. Overigens is er slechts één vrouwelijke commissaris van de Koning. Het aandeel vrouwen onder de gedeputeerden nam toe van 24% in 2017 naar 28% in 2020.

In de lokale politiek is er in alle opzichten sprake van een toename van vrouwen. Zo is het aandeel vrouwelijke burgemeesters toegenomen van 21% in 2017 naar 29% in 2020.

Vrouwen in top grote organisaties en politiek

[Aandeel vrouwen in topfuncties in grote organisaties, 2018-2020 en in politiek, 2020 (in procenten)³⁾

a De data voor Wbt-bedrijven en non-profitorganisaties zullen begin 2021 worden geactualiseerd voor 2020.

Bron: Lückcrath-Rovers (2020); Pouwels et al. (2019); SCP (VIB'18); BZK (2020); LNVH (2019); www.rijksoverheid.nl (<http://www.rijksoverheid.nl>); www.parlement.com (<http://www.parlement.com>); Çelik (2020)

Stijging van aandeel vrouwen in rvc in zorg en welzijn, in andere sectoren gelijk gebleven

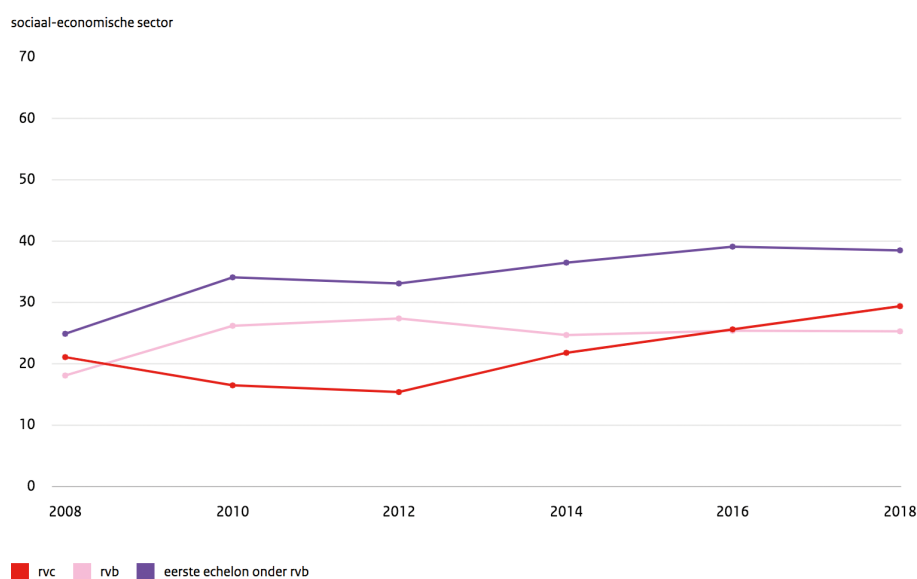
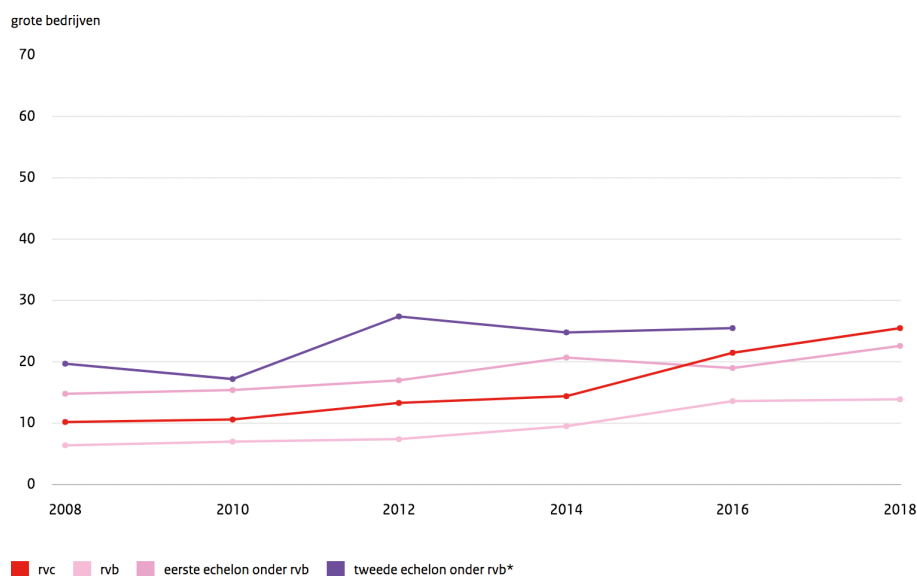
Vergeleken met 2016 is het beeld voor het aandeel van vrouwen in de top en subtop van grote bedrijven en non-profitorganisaties behoorlijk stabiel. Alleen in de rvc van de sector zorg en welzijn nam het aandeel vrouwen toe. In andere sectoren en in de top en subtop van grote bedrijven, sociaal-economische en maatschappelijke organisaties was er van 2016 tot 2018 geen (significante) stijging van het aandeel topvrouwen.

In de grootste non-profitorganisaties is het aandeel topvrouwen al lange tijd hoger dan in de grootste bedrijven. In de sector zorg en welzijn zijn vrouwen in de rvb en de rvc het best vertegenwoordigd, gevolgd door maatschappelijke organisaties. Wat lager is het aandeel vrouwen

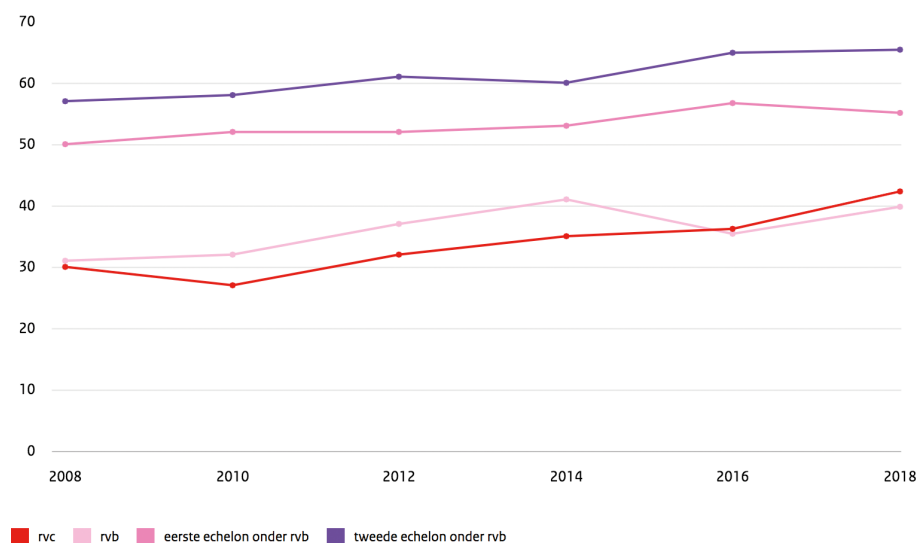
in de top van de sociaal-economische organisaties. De vertegenwoordiging van vrouwen in het eerste echelon onder de rvb is in de verschillende hier onderzochte onderdelen van de non-profitsector aanzienlijk hoger dan in het bedrijfsleven.²

Vrouwen in (sub)top

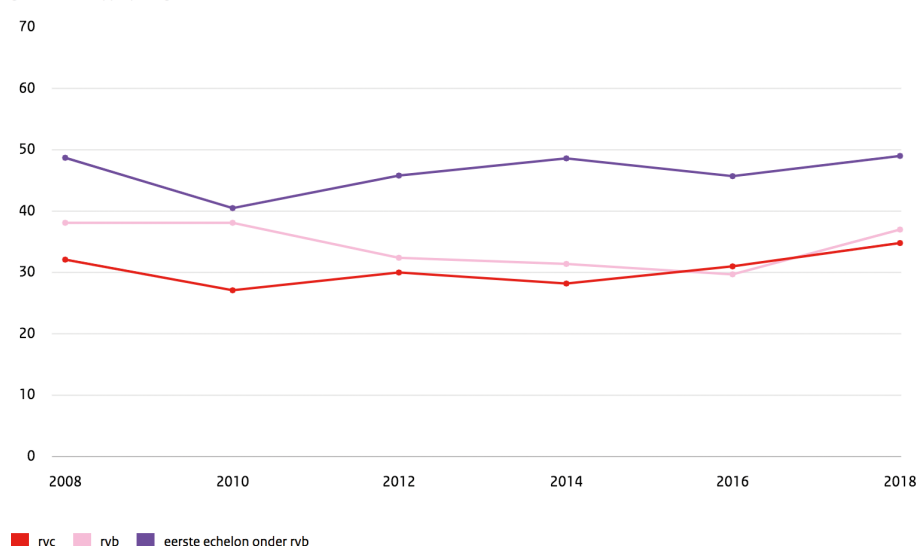
[Aandeel vrouwen in raden van bestuur, raden van commissarissen en echelons onder de raad van bestuur, naar sector, 2010-2018 (in procenten)^{2]}

sector zorg en welzijn

grote maatschappelijke organisaties

* Te klein aantal bedrijven om het cijfer voor het 2^e echelon weer te geven.

a De VIB-data voor 2020 zullen begin 2021 worden toegevoegd.

Bron: SCP (VIB'08-'18)

Steun voor meer vrouwen in top, minderheid voor quotumregeling en vrouwelijke premier

De meerderheid van de vrouwen en een kleinere groep mannen (grote minderheid tot de helft) vindt dat het aandeel vrouwen in topfuncties moet toenemen en heeft veel begrip voor de inspanningen van vrouwenorganisaties om dit te bereiken. Ongeveer de helft van de bevolking schat in dat als vrouwen voltijds werken, zij evenveel kans als mannen hebben om de top te bereiken.³ Aan de geschiktheid van vrouwen voor topfuncties wordt niet getwijfeld: het overgrote deel van de bevolking (rond 90%) vindt vrouwen en mannen even geschikt (niet in tabel). Een minderheid schat in dat mannen wat ambitieuzer zijn dan vrouwen.⁴

Verder is bijna 40% van de vrouwen en een derde van de mannen voorstander van een vrouwelijke premier. Deze stelling is voorgelegd als een theoretische mogelijkheid, zonder dat namen van politici werden genoemd.

Over concrete maatregelen om meer vrouwen in de top te krijgen, denken burgers wisselend. Een grote minderheid van de vrouwen (40%) en een kwart van de mannen is het eens met de toekomstige quotumregeling. Voorrang voor vrouwen bij managementtrainingen – veel minder vergaand dan de quotumregeling – krijgt echter slechts steun van een minderheid van de bevolking.

Opinies over vrouwen in topfuncties

[Aandeel '(helemaal) eens' met stellingen over vrouwen in topfuncties, bevolking vanaf 16 jaar, 2020 (in procenten)^a]

	vrouw	man
Het aandeel vrouwen in topfuncties zou in de komende vijf jaar flink moeten toenemen	61	41
Vrouwen die voltijds werken hebben evenveel kans als een voltijdwerkende man om een topfunctie te bereiken	50	55
Het is goed dat vrouwenorganisaties zich inspannen om het aandeel vrouwen in topfuncties te vergroten	63	51
Het zou goed zijn wanneer de volgende minister-president een vrouw is	39	31
Bedrijven moeten vrouwen voorrang geven bij het deelnemen aan managementtrainingen	22	14
Ik vind het goed dat grote bedrijven in de toekomst alleen vrouwen in de top mogen aanstellen om aan het quotum van 30% te voldoen	40	27
Mannen zijn gemiddeld genomen wat ambitieuzer dan vrouwen	29	29

^a Vetgedrukte verschillen tussen vrouwen en mannen zijn significant.

Bron: SCP (EMOP'20)

Literatuur

Atria (2015). *Factsheet Vrouwen in de politiek 2015*. Amsterdam: Atria.

BZK (2020). *Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2019*. Den Haag: ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Çelik, Saniye (2020). Meer vrouwen in het openbaar bestuur: lessen uit de publieke sector. In: *Beleid en Maatschappij*, jg. 47, nr. 1, p. 63-74.

LNvH (2019). *Monitor vrouwelijke hoogleraren 2019*. Geraadpleegd op 27 juli 2020 via <https://www.lnvh.nl/site/Publications/Monitor/Monitor-Vrouwelijke-Hoogleraren-2019>.

Lückcrath-Rovers, Mijntje (2020). *The Dutch Female Board Index 2020*. Tilburg: Universiteit van Tilburg/NIAS.

Merens, Ans en Henk-Jan Dirven (2018). Komen er meer vrouwen in de top? In: Wil Portegijs en Marion van den Brakel. *Emancipatiemonitor 2018*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Pouwels, Babette, Joke Leenders en Marieke van den Brink (2019). *Bedrijvenmonitor 2019*. Zeist: Bureau Pouwels/Commissie Monitoring.

SER (2019). *Diversiteit in de top, tijd voor versnelling* (Advies 19/12). Den Haag: Sociaal-Economische Raad.

TK (2019/2020). *Kabinetsreactie op het SER-advies Diversiteit in de top, tijd voor versnelling*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019/2020, 30420, nr. 340.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Komen er meer vrouwen in topfuncties?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/komen-er-meer-vrouwen-in-topfuncties>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Een mogelijke verklaring hiervoor is dat minder vrouwen dan mannen managementervaring hebben opgedaan in de echelons onder de rvb. Die ervaring is noodzakelijk voor een benoeming in de rvb, maar niet voor een benoeming in de rvc (De Jong 2011).
- 2 Vertegenwoordiging van vrouwen in het eerste echelon is van belang omdat dit het reservoir vormt voor toekomstige topvrouwen in de rvb.
- 3 Onderzoek laat zien dat het aandeel managers onder voltijdswerkende vrouwen echter kleiner is dan onder voltijdswerkende mannen (Merens en Dirven 2018). De inschatting van de bevolking is dus wat optimistischer dan de feiten laten zien. Zie verder voor het aandeel vrouwelijke managers [Kaart 4](#).
- 4 Vrouwen geven minder vaak dan mannen aan naar een topfunctie of hogere functie te willen doorstromen (zie [Kaart 5](#)).

Wie zorgt er voor de kinderen?

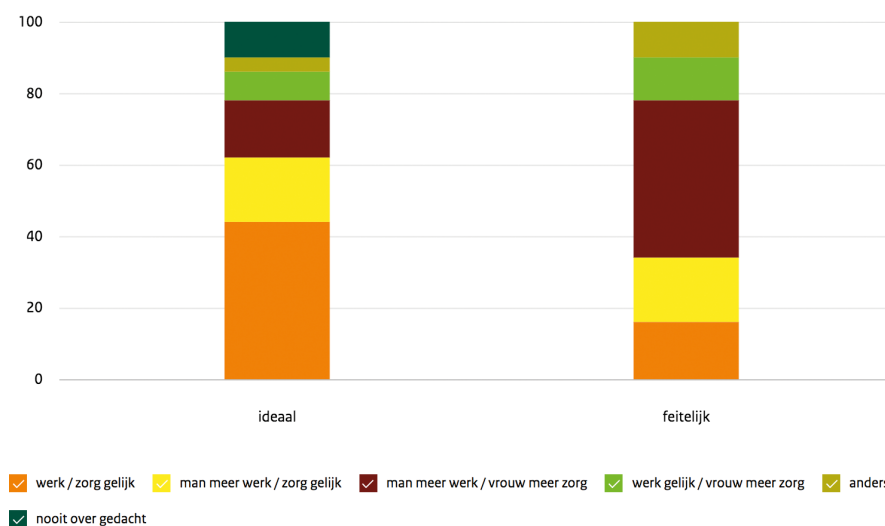
De meeste vaders en moeders zouden zorg en werk het liefst gelijk willen verdelen, maar in de praktijk zijn de taken vaak wat ‘traditioneler’ verdeeld. Vrouwen besteden meer tijd aan zorg en huishouden, mannen aan betaald werk. Ook nemen moeders vaker ouderschapsverlof op dan vaders, al neemt dit verschil af. Steeds meer kinderen gaan naar de formele opvang, hoewel een meerderheid van de Nederlanders er niet van overtuigd is dat dat goed is voor vooral baby’s.

Vaders en moeders eens over gewenste verdeling arbeid en zorg

Zes op de tien ouders met een kind jonger dan 18 jaar zouden de zorg voor hun kind(eren) het liefst gelijk verdelen. De meesten van hen vinden dat dat ook zou moeten gelden voor het betaalde werk. Slechts 16% vindt het beter als de man meer uur betaald werkt en de vrouw meer zorgt. Vrijwel niemand heeft een voorkeur voor een taakverdeling waarbij de vrouw meer werkt en de man meer zorgt.¹ Vaders hebben even vaak een voorkeur voor een gelijke verdeling van werk en zorg als moeders. Jonge vrouwen en mannen die (nog) geen kinderen hebben, zijn nog wat vaker dan ouders voorstander van een gelijke verdeling van zorg en werk (zie [bijlage B12.1](https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b12_1.ods) (https://digi-taal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b12_1.ods)). Ook bij deze 20-41-jarigen komen de wensen van vrouwen en mannen overeen.

Gewenste en feitelijke verdeling betaald werk en zorg voor kinderen

[Gewenste en feitelijke verdeling van betaald werk^a en zorg voor kinderen tussen partners, vrouwen en mannen met partner en minderjarige kinderen, 2020 (in procenten)]

a Een verschil in feitelijke arbeidsduur van maximaal zeven uur per week is opgevat als een gelijke verdeling van betaald werk.

Bron: SCP (EMOP'20)

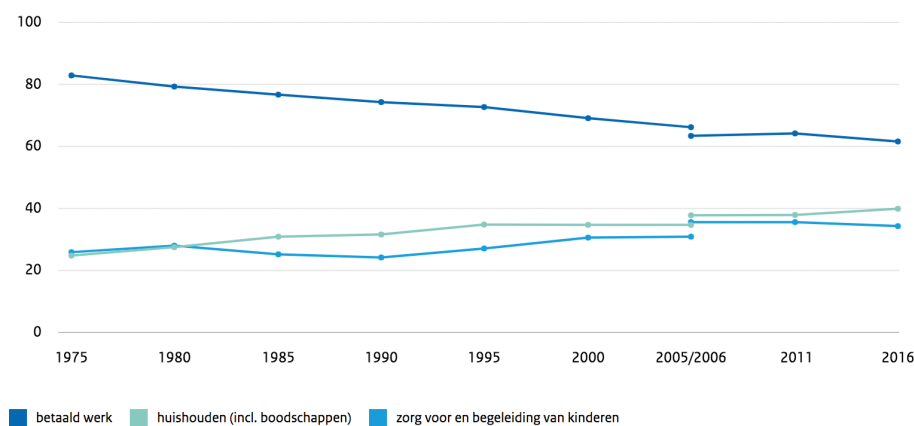
In de praktijk valt de taakverdeling vaak ‘traditioneler’ uit. Een op de zes ouders met minderjarige kinderen heeft, naar eigen zeggen, werk en zorg gelijk verdeeld. Veel vaker dan gewenst, werkt de vader het meest buitenshuis en neemt de moeder het grootste deel van de zorg voor haar rekening. Van de ouders die een gelijke verdeling van werk en zorg voorstaan, heeft maar een op de vier dat ook verwezenlijkt.

Betaald/onbetaald werk langzaam gelijker verdeeld

Uit cijfers van het Tijdsbestedingsonderzoek (TBO)² blijkt dat de tijdsinvestering van vrouwen en mannen in betaald en onbetaald werk [Onbetaald werk bestaat uit huishoudelijk werk (boodschappen doen, koken, afwassen, schoonmaken, administratie, klussen en tuinieren) en zorg voor kinderen.] langzaam naar elkaar toegroeit. In 2016 is het aandeel van mannen in uren onbetaald werk gelijk aan het aandeel van vrouwen in de uren betaald werk: beide zo'n 40%. Opgeteld besteden vrouwen en mannen evenveel tijd aan betaald en onbetaald werk. Wel voelen vrouwen meer tijdsdruk (Roeters 2018).

Aandeel mannen in betaald werk, huishouden en zorg voor kinderen

[Aandeel mannen van 20-64 jaar in aantal uren betaald werk, huishouden en zorg voor kinderen^a (t.o.v. vrouwen), 1975-2016 (in procenten)]

a Deze cijfers zijn inclusief vrouwen en mannen zonder betaald werk en zonder kinderen. Andere methodiek vanaf 2006.

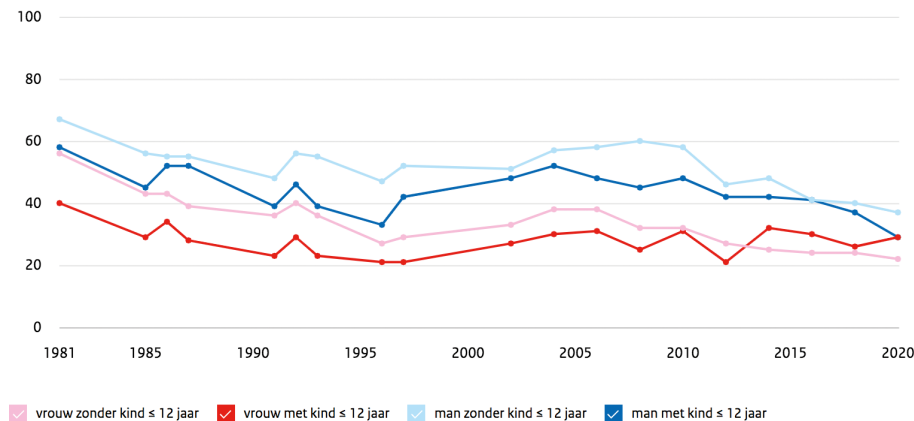
Bron: SCP (TBO '75-'05 en '06); SCP/CBS (TBO '11-'16)

Overtuiging dat vrouwen beter voor kinderen kunnen zorgen neemt opnieuw af

Steeds minder Nederlanders zijn ervan overtuigd dat een vrouw geschikter is om kleine kinderen op te voeden dan een man. De meeste moeders met jonge kinderen geloofden daar al heel lang niet meer in. Het geloof van mannen in de betere zorgkwaliteiten van de vrouw is de afgelopen jaren ook flink afgenomen, en dat geldt ook voor vrouwen zonder kinderen tot 13 jaar.

Vrouw geschikter voor zorg kind?

[Aandeel '(sterk) eens' met de stelling: 'Een vrouw is geschikter om kleine kinderen op te voeden dan een man', bevolking van 16 jaar en ouder, 1981-2018 (in procenten)]

Bron: SCP (CV'81-'20)

Steeds meer kinderen in de formele opvang

Het aantal kinderen in de formele opvang is sinds 2015 fors gestegen. Het gaat dan om opvang van kinderen door kindercentra (dagopvang en buitenschoolse opvang) en geregistreerde gastouders. In 2019 betrof het 986.000 kinderen voor wie de Belastingdienst kinderopvangtoeslag³ uitkeerde. Dit zijn 222.000 meer kinderen dan in 2015 (CBS 2020). De stijging komt onder meer door de verruiming van het recht op een kinderopvangtoeslag vanaf 2016 en de omvorming van peuterspeelzalen tot kinderopvanglocaties. Er worden vooral meer kinderen in kindercentra opgevangen; het aantal kinderen bij gastouders groeide maar weinig en daalde na 2017. Vooral ouders bovenaan de inkomensladder maken gebruik van formele opvang (CBS 2018). Tijdens de coronacrisis in het voorjaar van 2020 konden kinderen enige tijd niet naar de kinderopvang. Ouders ontvingen toen een vergoeding voor het doorbetalen van de eigen bijdrage aan de opvangkosten (zie CBS 2020).

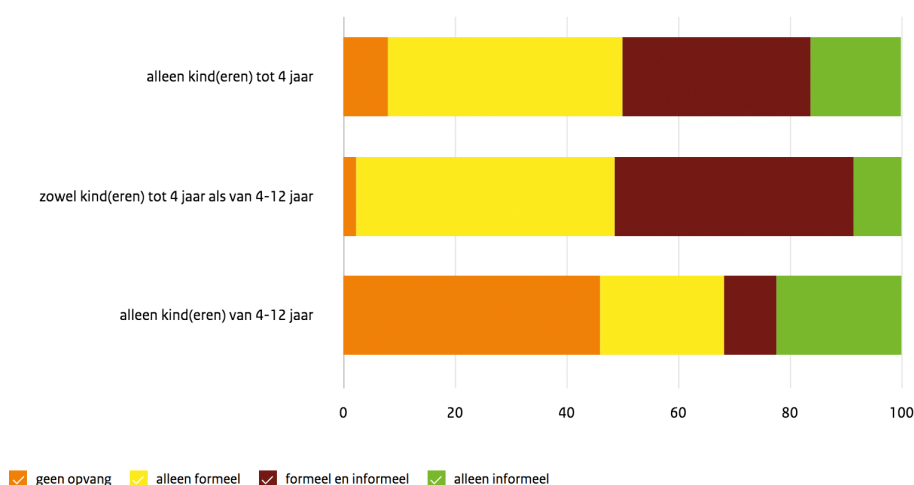
Vooral ouders met kinderen tot 4 jaar maken gebruik van formele opvang

Werkende ouders met kinderen jonger dan 4 jaar maken ongeveer twee keer zo vaak gebruik van formele opvang dan ouders met alleen kinderen van minstens 4 jaar. Ook combineren ze formele opvang vaker met (on)betaald oppassen door familie, vrienden of burens (informele opvang), vooral als ze zowel kinderen tot 4 jaar als kinderen in de basisschoolleeftijd hebben. Bijna de helft van de werkende ouders met enkel kinderen in de basisschoolleeftijd maakt geen gebruik van opvang. Een vijfde heeft alleen formele opvang en een even groot deel alleen informele. De rest liet hun kind(eren) zowel formeel als informeel opvangen.

Gastouderopvang komt verhoudingsgewijs weinig voor onder werkende ouders met kinderen tot 13 jaar. Ruim 80% van de werkende ouders die formele opvang gebruiken, brengt hun kind(eren) naar een kindercentrum of buitenschoolse opvang. De rest heeft (ook) gastouderopvang.

Gebruik kinderopvang

[Gebruik van kinderopvang naar leeftijd kind(eren), huishoudens met kinderen tot 13 jaar waarin beide ouders werken^a, 2019 (in procenten)^b]

a Inclusief alleenstaande ouders die werken.

b Door een gewijzigde vraagstelling zijn de cijfers niet vergelijkbaar met die uit eerdere edities van de Emancipatiemonitor.

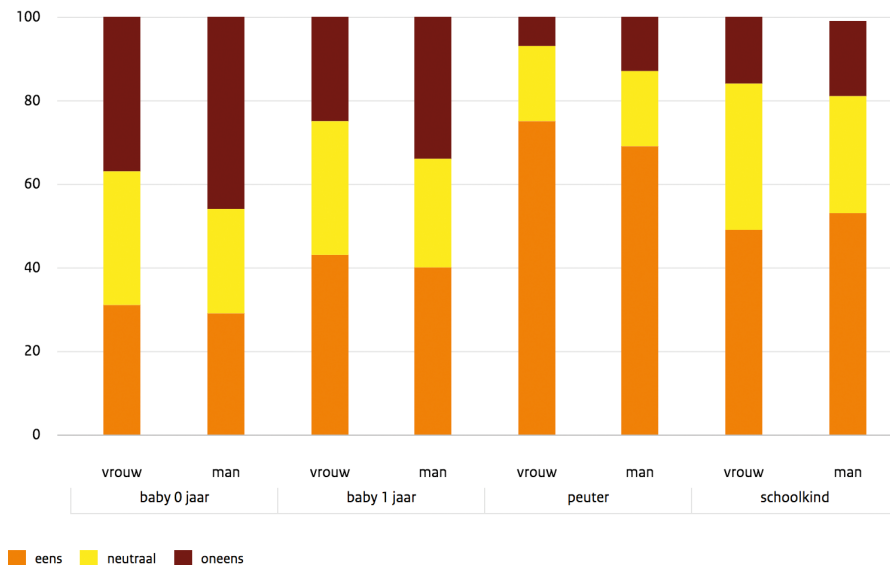
Bron: CBS (European Survey on Income and Living Conditions '19)

Vrouwen en mannen positiever over kinderopvang

De meeste vrouwen en mannen denken dat het voor een peuter goed is om een paar dagen per week naar de kinderopvang te gaan. Voor baby's zijn veel minder mensen daarvan overtuigd. Zeker als het kind nog geen jaar is, zijn relatief veel mensen het oneens met de stelling. Minder mensen zijn negatief over een paar dagen buitenschoolse opvang, al is ook daar lang niet iedereen overtuigd van de meerwaarde. Mannen zijn iets terughoudender dan vrouwen, behalve over buitenschoolse opvang. In 2020 zijn zowel vrouwen als mannen positiever over kinderopvang dan twee jaar geleden (zie [bijlage B12.2](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b12_2.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b12_2.ods)). Ouders die gebruikmaken van kinderopvang zijn veel positiever over de kwaliteit van de kinderopvang dan ouders die daar geen gebruik van maken. Ook waarderen ze de opvang omdat kinderen er met andere kinderen leren spelen (Roeters en Bucx 2018).

Kinderopvang goed voor kind?

[Aandeel ‘(helemaal) eens’ met de stelling: ‘Het is goed voor kinderen als ze een aantal (twee of drie) dagen naar de kinderopvang gaan’, bevolking vanaf 16 jaar, 2020 (in procenten)]

Bron: SCP (EMOP '20)

Steeds meer vaders gebruiken ouderschapsverlof

Het verschil tussen mannen en vrouwen in de opname van ouderschapsverlof is de laatste jaren kleiner geworden. In 2019 heeft 20% van de vrouwelijke werknemers met kinderen tot 8 jaar maximaal een jaar geleden ouderschapsverlof [Werknemers met kinderen tot 8 jaar hebben recht op ouderschapsverlof. Deze verlofsoort stelt werknemers in staat om meer tijd door te brengen met het eigen kind. Ouderschapsverlof kan bij de werkgever worden aangevraagd. Wettelijk heeft men geen recht op salaris voor de uren waarvoor men ouderschapsverlof opneemt, maar sommige werkgevers betalen het loon toch (gedeeltelijk) door tijdens het verlof. Men heeft recht op 26 keer het aantal uren dat men per week werkt.] opgenomen. Bij de mannen was dit 15%. In 2015 nam nog 21% van de vrouwen en 11% van de mannen ouderschapsverlof. De wekelijkse arbeidsduur van vaders en moeders verschilt (Kaart 13), maar in het gemiddelde aantal uren ouderschapsverlof per week ontlopen ze elkaar weinig. Vrouwelijke werknemers namen in 2019 per week gemiddeld 9 uur op, mannelijke 8 uur. Wel namen mannen het verlof over een iets langere periode op dan vrouwen: 17 versus 15 maanden. Zowel bij vrouwen als bij mannen is de looptijd van het ouderschapsverlof vergeleken met 2015 toegenomen.

Naast het ouderschapsverlof gedurende de eerste acht levensjaren van het kind, kunnen mannelijke werknemers direct na de geboorte van het kind betaald geboorteverlof [Werknemers van wie de partner is bevallen, hebben recht op geboorteverlof (ook wel vaderschapsverlof, partnerverlof of kraamverlof genoemd). Zij hebben recht op eenmaal het aantal werkuren per week. Vanaf 1 juli 2020 kunnen zij bovendien maximaal 5 weken aanvullend geboorteverlof opnemen.] opnemen. In 2019 nam 83% van de kersverse vaders direct na de geboorte van het kind verlof op, iets minder vaak dan in 2017 (86%). Het is ook gebruikelijk om ADV- of vakantiedagen op te nemen in de periode na de geboorte van het kind. Bijna twee derde van de vaders die na de geboorte van het kind enige vorm van verlof opnamen, maakte van deze verlofsoort gebruik (Alejandro Perez 2018).

Literatuur

Alejandro Perez, S. (2018). *Veel vaders nemen extra verlof op na geboorte kind*. Geraadpleegd 6 juli 2020 via <https://esb.nu/kort/20042498/veel-vaders-nemen-extra-verlof-op-na-geboorte-kind>.

CBS (2018). *Recordaantal kinderen met kinderopvangtoeslag*. CBS-nieuwsbericht, 3 juli 2018. Geraadpleegd 6 juli 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/27/recordaantal-kinderen-met-kinderopvangtoeslag>.

CBS (2020). *Gemiddeld 500 euro coronavergoeding voor ontvangers kinderopvangtoeslag*. CBS-nieuwsbericht, 8 juni 2020. Geraadpleegd 6 juli 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/24/gemiddeld-500-euro-coronavergoeding-voor-ontvangers-kinderopvangtoeslag>.

Roeters, A. (red.) (2018). *Alle ballen in de lucht. Tijdsbesteding in Nederland en de samenhang met kwaliteit van leven*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Roeters, Anne en Freek Bucx (2018). *Kijk op kinderopvang; hoe ouders denken over de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van kinderopvang*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Wie zorgt er voor de kinderen?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/wie-zorgt-er-voor-de-kinderen>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Deze groep is zo klein dat deze, samen met andere nauwelijks voorkomende opties, in de categorie 'anders' is opgenomen.
- 2 Deelnemers aan het Tijdsbestedingsonderzoek houden gedurende een week in een dagboek hun dagelijkse activiteiten bij. Per 10 minuten schrijven ze op wat ze doen, en of ze daarnaast eventueel nog wat anders doen, met wie en waar. Het onderzoek wordt eens in de vijf jaar gehouden. De dataverzameling loopt in 2021/22.
- 3 Kinderopvangtoeslag wordt uitgekeerd voor het gebruik van formele opvang in een kindercentrum (dagopvang of buitenschoolse opvang) of via een geregistreerd gastouderbureau. De Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip) gaat uit van financiering van formele kinderopvang door ouders, werkgevers en de overheid. Zowel de werkgeversbijdrage als de overheidsbijdrage wordt sinds 2007 door de Belastingdienst via de kinderopvangtoeslag uitgekeerd. Voorwaarde is dat de aanvrager en de eventuele toeslagpartner allebei werken, een opleiding volgen of aan een inburgerings- of re-integratietraject meedoen. De toeslag wordt doorgaans aangevraagd door één ouder per gezin. Voor het maximale aantal uren dat mag worden gedeclareerd, kijkt de Belastingdienst naar de partner die de minste uren maakt. Opvanguren boven dit maximum zijn voor eigen rekening en worden niet gecompenseerd door de Rijksregeling, evenals de extra kosten die ouders hebben omdat het betaalde uurtarief hoger is dan het maximumtarief.

Werk en economische zelfstandigheid: hoe zit dat per levensfase?

In het begin van hun loopbaan verschilt de economische positie van vrouwen en mannen weinig, maar met de komst van kinderen verandert vooral die van vrouwen. Wel hebben steeds meer moeders een grote deeltijdbaai of werken zij voltijds, ze zijn vaker economisch zelfstandig en ook iets vaker hoofdkostwinner. Vaders passen hun werkpatroon zelden aan na de komst van het eerste kind: zij werken overwegend voltijds. Moeders werken nog altijd minder dan vaders en dat is in lijn met opvattingen van de Nederlandse bevolking over de ideale arbeidsduur voor moeders en vaders. Ook vrouwen zonder kinderen zien de meeste Nederlanders liever niet voltijds werken. De economische positie verschilt het meest tussen vrouwen en mannen vanaf middelbare leeftijd zonder (thuiswonende) kinderen.

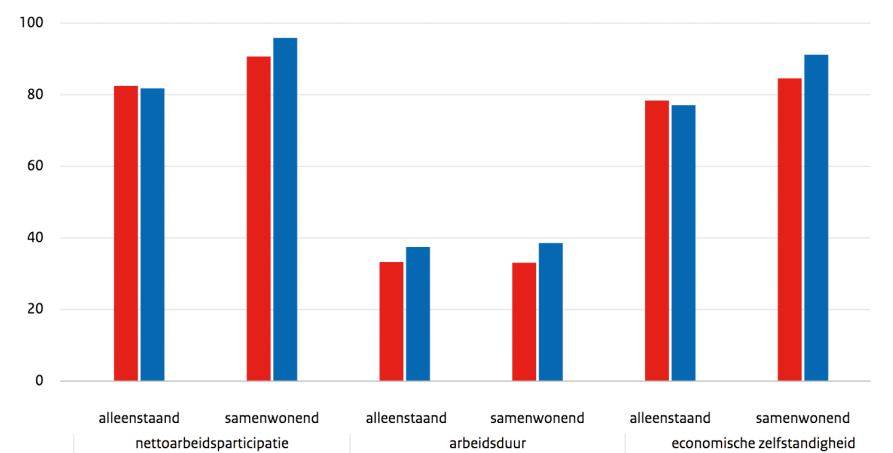
Zonder kinderen verschilt de economische positie aanvankelijk weinig

Tot 40 jaar verschilt de arbeidsparticipatie [De nettoarbeidsparticipatie is het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar, maar in deze publicatie hebben de uitkomsten betrekking op de bevolking van 15 tot 65 jaar, exclusief onderwijsvolgenden.] van vrouwen en mannen als ze (nog) geen kinderen hebben in verhouding weinig. Alleenstaande vrouwen in deze leeftijdsgroep werken minder uren dan alleenstaande mannen, maar zijn wel iets vaker economisch zelfstandig [Iemand wordt als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto-inkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70% van het wettelijke minimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenstaande. In 2019 bedroeg de grens voor economische zelfstandigheid 990 euro per maand. Economische zelfstandigheid wordt in de Emancipatiemonitor vastgesteld van mensen van 15 jaar tot AOW-leeftijd, exclusief scholieren en studenten.]. Hierbij speelt het hogere uurloon van jonge vrouwen een rol (zie [Kaart 7](#)). Bij samenwonenden zonder kinderen loopt de economische positie van mannen en vrouwen iets meer uiteen dan bij alleenstaanden, maar de verschillen in arbeidsdeelname, -duur en economische zelfstandigheid zijn ondergemiddeld (zie [Kaart 5](#) en [Kaart 8](#)).

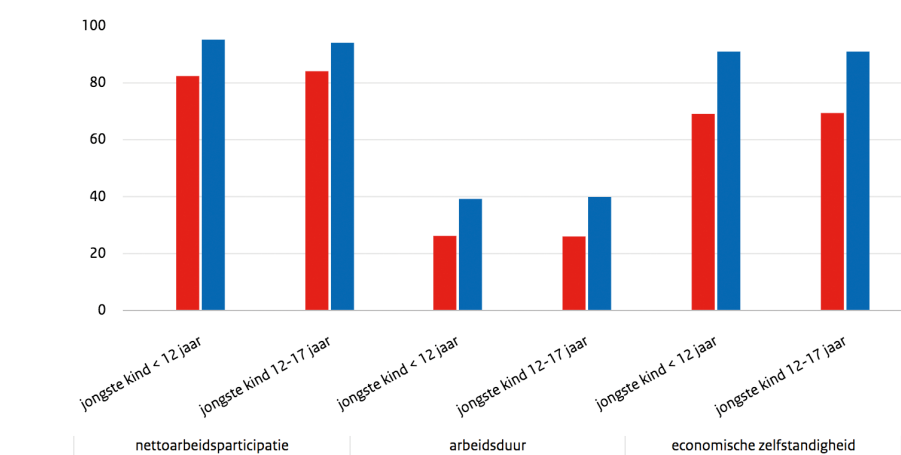
Economische positie naar levensfase

[Nettoarbeidsparticipatie, wekelijkse arbeidsduur en economische zelfstandigheid^a, bevolking van 15-64 jaar^b (exclusief onderwijsvolgenden), 2019 (in procenten en in uren per week)]

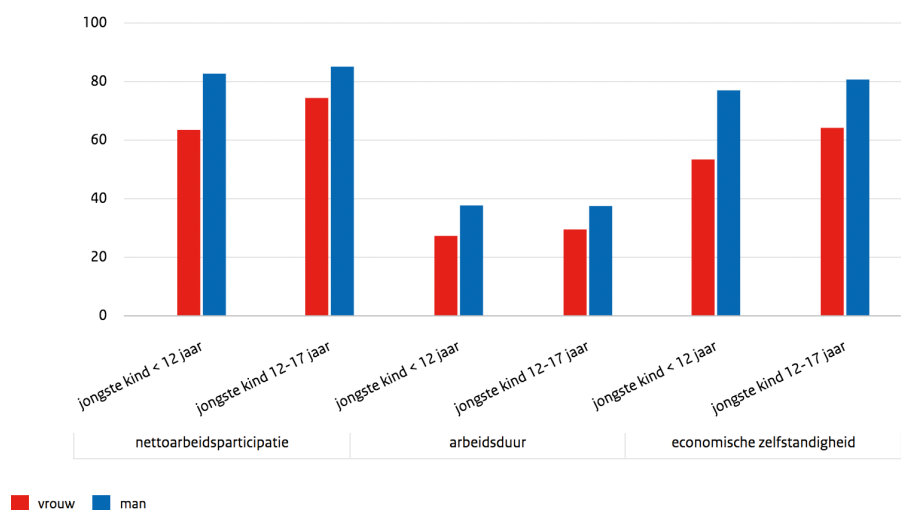
< 40 jaar, zonder minderjarig kind

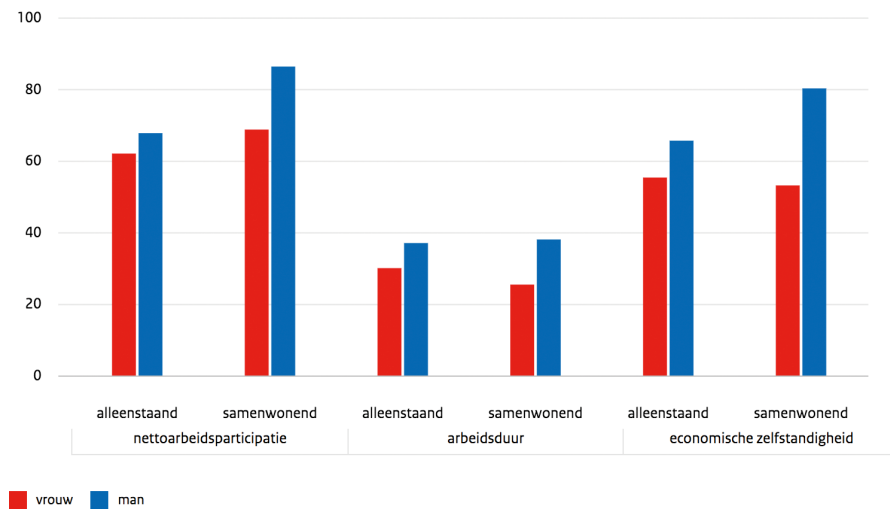
samenwonend, met minderjarig kind

alleenstaand, met minderjarig kind

≥ 40 jaar, zonder minderjarig kind

a Voorlopige cijfers.

b Bij economische zelfstandigheid is de leeftijdsboven grens de AOW-leeftijd.

Bron: CBS (EBB'19 en Inkomensstatistiek '19).

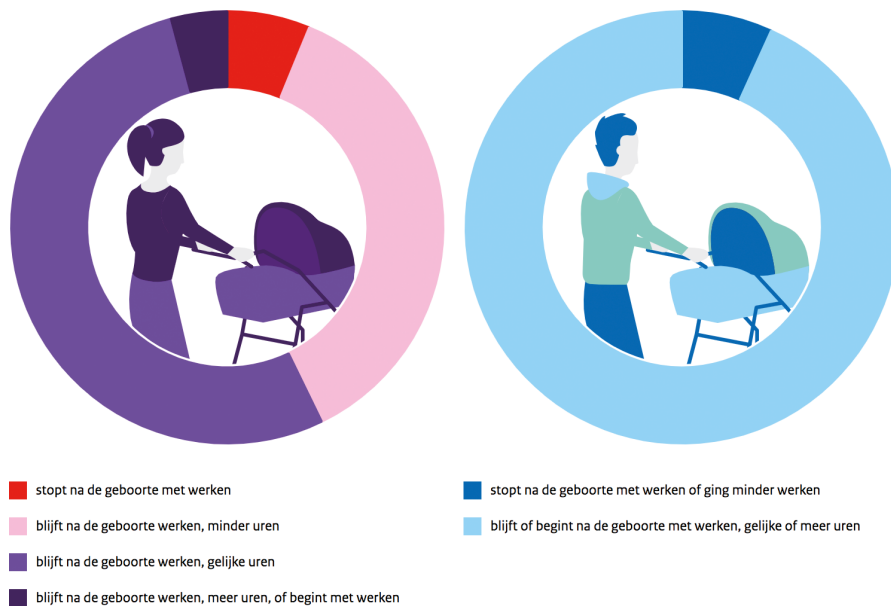
Komst kinderen kantelpunt in loopbaan vrouw

Met de komst van kinderen verandert de economische positie van vooral vrouwen. In 2018/'19 schroefde bijna 37% van de vrouwen na de geboorte van hun eerste kind de werkweek terug en 6% stopte met werken. Laagopgeleide moeders stoppen vaker met werken, hoogopgeleide moeders passen het minst vaak hun werkweek aan (zie [bijlage B13.1](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b13_1.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b13_1.ods)). Voor mannen heeft de komst van hun eerste kind veel minder gevolgen voor hun arbeidsduur. Negen op de tien mannen blijven evenveel uur werken, vaders met een laag opleidingsniveau nog wat vaker dan hogeropgeleide vaders.

De afgelopen jaren bleek dat vrouwen na de geboorte van hun eerste kind steeds vaker evenveel uur bleven werken als daarvoor. In 2018/'19, toen 53% van de moeders na de geboorte evenveel bleef werken, heeft die stijgende trend zich niet verder voortgezet. Tegelijkertijd is het aandeel moeders dat minder ging werken in 2018/'19 niet significant verder afgenomen. Stoppen met werken komt minder vaak voor dan twee jaar geleden (zie [bijlage B13.2](https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b13_2.ods) (https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/assets/data/bijlage_b13_2.ods)).

Gevolgen komst kind voor arbeidsduur

[Verandering in arbeidsduur^{a, b} ouders (15-64 jaar, exclusief onderwijsvolgenden), na de geboorte van het eerste kind, 2018/'19 (in absolute aantallen x 1000 en in procenten)]

- a Werken betekent betaald werk hebben voor 1 uur of meer per week.
 b Er is enkel naar veranderingen in de arbeidsduur binnen de eerste werkkring gekeken.

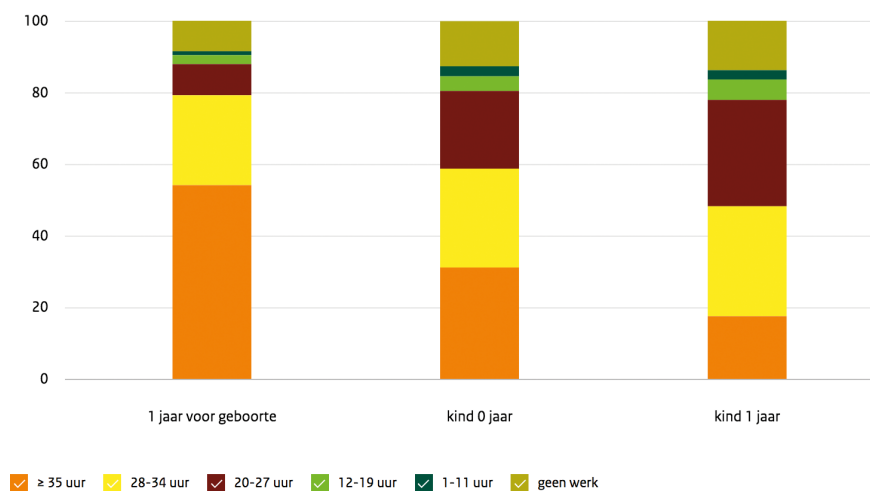
Bron: CBS (EBB'06-'19)

Vooraf prille moeders die voltijd werkten korten hun werkweek in

Een jaar voor de geboorte van hun eerste kind werkt de meerderheid van de vrouwen, en in de meeste gevallen (54%) is dat voltijds. Het zijn vooral voltijders die na de geboorte een stap terug doen: het aandeel dat minstens 35 uur per week werkt, is onder moeders met een pasgeborene met 31% al een stuk lager. Onder moeders met een eerste kind van 1 jaar is dit aandeel verder gekrompen naar 18%, en hebben werkweken van 20 tot 35 uur de overhand. Overigens kunnen vrouwen, voordat ze de contractuele arbeidsduur aanpassen, ook nog gebruikmaken van ouderschapsverlof (zie [Kaart 12](#)). Bijna een tiende van de vrouwen werkt voor de geboorte van hun kind niet. Na de geboorte zijn dat er meer.

Arbeidsduur vrouw rondom geboorte eerste kind

[Wekelijkse arbeidsduur van vrouwen^a (25-49 jaar, exclusief onderwijsvolgenden), voor en na de geboorte van het eerste kind, 2017-2019(in procenten)]

a De cijfers gaan over drie verschillende groepen: vrouwen een jaar voor de geboorte van hun eerste kind, vrouwen met een pasgeboren eerste kind, en vrouwen met een eerste kind van 1 jaar oud.

Bron: CBS (EBB'17-'19)

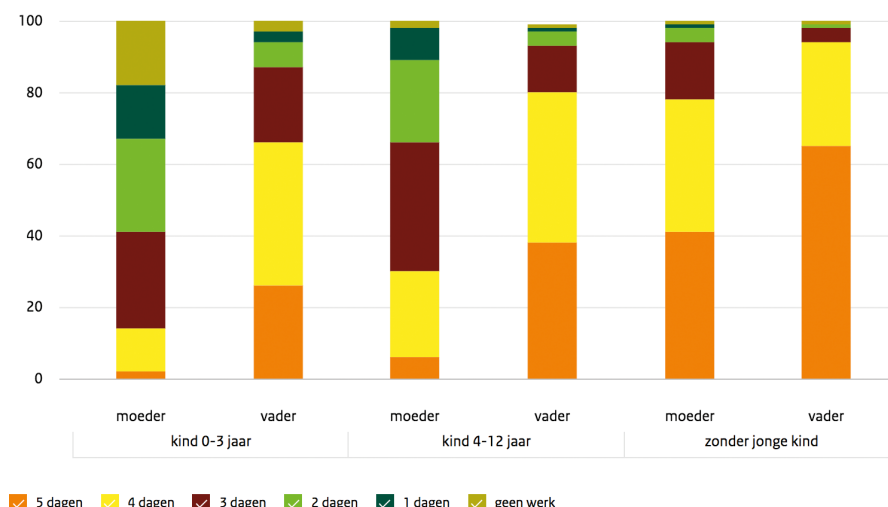
Deeltijd ook als ideaal beschouwd voor vrouw zonder jonge kinderen

Dat de meeste moeders in deeltijd werken (zie box), is in lijn met opvattingen in Nederland over de combinatie werk en zorg. De meeste mensen vinden dat vrouwen beter deeltijd kunnen werken als ze jonge kinderen hebben. Dan denkt men aan een tot drie dagen per week, en sommigen zien de moeder het liefste helemaal thuis. Ook als een vrouw nog geen kinderen heeft, of geen jonge kinderen meer, ziet meer dan de helft van de Nederlanders haar bij voorkeur in deeltijd werken.

De ideale werkweek voor vaders is langer, al ziet de meerderheid ook hen liever niet voltijds werken als ze jonge kinderen hebben. Vier dagen in de week heeft dan de voorkeur. Maar weinig vaders brengen dit ideaal in de praktijk. Vrouwen en mannen zijn het hier grotendeels over eens.

Ideale arbeidsduur vrouwen / mannen met / zonder jonge kinderen

[Ideale arbeidsduur vrouwen en mannen, bevolking van 16-64 jaar, exclusief onderwijsvolgenden, 2020 (in dagen per week)]

Bron: SCP (EMOP '20)

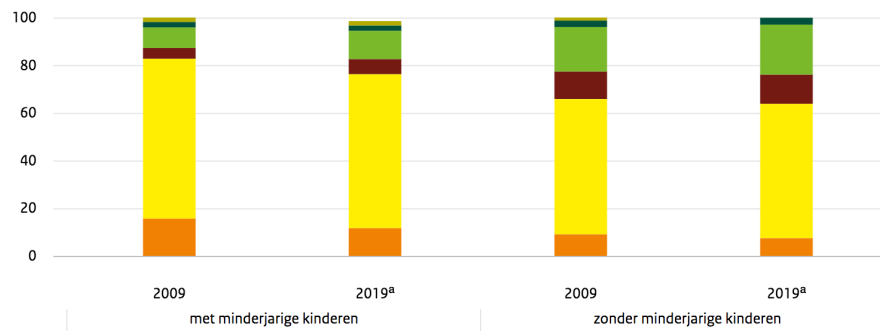
Vrouwen iets vaker hoofdkostwinner

Het aandeel paren waarin de vrouw meer inkomen uit werk [Dit bestaat uit inkomen uit arbeid en inkomen uit eigen onderneming. Onder inkomen uit arbeid wordt verstaan: loon en salaris, inclusief de werknemers- en werkgeversbijdrage in de premies voor de sociale verzekeringen, bonussen, spaarloon en de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Ook de waarde van het privégebruik van de auto van de werkgever telt mee. Inkomen uit eigen onderneming is het fiscaal resultaat uit onderneming vermeerderd met het bedrag van de ondernemers- en investeringsaftrek.] heeft dan de man is iets toegenomen. Zo steeg bij paren met minderjarige kinderen het aandeel van bijna 9% in 2009 naar bijna 12% in 2019. Maar nog altijd is bij bijna twee derde de man de partner die het meest verdient. De inkomensverhouding tussen man en vrouw is vanzelfsprekend nauw gerelateerd aan het werkpatroon. Bij 59% van de paren met minderjarige kinderen werkt de man voltijds en de vrouw deeltijds. Wel komen er steeds meer 'grote' anderhalfverdieners bij: daarbij werkt de man voltijds en de vrouw 20 tot 35 uur (CBS 2019; [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26015NED/table?dl=3F6A4\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26015NED/table?dl=3F6A4)). Bij paren zonder minderjarige kinderen komt het vaker voor dat beide partners voltijds werken. Ook is het inkomen van de vrouw dan vaker gelijk aan dat van haar partner.

Verdienmodel paren

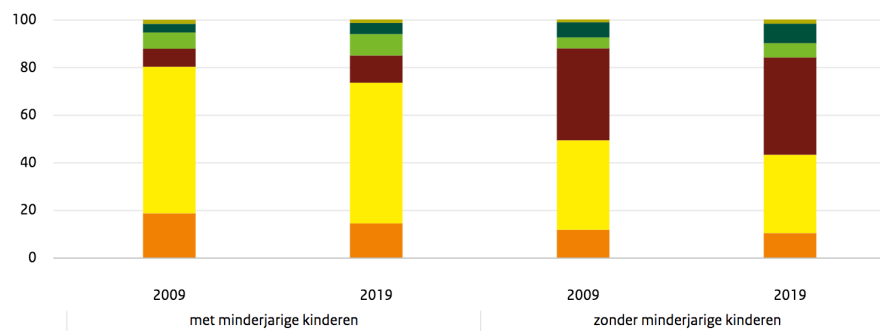
[Werkpatroon en verhouding in inkomen uit werk bij heteroseksuele paren, beide partners 25-49 jaar (exclusief onderwijsvolgenden), 2009-2019^a (in procenten)]

verhouding in inkomen uit werk

✓ alleen man ✓ man meer ✓ beide ongeveer gelijk^b ✓ vrouw meer ✓ alleen vrouw ✓ geen van beide

werkpatroon

✓ man werkt, vrouw niet ✓ man voltijd, vrouw deeltijd ✓ beide voltijd ✓ beide deeltijd ✓ anders ✓ beide niet werkend

a De cijfers over de inkomensverhouding in 2019 zijn voorlopig.

b Inkomen uit werk is ongeveer gelijk als de verhouding van de inkomens van beide partners tussen 90 en 110% ligt. Anders heeft een van beiden meer.

Bron: CBS (EBB'09-'19, IPO'09, Inkomensstatistiek '19).

Economische zelfstandigheid moeders met middelbare-schoolkinderen gegroeid

Al jaren neemt de nettoarbeidsparticipatie van vrouwen met een partner en minderjarige kinderen vrijwel onophoudelijk toe (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=40AA9\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26011NED/table?dl=40AA9)). Ook werken zij bijna een halve werkdag per week meer dan tien jaar geleden (22,8 uur in 2009 tegenover 26,0 uur in 2019). Steeds vaker hebben deze moeders een grote, in plaats van een kleine, deeltijdbaai. In lijn daarmee stijgt hun inkomen en zijn ze steeds vaker economisch zelfstandig (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=46893\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=46893)). Vergeleken met twee jaar eerder deed de grootste stijging zich voor bij de moeders van wie het jongste kind de middelbareschoolleeftijd heeft (bijna 5 procentpunt). Bij vaders met een partner verandert er op deze vlakken nauwelijks iets, zodat het verschil tussen vaders en moeders wat kleiner wordt.

Economische positie alleenstaande moeders verbeterd

Sinds het einde van de vorige economische crisis zijn alleenstaande vrouwen met minderjarige kinderen weer vaker aan het werk en zijn ze economisch zelfstandiger. Ten opzichte van 2017 zit de groei vooral bij moeders met een jongste kind in de basisschoolleeftijd (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=q6896\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26018NED/table?dl=q6896)). Vergeleken met andere vrouwen is de nettoarbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid van alleenstaande moeders met kinderen tot 18 jaar echter laag. Bijna een vijfde van hen moet in 2019 voornamelijk van een bijstandsuitkering rondkomen.¹ In 2017 was dat nog een kwart.

Man/vrouw-verschil economische zelfstandigheid grootst bij samenwonende 40-plussers zonder kinderen

In de groep samenwonenden van 40 jaar of ouder zonder minderjarige kinderen was in 2019 ruim de helft van de vrouwen economisch zelfstandig, tegenover 80% van de mannen. Dit man/vrouw-verschil is groter dan dat in de jongere generaties, waar de vrouwen vaker en meer uren aan het werk zijn. Onder alleenstaande 40-plussers ontkopen mannen en vrouwen elkaar weinig, maar bij beide is het aandeel economisch zelfstandigen relatief klein.

Literatuur

CBS (2019). *Meer 'grote', minder 'kleine' anderhalfverdieners*. CBS-nieuwsbericht, 29 mei 2019.

Geraadpleegd 15 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/22/meer-grote-minder-kleine-anderhalfverdieners>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Werk en economische zelfstandigheid: hoe zit dat per levensfase?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/werk-en-economische-zelfstandigheid-hoe-zit-dat-per-levensfase>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

¹ In de bevolking van 15 jaar tot AOW-leeftijd (uitgezonderd scholieren en studenten) is dat 5%.

Wie zorgt er voor de zieke naaste?

Vrouwen verlenen vaker dan mannen hulp aan een zieke naaste, zoals de partner, een kind, (schoon)ouder of iemand uit de kennissenkring, of zijn daar vaker toe bereid. Ook als ze voltijds werken. Mannen nemen vaker dan vrouwen verlof op als ze zorgtaken moeten combineren met hun werk. Slechts een minderheid van de werknemers die kort of langdurig voor een naaste zorgen, neemt daarvoor zorgverlof op. Sommigen leveren er vakantie- of ADV-dagen voor in. Maar de meerderheid, vrouwen vaker nog dan mannen, neemt helemaal geen verlof op.

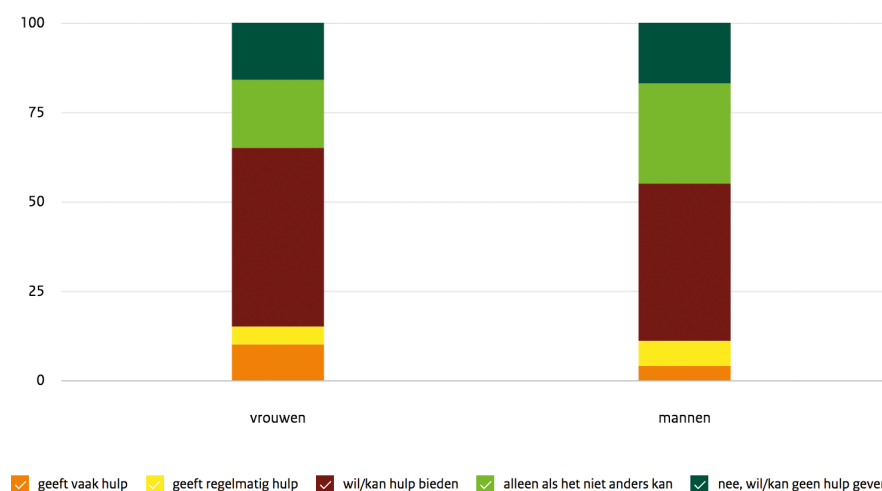
Vrouwen vaker bereid om informele hulp te bieden

Twee op de drie vrouwen zijn bereid om familieleden met gezondheidsproblemen te hulp te schieten of doen dat al. Dat is vaker dan mannen. Ook als ze voltijds werken geven vrouwen vaker hulp, of zouden dat doen als dat op hun pad zou komen. Dat vrouwen vaker hulp (willen) bieden, komt dus niet omdat ze vaker niet of in deeltijd werken.

Vergeleken met twee jaar geleden is het aandeel vrouwelijke mantelzorgers iets gestegen (van 13% in 2018 naar 15% in 2020). Bij mannen is er een vergelijkbare verschuiving (van 9% in 2018 naar 11% in 2020). De stijging is in lijn met de toename van het aantal ouderen en mensen met chronische aandoeningen en de grotere inzet die wordt verwacht van hun sociale netwerk (De Boer et al. 2019).

Bereidheid om hulp te geven

[Bereidheid om geregeld hulp te geven aan (schoon)ouders of naaste familie met gezondheidsproblemen, bevolking van 16 jaar en ouder^a, 2020 (in procenten)]

Bron: SCP (EMOP '20)

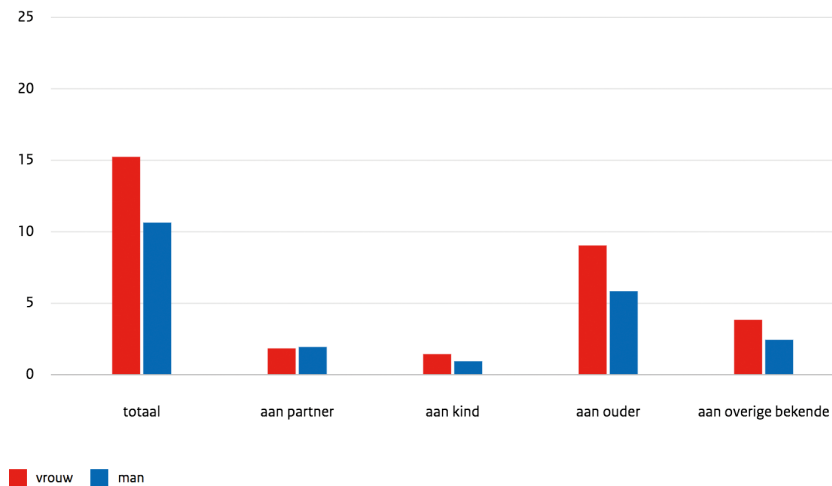
Vrouwen zorgen vaker dan mannen langdurig voor zieke ouder

Sommige langdurige zorgsituaties (meer dan 2 weken) komen meer voor dan andere. Verreweg het vaakst kwam het in 2019 voor dat een ouder langdurig ziek werd, gevolgd door een overige bekende.¹ Zorgsituaties waarbij de partner² of een kind langdurig ziek waren, kwamen minder vaak

voor. Bij een zieke ouder of zieke overige bekende verleenden vrouwen vaker zorg dan mannen. Werkende vrouwen verlenen minder vaak langdurige zorg dan vrouwen zonder werk: 14,5% tegen 17,0% van de niet-werkenden. Bij mannen is dat met 10,5% versus 11,5% nauwelijks aan de orde.

Geven van langdurige zorg

[Verlenen van langdurige zorg^a, naar verzorgde persoon, bevolking van 15-64 jaar exclusief onderwijsvolgenden, 2019 (in procenten)]

a Iemand kan voor meerdere personen hebben gezorgd.

Bron: CBS (EBB'19)

Werkenden met zieke naaste doen weinig beroep op zorgverlofregelingen

De meeste werknemers die in 2019 voor korte duur (maximaal 2 weken) zorg verleenden aan een zieke naaste, hebben daarvoor geen verlof opgenomen. Wel nemen mannen hiervoor vaker verlof op dan vrouwen. Van degenen die kortdurend zorgden, maakte 8% van de vrouwen en 10% van de mannen gebruik van het daartoe bestemde kortdurend zorgverlof.³ Vrijwel even vaak werden ADV- of vakantiedagen opgenomen.

Werknemers die gedurende een langere periode voor een zieke naaste zorgden, maakten zelden gebruik van de regeling voor langdurend zorgverlof.⁴ Als ze verlof opnamen, dan was dat vooral (het wel doorbetaalde) kortdurend zorgverlof, ADV-/vakantieverlof of een andere verlofsoort, zoals calamiteitenverlof of bijzonder of onbetaald verlof. Maar ook van de werknemers met een langdurige zorgtaak namen de meeste mannen en vooral vrouwen geen verlof op om te zorgen. Onder voltijders nemen langdurend zorgende mannen vaker verlof op dan vrouwen. Bij deeltijders is het andersom: in deeltijd werkende mannen die zorg verlenen, nemen hiervoor minder vaak verlof op dan in deeltijd werkende vrouwen (zie Alejandro Perez 2017).

Gebruik van (zorg)verlof

[Gebruik van verlof bij uitvoeren zorgtaken, werknemers^a van 15-64 jaar, 2019 (in procenten)]

	vrouw	man
langdurige zorgtaken uitgeoefend voor ernstig zieke ouder, kind, partner, familie, vriend of een ander kind (x 1000)	404	321

	vrouw	man
wv. gebruikgemaakt van de volgende (verlof)regeling ^b (%)		
kortdurend zorgverlof	6	8
langdurend zorgverlof	1	2
adv/vakantieverlof	3	6
overige verlofsoorten ^c	6	5
geen verlof	86	81
kortdurende zorg ^d verleend aan gezins- of familielid (x 1000)	254	227
wv. gebruikgemaakt van de volgende (verlof)regeling ^b (%)		
kortdurend zorgverlof	8	10
ADV/vakantieverlof	7	10
overige verlofsoorten ^c	10	13
geen verlof	76	67

a Personen die 1 uur of meer per week werken, exclusief onderwijsvolgenden.

b Meerdere antwoorden mogelijk, of geen verlof.

c Calamiteitenverlof, of bijzonder of onbetaald verlof.

d Niet langer dan 2 weken.

Bron: CBS (EBB'19)

Literatuur

Alejandro Perez, S. (2017). Langdurende zorg door vrouwelijke en mannelijke werknemers. In: *Socialeconomische Trends, mei 2017*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Boer, Alice de, Inger Plaisier en Mirjam de Klerk (2019). *Werk en mantelzorg; Kwaliteit van leven en het gebruik van ondersteuning op het werk*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Wie zorgt er voor de zieke naaste?*.

Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/wie-zorgt-er-voor-de-zieke-naaste>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Onder 'overige bekenden' worden hier een kind van iemand anders, een vriend of een overig familielid verstaan.

- 2 Hier zijn alleen mensen tot 65 jaar beschouwd. Onder 65-plussers komt zorg voor een zieke partner vaker voor (zie Alejandro Perez 2017).
- 3 Verlof dat bedoeld is om gedurende een korte periode voor een zieke naaste te zorgen. Werknemers hebben per 12 maanden wettelijk recht op maximaal 2 keer het aantal in de arbeidsovereenkomst afgesproken uren dat men per week werkt. In het geval van het kortdurende zorgverlof wordt minstens 70% van het salaris doorbetaald gedurende het verlof.
- 4 Net als het kortdurend zorgverlof hebben werknemers wettelijk recht op langdurend zorgverlof. Het verschil met kortdurend zorgverlof is dat er geen recht is op salaris gedurende het verlof. Men heeft per 12 maanden recht op maximaal 6 keer het aantal in de arbeidsovereenkomst afgesproken uren.

Vrouwen leven langer, maar zijn ze ook gezonder?

Vrouwen leven gemiddeld langer dan mannen, maar brengen minder jaren in goede gezondheid door. Zij voelen zich minder gezond en ervaren vaker dan mannen lichamelijke beperkingen en psychische problemen. Ook het ziekteverzuim van vrouwelijke werknemers ligt boven dat van hun mannelijke collega's. Tegelijkertijd houden mannen er een ongezondere leefstijl op na: zij roken en drinken meer dan vrouwen en hebben vaker overgewicht. Vrouwen voldoen daarentegen minder vaak aan de beweegrichtlijnen.

Vrouwen leven langer dan mannen...

De levensverwachting [Met levensverwachting wordt het aantal jaren bedoeld dat een persoon van een bepaalde leeftijd naar verwachting (nog) zal leven, onder de aanname van gelijkblijvende leeftijdsspecifieke sterftekansen.] van vrouwen is hoger dan die van mannen: 83,6 jaar tegen 80,5 jaar in 2019. Doordat bij mannen de levensverwachting tussen 2001 en 2019 sterker is gestegen dan die van vrouwen, is het verschil wel kleiner geworden (zie ook [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26021NED/table?dl=q68A1\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26021NED/table?dl=q68A1)). Een belangrijke rol speelt daarbij dat vrouwen in de jaren vijftig en zestig steeds vaker zijn gaan roken, terwijl bij mannen het percentage rokers toen al daalde. Hierdoor nam op termijn de aan roken gerelateerde sterfte bij vrouwen toe en bij mannen af (Willemsen 2017; Stoeldraijer 2020a).

Vanaf maart tot en met juni 2020 stierven ruim 10.000 mensen bij wie de vastgestelde of vermoedelijke doodsoorzaak het nieuwe coronavirus COVID-19 was. Van hen was 47% een vrouw en 53% een man (CBS 2020a, Stoeldraijer en Harmsen 2020). Het precieze effect van de hogere sterfte door COVID-19 op de levensverwachting in 2020 is nog niet bekend. Verwacht wordt dat deze vergelijkbaar zal zijn met 2019 of zal dalen (CBS 2020b; Stoeldraijer 2020b).

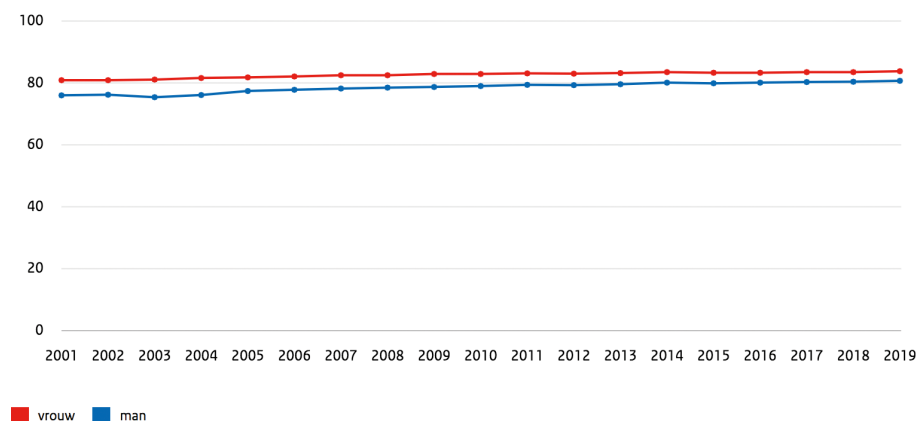
... maar minder lang in goede gezondheid

Hoewel vrouwen gemiddeld langer leven dan mannen, brengen zij minder jaren door in goede gezondheid. De levensverwachting in als goed ervaren gezondheid¹ bedroeg in 2019 bij vrouwen 63,2 jaar en bij mannen 64,8 jaar. Vrouwen hebben vaker dan mannen chronische aandoeningen, zoals migraine, chronische gewrichtsontsteking en rug-, nek- of schouderproblemen (CBS StatLine 2020a). Ook de levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen² van vrouwen is lager dan die van mannen: 70,8 jaar tegenover 73,5 jaar. Van een beperking³ is bijvoorbeeld sprake wanneer iemand niet of met grote moeite een gesprek met iemand kan voeren, ook niet met een gehoorapparaat, of niet of nauwelijks kan bukken om iets van de grond te rapen. Zowel de levensverwachting in als goed ervaren gezondheid als de levensverwachting zonder beperkingen is bij vrouwen en mannen ten opzichte van 2001 gestegen.

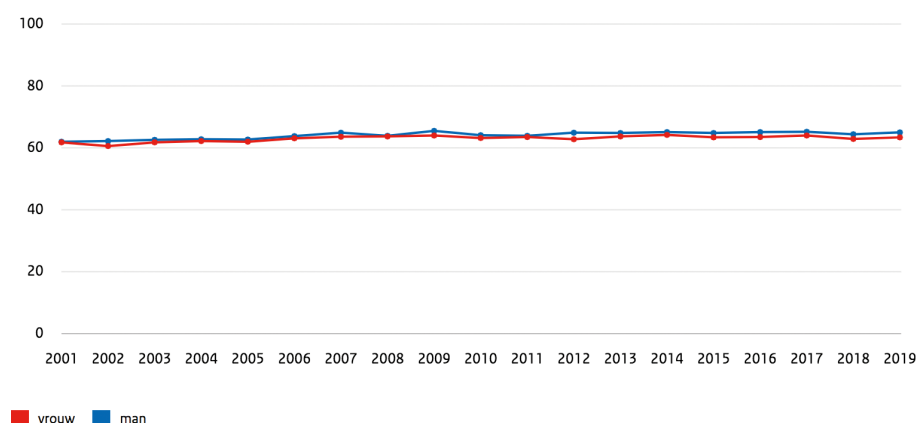
(Gezonde) levensverwachting

[(Gezonde) levensverwachting bij de geboorte, 2001-2019 (in jaren)]

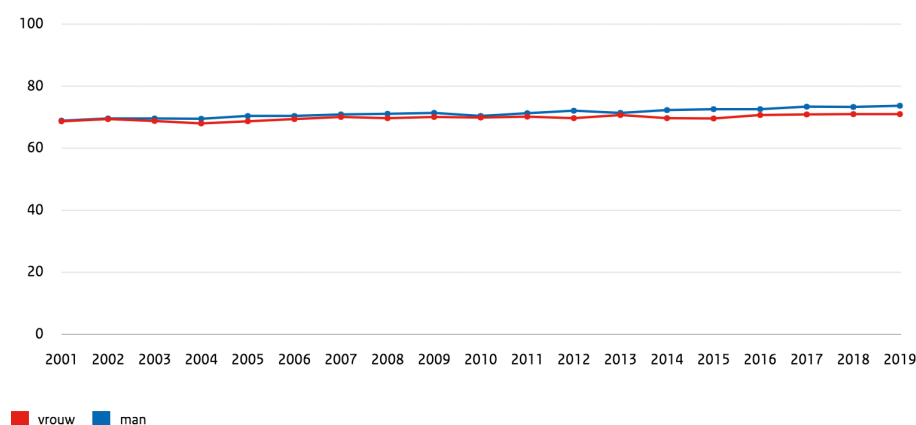
levensverwachting bij de geboorte

levensverwachting in als goed ervaren gezondheid

levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen

Bron: CBS (GE'01-'19)

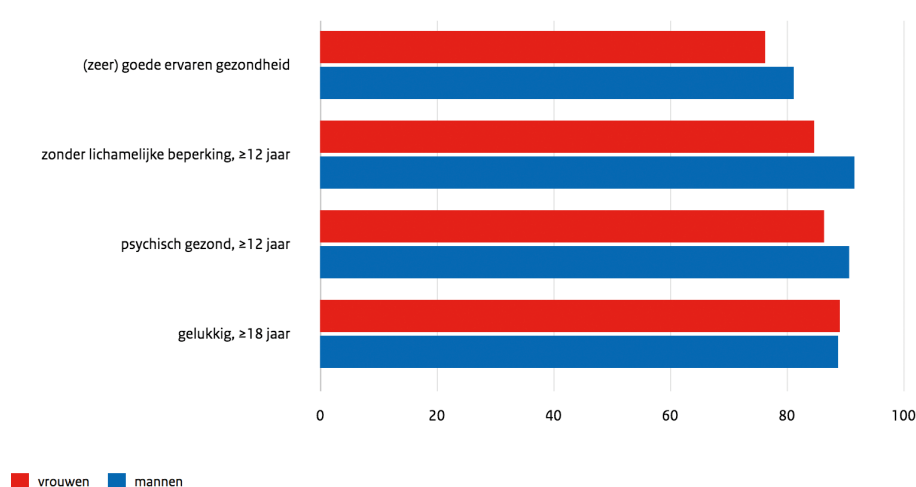
Vrouwen minder positief over eigen gezondheid dan mannen

Vrouwen beoordelen hun gezondheid [De ervaren gezondheid weerspiegelt het oordeel over de eigen gezondheid en wordt in de CBS-Gezondheidsenquête gemeten met behulp van de vraag: 'Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?'. De respondent heeft keuze uit de antwoorden:

zeer goed, goed, gaat wel, slecht, zeer slecht. Mensen die de vraag beantwoorden met ‘goed’ of ‘zeer goed’ worden gezond genoemd. Voor kinderen tot 12 jaar wordt de vraag naar ervaren gezondheid beantwoord door de ouder of verzorger.] gemiddeld minder positief dan mannen. In 2019 gaf 76% van de vrouwen aan hun gezondheid als (zeer) goed te ervaren. Van de mannen was dat 81% (CBS StatLine 2020a). Ook melden meer vrouwen van 12 jaar en ouder dan mannen van die leeftijd ten minste één lichamelijke beperking te hebben: 18% tegen 15%. Vrouwen hebben vooral vaker een beperking in bewegen en zien. Met uitzondering van de 12- tot 25-jarigen hebben vrouwen in iedere leeftijdsgroep meer beperkingen dan mannen (CBS StatLine 2020b). Naarmate vrouwen en mannen ouder zijn, ervaren ze minder vaak een (zeer) goede gezondheid en neemt onder hen ook het aandeel met een beperking toe.

Ervaren gezondheid en geluk

[Ervaren gezondheid, beperkingen, psychische gezondheid en geluk, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS(GE'19 en Sociale Samenhang en Welzijn '19)

Vrouwen relatief vaak psychisch ongezond

Vrouwen ervaren vaker psychische gezondheidsklachten dan mannen: 14% van de vrouwen van 12 jaar en ouder en 9% van de even oude mannen zijn psychisch ongezond⁴ in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek. Ook zeggen vrouwen van die leeftijd meer dan mannen depressieve gevoelens te hebben of deze in de voorgaande twaalf maanden te hebben gehad (CBS StatLine 2020a). Volwassenen vrouwen en mannen geven even vaak aan gelukkig te zijn.

Meer ziekteverzuim bij vrouwelijke werknemers

Niet alleen rapporteren vrouwen meer gezondheidsproblemen, ook verzuimen ze op hun werk meer dan mannen wegens ziekte. In 2019 bedroeg het ziekteverzuim [Het ziekteverzuimpercentage volgens werknemers. Het betreft het totale aantal ziekte-dagen van een werknemer, in procenten van het totale aantal beschikbare werkdagen van diezelfde werknemer in het afgelopen jaar. Het ziekteverzuimpercentage is inclusief het verzuim langer dan een jaar en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.] onder vrouwelijke werknemers van 15 tot 65 jaar 5,3%. Bij mannen van die leeftijd

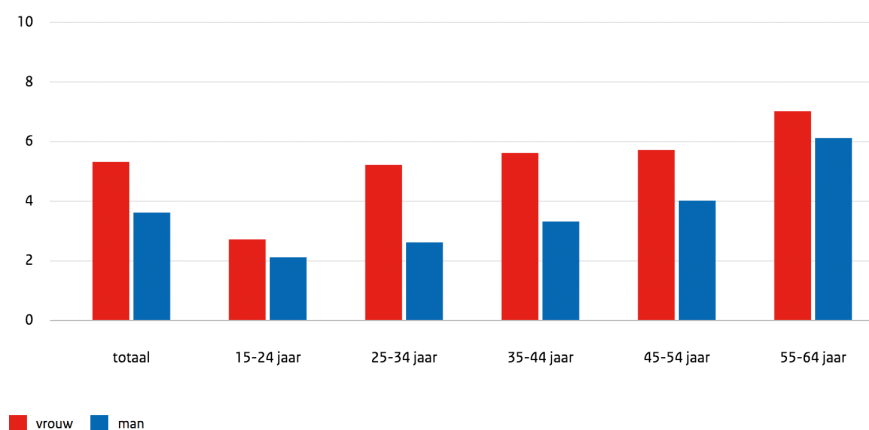
was dat 3,6%. Dit betekent dat vrouwen van elke 1000 te werken dagen er 53 verzuimden wegens ziekte, en mannen 36. De verzuimcijfers komen uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA), die wordt uitgevoerd door CBS en TNO.

Het ziekteverzuimpercentage is al jaren hoger onder vrouwen dan onder mannen, waarbij het verschil het grootst is in de leeftijd van 25 tot 45 jaar. Het verzuim is exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof, maar inclusief 'gewoon' verzuim wegens klachten in verband met de zwangerschap. Deze klachten waren in 2019 goed voor ongeveer 3 op de 100 verzuimgevallen onder vrouwen. Zowel mannelijke als vrouwelijke werknemers verzuimen verreweg het vaakst vanwege griep of verkoudheid.

In het eerste kwartaal van 2020 liep het ziekteverzuim op tot 5,2%; het hoogste verzuim in 17 jaar. Dit hangt samen met de uitbraak van het coronavirus COVID-19 vanaf eind februari in Nederland. In de zorg waar ruim acht op de tien werknemers vrouwen zijn, lag het verzuim ruim boven het gemiddelde (zie ook CBS 2020c). In het tweede kwartaal was het ziekteverzuim iets hoger dan in dezelfde periode in 2019.

Ziekteverzuim volgens werknemers

[Ziekteverzuim volgens werknemers naar leeftijd, werknemers 15-64 jaar, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS/TNO (NEA'19)

Mannen roken, drinken én bewegen meer dan vrouwen

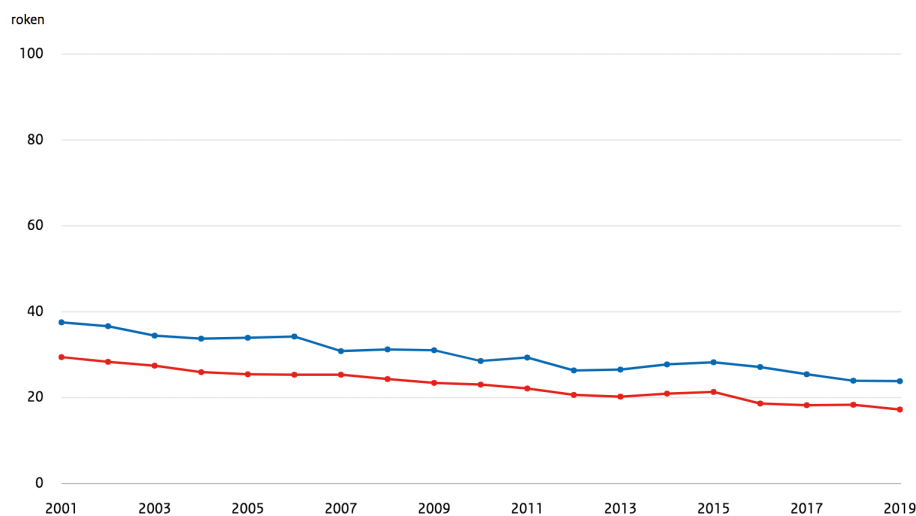
Mannen hebben over het algemeen een ongezondere leefstijl⁵ dan vrouwen, wat bijdraagt aan hun lagere levensverwachting (Luy 2004; Stronks et al. 2008). Niet alleen roken mannen van 12 jaar en ouder vaker dan even oude vrouwen (24% tegenover 17%), ook geven ze vaker aan het afgelopen jaar alcohol te hebben gedronken (81% tegenover 71%). Bovendien is onder mannen zowel het percentage bovenmatige drinkers als het percentage zware drinkers hoger dan onder vrouwen. Tussen 2001 en 2019 is het aandeel rokers bij mannen en vrouwen weer verder afgenomen. In deze jaren werden door de overheid verschillende maatregelen ingevoerd om het roken te ontmoedigen, zoals rook-, reclame- en verkoopverboden en accijnsverhogingen. Ook kromp het aandeel overmatige drinkers bij beide groepen in deze periode.

Daarnaast hebben meer mannen dan vrouwen overgewicht. In 2019 was 48% van de mannen van 4 jaar of ouder te zwaar, tegenover 40% van de vrouwen. Wel hebben mannen vaker een matig overgewicht dan vrouwen, terwijl vrouwen meer kampen met ernstig overgewicht (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26026NED/table?dl=468AC\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26026NED/table?dl=468AC)). Zowel mannen als vrouwen zijn tegenwoordig vaker te zwaar dan in 2001.

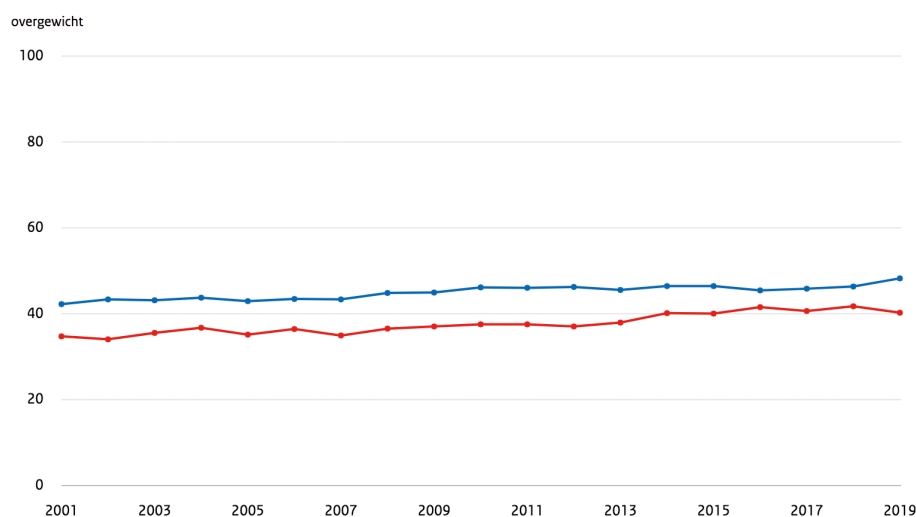
Alleen wat betreft bewegen zijn mannen gezonder bezig dan vrouwen. In 2019 voldeed ruim de helft (51%) van hen aan de beweegrichtlijn die de Gezondheidsraad eind 2017 heeft opgesteld. Van de vrouwen was dat bij 47% het geval. Er zijn steeds meer mannen en vrouwen die bewegen conform deze richtlijn.

Leefstijlen

[Trends in zelfgerapporteerde leefstijlen, 2001-2019(in procenten)]

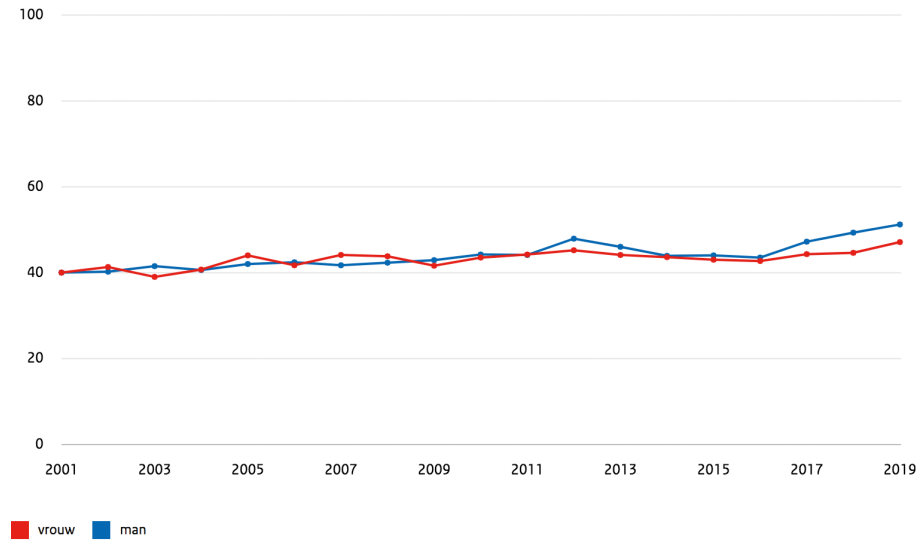

■ vrouw ■ man

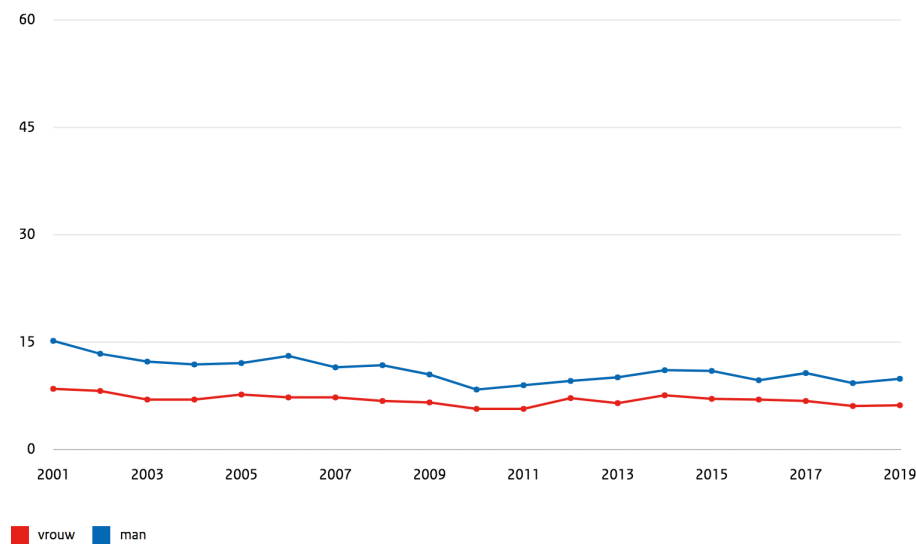

■ vrouw ■ man

voldoet aan beweegrichtlijn

overmatig drinken

Bron: CBS (GE'01-'13); CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-Instituut (GE/LSM'14-'19)

Literatuur

CBS (2020a). *10 duizend coronadoden tijdens eerste golf van de pandemie*. CBS nieuwsbericht, 1 oktober 2020. Geraadpleegd op 1 oktober 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/40/10-duizend-coronadoden-tijdens-eerste-golf-van-de-pandemie>.

CBS (2020b). *Levensverwachting in 2019 toegenomen*. CBS nieuwsbericht, 25 september 2020. Geraadpleegd op 25 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/39/levensverwachting-in-2019-toegenomen>.

CBS (2020c). *Ziekteverzuim eerste kwartaal hoogste in 17 jaar*. CBS nieuwsbericht, 8 mei 2020. Geraadpleegd op 21 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/19/ziekteverzuim-eerste-kwartaal-hoogste-in-17-jaar>.

CBS StatLine (2020a). *Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 21 september 2020 via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83005ned/table?dl=41EE8>.

CBS StatLine (2020b). *Gezondheid en zorggebruik; geslacht, leeftijd, persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 30 november 2020 via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83384NED/table?dl=468AF>.

Luy, Marc (2004). Causes of Male Excess Mortality: Insights from Cloistered Populations. In: *Population and Development Review*, jg. 29, nr. 4, p. 647-676.

Stoeldraijer, L. (2020a). Sterfte en levensverwachting in de 21ste eeuw: waarom veranderde de trend rond 2012? In: *Statistische Trends*, september 2020. Geraadpleegd op 25 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/sterfte-en-levensverwachting-in-de-21ste-eeuw-waarom-veranderde-de-trend-rond-2012->.

Stoeldraijer, L. (2020b). De invloed van corona op onze levensverwachting. In: *Statistische Trends*, september 2020. Geraadpleegd op 25 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/de-invloed-van-corona-op-onze-levensverwachting>.

Stoeldraijer, L., en C. Harmsen (2020). Verschillen in sterfte tussen mannen en vrouwen tijdens de eerste vijf weken van de corona-epidemie. In: *Statistische Trends*, juni 2020. Geraadpleegd op 11 november 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/verschil-sterfte-naar-geslacht-tijdens-eerste-vijf-weken-corona-epidemie>.

Stronks, K., G.O. Agyernang en J.P. Mackenbach (2008). Man-vrouw verschillen in gezondheid en zorg zijn voor een groot deel maatschappelijk bepaald. In: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, jg. 152, nr. 40, p. 2163-2164.

Willemsen, M.C. (2017). Het Nederlandse tabaksontmoedigingsbeleid. Mijlpalen in het verleden en een blik op de toekomst. In: *Nederlands tijdschrift voor geneeskunde*. Geraadpleegd op 25 september 2020 via <https://www.ntvg.nl/artikelen/het-nederlandse-tabaksontmoedigingsbeleid/volledig>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Vrouwen leven langer, maar zijn ze ook gezonder?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/vrouwen-leven-langer-maar-zijn-ze-ook-gezonder>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 De gezonde levensverwachting is het aantal jaren dat een persoon bij de geboorte naar verwachting (nog) in goede gezondheid zal leven, onder de aanname dat de sterftekansen en de prevalenties van (on)gezondheid gelijk blijven aan die in het peiljaar. Voor de levensverwachting in goed ervaren gezondheid is het aantal

'gezonde' jaren bepaald op basis van de vraag 'Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?' in de CBS-Gezondheidsenquête. Mensen die deze vraag beantwoorden met 'goed' of 'zeer goed' worden gezond genoemd.

- 2 De levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen is het aantal jaren dat een persoon bij de geboorte naar verwachting (nog) zal leven zonder lichamelijke beperkingen. Voor het berekenen van levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen zijn gegevens gebruikt over langdurige beperkingen in horen, zien en bewegen.
- 3 Beperking: het hebben van minstens één langdurige beperking in horen, zien of bewegen. Mensen die op minstens één van de onderstaande vragen het antwoord 'ja, met grote moeite' of 'nee, dat kan ik niet' geven, worden beschouwd als lichamelijk beperkt: Kunt u een gesprek volgen in een groep van 3 of meer personen (zo nodig met hoorapparaat)? Kunt u met één andere persoon een gesprek voeren (zo nodig met hoorapparaat)? Zijn uw ogen goed genoeg om de kleine letters in de krant te kunnen lezen (zo nodig met bril of contactlenzen)? Kunt u op een afstand van 4 meter het gezicht van iemand herkennen (zo nodig met bril of contactlenzen)? Kunt u een voorwerp van 5 kilo, bijvoorbeeld een volle boodschappentas, 10 meter dragen? Kunt u als u staat, bukken en iets van de grond oppakken? Kunt u 400 meter aan een stuk lopen zonder stil te staan (zo nodig met stok)?
- 4 Als psychisch ongezond worden personen van 12 jaar of ouder beschouwd die minder dan 60 scoren op de Mental Health Inventory (MHI-5). De MHI-5 is een internationale standaard voor een specifieke meting van de psychische gezondheid, bestaande uit 5 vragen die steeds betrekking hebben op hoe men zich in de afgelopen 4 weken voelde. Gevraagd is: Voelde u zich erg zenuwachtig? Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken? Voelde u zich kalm en rustig? Voelde u zich neerslachtig en somber? Voelde u zich gelukkig? Iedere vraag heeft de volgende 6 antwoordcategorieën: voortdurend, meestal, vaak, soms, zelden, nooit. Bij de positief geformuleerde vragen van de MHI-vragenlijst (vraag 3 en 5) zijn voor de antwoordcategorieën in volgorde de waarden 5, 4, 3, 2, 1, en 0 toegekend. Bij de negatief geformuleerde vragen (vraag 1, 2 en 4) zijn precies de omgekeerde waarden toegekend. Vervolgens zijn per persoon de somscores berekend en zijn deze vermenigvuldigd met 4, zodat de minimale somscore van een persoon 0 (zeer ongezond) en de maximale score 100 (perfect gezond) kan bedragen. Bij een score van 60 of meer is een respondent gekwalificeerd als psychisch gezond en bij een score van minder dan 60 als psychisch ongezond.
- 5 Alcohol afgelopen jaar:
Percentage personen van 12 jaar of ouder in de bevolking dat met ja antwoordt op de vraag: Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens alcoholhoudende drank gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, likeur, jenever of alcoholhoudende drank gemengd met frisdrank, zoals breezers? Alcoholvrij of alcoholarm bier telt hier niet mee.

Zware drinkers:

Percentage van de bevolking van 12 jaar of ouder dat minstens 1 keer per week 6 of meer glazen alcohol op één dag drinkt (mannen) of minstens 1 keer per week 4 of meer glazen alcohol op één dag drinkt (vrouwen).

Overmatige drinkers:

Percentage van de bevolking van 12 jaar of ouder dat meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen) drinkt.

Aan jongeren tot 18 jaar wordt sinds einde 2013 aanbevolen om geen alcohol te consumeren ([Nix-campagne \(https://nix18.nl/over-nix/\)](https://nix18.nl/over-nix/)), maar om een trend in de percentages zware/overmatige drinkers te kunnen weergeven werd bovengenoemde definitie van zware/overmatige drinkers alle jaren toegepast.

Overgewicht:

Het percentage mensen met een BMI (Body Mass Index) van 25 of hoger. De BMI is het quotiënt van het lichaamsgewicht in kilogrammen en het kwadraat van de lengte in meters [kg/m²]. Voor personen jonger dan 20 jaar gelden andere grenswaarden. Deze waarden hangen af van de leeftijd en het geslacht.

Matig overgewicht:

Het percentage mensen met een BMI (Body Mass Index) tussen de 25 en 30 of hoger.

Ernstig overgewicht:

Het percentage mensen met een BMI (Body Mass Index) van 30 of hoger.

Beweegrichtlijn:

De Beweegrichtlijn is eind 2017 opgesteld door de Gezondheidsraad. Deze nieuwe richtlijn vervangt de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Personen vanaf 18 jaar dienen minstens 2,5 uur per week matig intensieve inspanning te verrichten verspreid over diverse dagen, zoals wandelen en fietsen, en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te verrichten. Jongeren van 4 tot en met 17 jaar dienen minstens elke dag een uur matig intensieve inspanning te verrichten en minstens driemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te verrichten.

Neemt geweld tegen vrouwen af?

Minder vrouwen dan mannen worden slachtoffer van geweld. Wel vindt dit geweld bij hen vaker thuis plaats en meer dan bij mannen is de (ex-)partner of een familielid de dader. Daarnaast is onder vrouwelijke werknemers het aandeel dat op het werk ongewenst gedrag door klanten, patiënten, leerlingen en dergelijke ervaart hoger dan onder mannelijke werknemers. Ook komt online stalken onder vrouwen meer voor. In 2018 kwamen 43 vrouwen door geweld om het leven. In ruim driekwart van de gevallen was de vermoedelijke dader de partner of ex-partner.

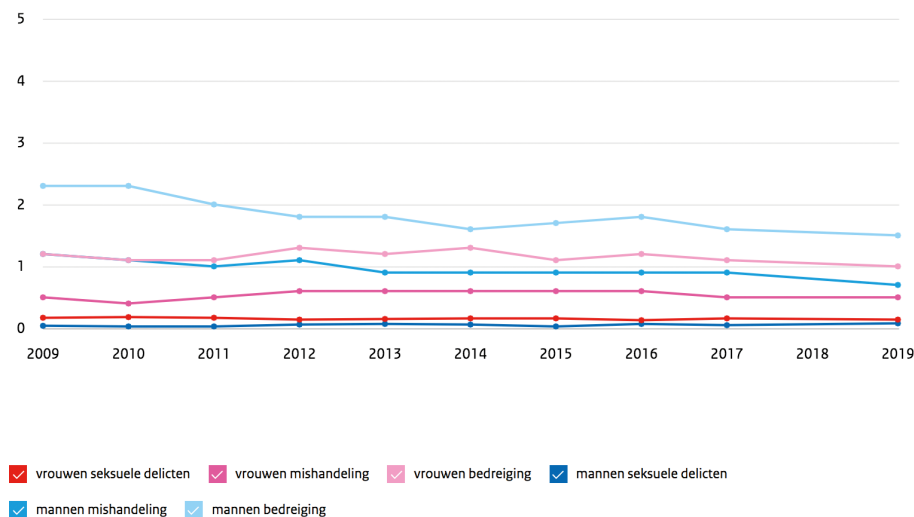
Vrouwen minder vaak slachtoffer van geweld dan mannen

De afgelopen tien jaar is het aandeel slachtoffers van geweldsdelicten onder vrouwen en mannen wat afgenomen.¹ In 2019 rapporteerde 1,6% van de vrouwen van 15 jaar of ouder in de voorgaande twaalf maanden slachtoffer te zijn geweest van een of meer geweldsdelicten. Dat is minder dan het percentage bij mannen (2,3%).

Bedreiging komt zowel bij vrouwen als bij mannen het meest voor, al worden hier meer mannen dan vrouwen slachtoffer van (1,5% tegen 1,0%). Het aandeel vrouwen dat slachtoffer werd van een seksueel delict² bedraagt 0,5%. Bij mannen is dat minder dan 0,1%. Vanwege de grote steekproefmarges is er in statistisch opzicht geen verschil tussen mannen en vrouwen. Dat geldt ook voor slachtofferschap van mishandeling.

Slachtofferschap geweld

[Slachtoffers van geweldsdelicten in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête, bevolking van 15 jaar of ouder^a, 2009-2019^b (in procenten)]

a De cijfers voor de VM'12-'19 zijn gecorrigeerd met behulp van omrekenfactoren, waardoor die vergelijkbaar zijn met die van de IVM'09-'11.

b Doordat de VM sinds 2017 een tweejaarlijkse enquête is, heeft in 2018 geen meting plaatsgevonden.

Bron: CBS (IVM'09-'11; VM'12-'17 en '19)

Meeste verdachten van geweldsmisdrijven zijn mannen

In 2019 werden er 40.000 personen verdacht³ van een geweldsmisdrijf (CBS StatLine 2020a). Onder geweldsmisdrijven vallen vooral mishandeling (meest voorkomend), bedreiging en stalking, en seksuele misdrijven (minst voorkomend). Veel meer mannen dan vrouwen waren verdachte van een misdrijf: 87% van de verdachten bestond uit mannen en 13% uit vrouwen. Bij mishandeling was 14% van de verdachten een vrouw, bij bedreiging en stalking was dat 10% en bij de seksuele misdrijven 3%.

Aandeel geweldsslachtoffers het laagst onder ouderen

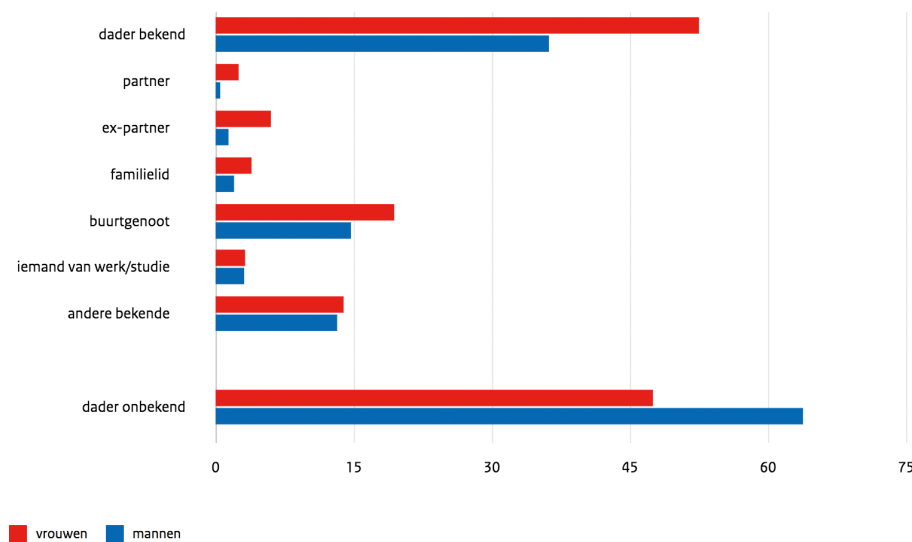
Slachtofferschap van geweld hangt samen met leeftijd. Bij vrouwen en mannen van 65 jaar of ouder is het aandeel dat te maken krijgt met een geweldsdelict het laagst (zie [m/v-stat \(https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26020NED/table?dl=468BC\)](https://mvstat.cbs.nl/#/MVstat/nl/dataset/26020NED/table?dl=468BC)). Onder vrouwen en mannen met een westerse of niet-westerse migratieachtergrond is bij het slachtofferschap van geweldsdelicten (totaal en afzonderlijke delicten) hetzelfde patroon te zien als bij vrouwen en mannen met een Nederlandse achtergrond.

Helft geweld tegen vrouwen door bekende

Bij ruim de helft (53%) van alle geweldsdelicten tegen vrouwen is de dader een bekende van het slachtoffer. Bij mannelijke slachtoffers is dat met 36% minder het geval. Hetzelfde beeld komt naar voren bij bedreigingen en mishandeling. Bij vrouwelijke slachtoffers van mishandeling is de dader in zes op de tien gevallen een bekende, bij seksuele delicten in vijf op de tien gevallen. Zowel bij vrouwen als bij mannen gaat het bij een bekende dader meestal om een buurtgenoot of een andere bekende.

Dader geweldsdelict

[Slachtoffers van geweldsdelicten naar relatie met dader, bevolking van 15 jaar of ouder, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS (VM'19)

Vrouwen relatief vaak thuis slachtoffer van geweld

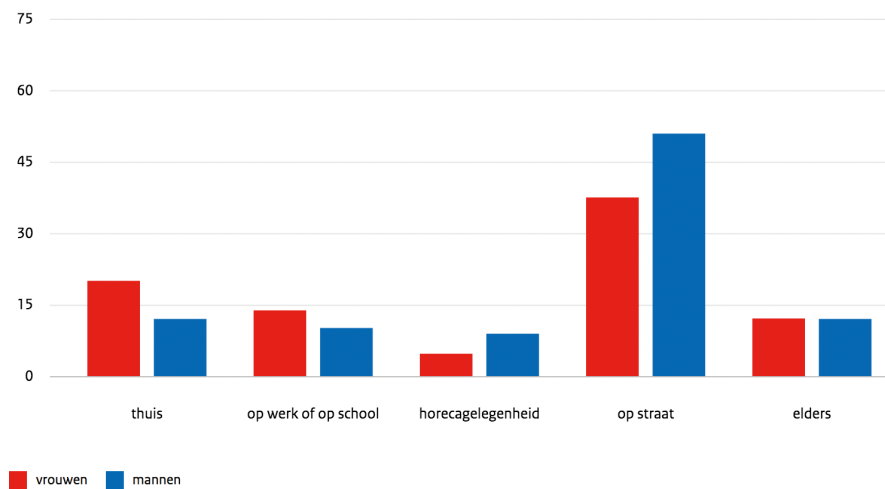
Van de vrouwelijke slachtoffers van een geweldsdelict geeft 20% aan dat het (laatste) incident thuis gebeurde, tegen 12% van de mannelijke slachtoffers. Bij mishandeling is dit aandeel onder vrouwen twee keer zo groot als onder mannen. Bij vrouwelijke slachtoffers van een seksueel delict heeft bij een op de vijf het voorval thuis plaatsgevonden. Dat meer vrouwen thuis slachtoffer zijn van geweld, hangt ook samen met de dader: meer dan bij mannen betreft het de (ex-)partner of een familielid. Onder mishandelde vrouwen is het percentage waarbij de dader de (ex-)partner of een buurtgenoot van het slachtoffer is relatief hoog. Bij seksuele delicten tegen vrouwen is de dader in 14% van de gevallen de ex-partner en in 7% van de gevallen de partner. Voor mannelijke slachtoffers van seksuele delicten zijn de aantallen in 2019 te klein om hierover betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Geweldsdelicten gebeuren veelal op straat

Van de geweldsdelicten bij vrouwen van 15 jaar of ouder vindt naar eigen zeggen 37% op straat plaats. Bij mannelijke slachtoffers geldt dat in de helft van de gevallen (51%). Mishandeling en bedreiging overkomen zowel mannen als vrouwen het vaakst op straat. Van de seksuele delicten bij vrouwen vindt 38% daar plaats. Behalve op straat en thuis spelen geweldsdelicten zich ook af op bijvoorbeeld de school, het werk of in een horecagelegenheid.

Locatie geweldsdelict

[Slachtoffers van geweldsdelicten naar locatie^a, bevolking van 15 jaar of ouder, 2019 (in procenten)]

a Wanneer een persoon meerdere voorvallen per delicttype heeft ondervonden, is alleen de locatie van het meest recente voorval bekend.

Bron: CBS (VM'19)

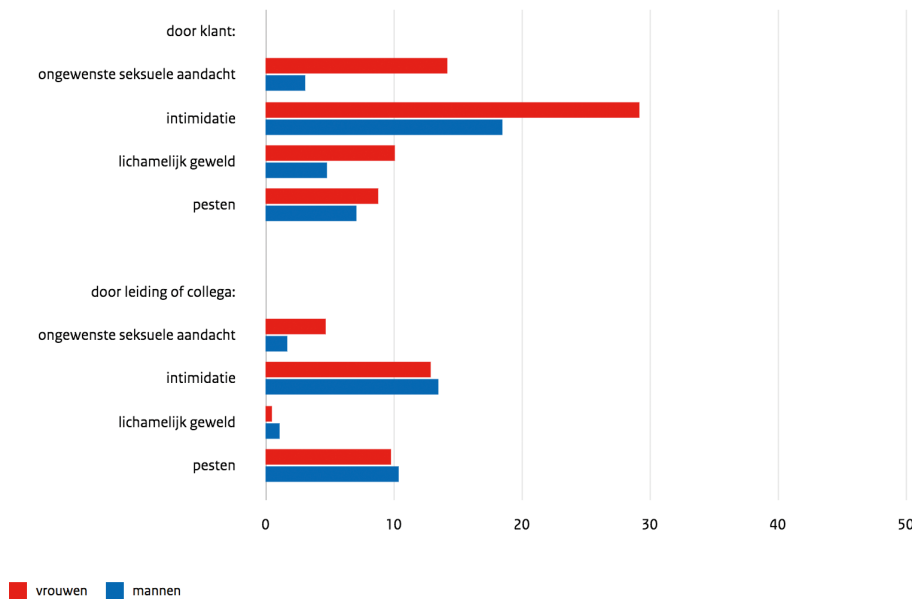
Vrouwen vaker slachtoffer van ongewenst gedrag door externen op het werk

Vrouwelijke werknemers melden vaker dan mannelijke werknemers op het werk te maken te hebben met ongewenst gedrag door klanten, patiënten, leerlingen, passagiers en dergelijke.⁴ Het verschil is vooral groot bij ongewenste seksuele aandacht. Vrouwen hebben hier met 14% in 2019 bijna vijf keer zoveel last van als mannen. Maar ook zijn vrouwelijke werknemers meer dan mannelijke werknemers slachtoffer van intimidatie (29% tegen 19%), lichamelijk geweld (10% tegen 5%) en pesten (9% tegen 7%) door externen. Dit hangt ermee samen dat vrouwen veelvuldig werken in beroepen met veel externe contacten, zoals verzorgenden, verpleegkundigen, apothekersassistenten, maatschappelijk werkers en artsen (zie ook Pleijers 2020; CBS 2019a).

Intimidatie, lichamelijk geweld en pestgedrag door leidinggevend en/of collega's komen bij werknemers onder mannen wat meer voor dan onder vrouwen. Het aandeel dat ongewenste seksuele aandacht rapporteert, is echter ook hier bij vrouwen beduidend hoger dan bij mannen.

Ongewenst gedrag op het werk

[Ongewenst gedrag op het werk, werknemers van 15-74 jaar, 2019 (in procenten)]

Bron: CBS/TNO (NEA'19)

Cyberpesten: vrouwen vaker gestalkt dan mannen

Circa 4% van zowel de vrouwen als de mannen van 15 jaar of ouder zei in 2019 in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer te zijn geweest van cyberpesten. Vrouwen hebben daarbij vaker te maken met stalking dan mannen (1,0% tegen 0,6%), terwijl chantage meer bij mannen speelt (0,7% tegen 1,4%). Het aandeel dat slachtoffer wordt van laster en bedreiging met geweld is onder vrouwen en mannen vrijwel gelijk. Herhaald slachtofferschap komt bij cyberpesten beduidend meer voor dan bij de drie 'traditionele' vormen van geweld (bedreiging, mishandeling en seksuele delicten). Vooral bij stalking is er vaak sprake van herhaald slachtofferschap.

Driekwart vermoorde vrouwen door (ex-)partner omgebracht

In 2018 kwamen er 43 vrouwen en 76 mannen om door moord of doodslag (CBS StatLine 2020b). Van ruim driekwart van de vermoorde vrouwen was de vermoedelijke dader de partner of ex-partner. Huiselijke omstandigheden, zoals een echtelijke ruzie en jaloezie, waren de meest voorkomende motieven om vrouwen van het leven te beroven (CBS 2019b). In 12% van de gevallen was de vermoedelijke dader een ouder of een ander familielid. De vermoorde vrouwen werden dikwijls in hun eigen woning door wurging of met een steekwapen omgebracht.

Bij mannen was de vermoedelijke dader het vaakst een vriend of bekende of was de dader onbekend. Bij een op de vijf ging het om een afrekening in het criminele circuit. Bij 3% was de dader de (ex)partner. Driekwart van de mannen werd omgebracht met een steek- of vuurwapen. Het aantal gevallen van moord en doodslag is sinds het begin van deze eeuw gehalveerd. Bij mannen was de afname echter sterker dan bij vrouwen.

Literatuur

CBS (2019a). *Meeste ongewenst gedrag in zorg- en welzijnsberoepen*. CBS-nieuwsbericht, 28 januari 2019. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/05/meeste-ongewenst-gedrag-in-zorg-en-welzijnsberoepen>.

CBS (2019b). *Minder slachtoffers moord en doodslag in 2018*. CBS-nieuwsbericht, 26 september 2019. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/39/minder-slachtoffers-moord-en-doodslag-in-2018>.

CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019*. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2020/10/veiligheidsmonitor-2019>.

CBS StatLine (2020a). *Verdachten; delictgroep, geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81947NED/table?dl=3BFo4>.

CBS StatLine (2020b). *Overledenen, moord en doodslag, pleeglocatie Nederland*. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <http://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84726NED/table?dl=3EFo7>.

Hooftman, W.E., G.M.J. Mars, J.C.M. Knops, L.M.C. van Dam, E.M.M. de Vroome, B.J.M. Janssen, A.J.S.F. Pleijers, S.N.J. van den Bossche (2020). *Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2017. Methodologie en globale resultaten*. Leiden/Heerlen: TNO/CBS.

Pleijers, A. (2020). *Psychisch belastend werk naar beroep*. In: *Statistische trends*, maart 2020. Geraadpleegd op 15 september 2020 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/psychisch-belastend-werk-naar-beroep>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Neemt geweld tegen vrouwen af?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/neemt-geweld-tegen-vrouwen-af>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 De cijfers over het slachtofferschap van geweldsdelicten en cyberpesten in deze kaart zijn afkomstig uit de Veiligheidsmonitor (VM) van het CBS. De VM is een grootschalig steekproefonderzoek. Dit betekent dat voor de cijfers betrouwbaarheidsmarges gelden. Zie voor meer informatie over dit onderzoek CBS (2020).
- 2 Uit eerdere enquêtes blijkt dat het bij seksuele delicten voornamelijk gaat om vervelend of kwetsend (seksueel) gedrag. Volgens de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), de voorloper van de VM, was dit gemiddeld het geval bij 81% van alle vormen van seksueel geweld. In 12% van de gevallen betrof het een poging tot verkrachting of aanranding en in 7% een daadwerkelijke verkrachting of aanranding.

- 3 Een persoon wordt door de politie als verdachte van een misdrijf geregistreerd als er een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat.
- 4 De gegevens in deze paragraaf komen uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) van het CBS en TNO (zie Hooftman et al. 2020).

Hoe veilig voelen vrouwen zich?

Vrouwen voelen zich over het algemeen onveiliger dan mannen, ook in de eigen omgeving zoals de woonplaats, de buurt en het eigen huis als ze 's avonds alleen zijn. Iets meer vrouwen dan mannen zeggen dat ze weleens respectloos worden behandeld door bekenden, onbekenden op straat en personeel van winkels en bedrijven. Een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking keurt seksueel grensoverschrijdend gedrag en partnergeweld tegen vrouwen af, maar voor vrouwen is de grens wel eerder bereikt dan voor mannen.

Vrouwen voelen zich vaker onveilig dan mannen

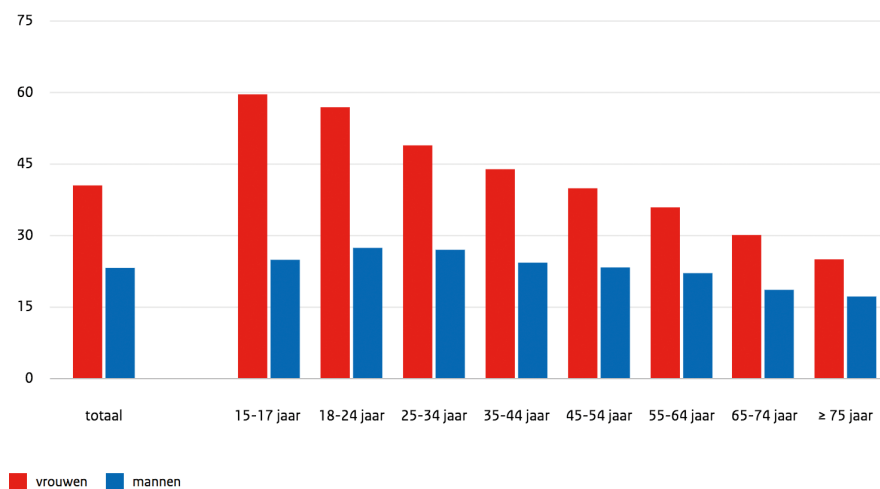
Een derde van de Nederlandse bevolking van 15 jaar of ouder gaf in 2019 aan zich weleens onveilig te voelen.¹ Dit aandeel is tussen 2012 en 2019 afgenomen (CBS 2020). Beduidend meer vrouwen voelen zich weleens onveilig dan mannen (40% tegen 23%). Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen. Onder jongere vrouwen in de leeftijdsgroepen 15 tot 18 jaar, 18 tot 25 jaar en 25 tot 35 jaar zijn deze percentages het hoogst.

Bijna 3% van de vrouwen en 2% van de mannen is vaak bang om slachtoffer te worden van criminaliteit. Het aandeel dat denkt dat de kans (heel) groot is om slachtoffer te worden van mishandeling, van beroving op straat, of van woninginbraak verschilt niet tussen vrouwen en mannen. Wel denken meer vrouwen dan mannen dat de kans om slachtoffer te worden van zakkenrollerij (heel) groot is (CBS StatLine 2020; zie ook CBS 2019).

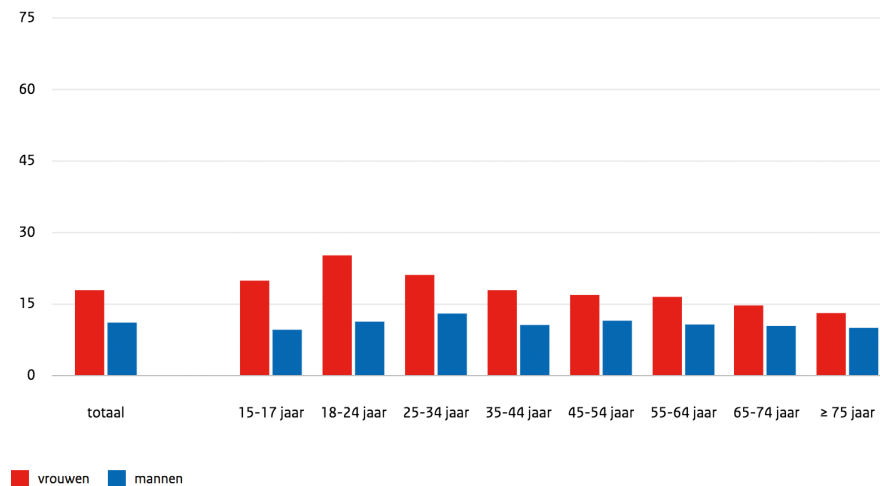
Veiligheidsbeleving

[Veiligheidsbeleving naar leeftijd, bevolking van 15 jaar of ouder, 2019 (in procenten)]

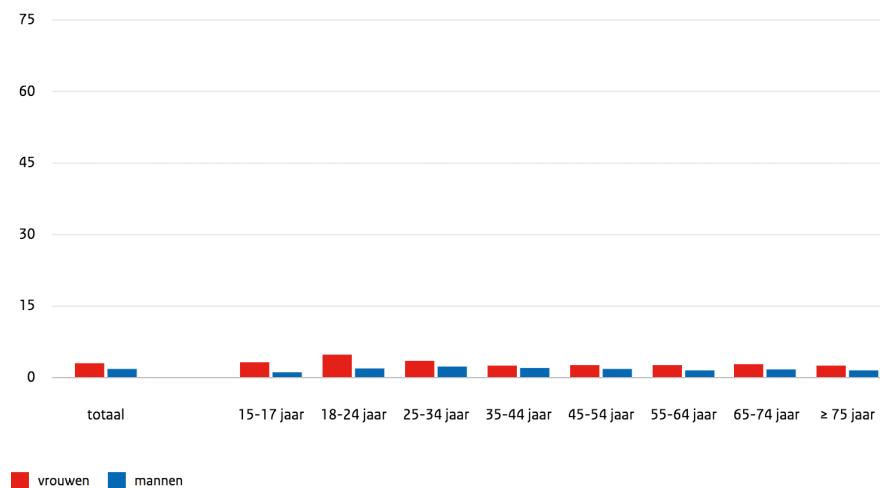
voelt zich weleens onveilig

voelt zich weleens onveilig in de buurt

bang slachtoffer te worden van criminaliteit

Bron: CBS (VM'19)

Ook in eigen buurt voelen meer vrouwen zich onveilig

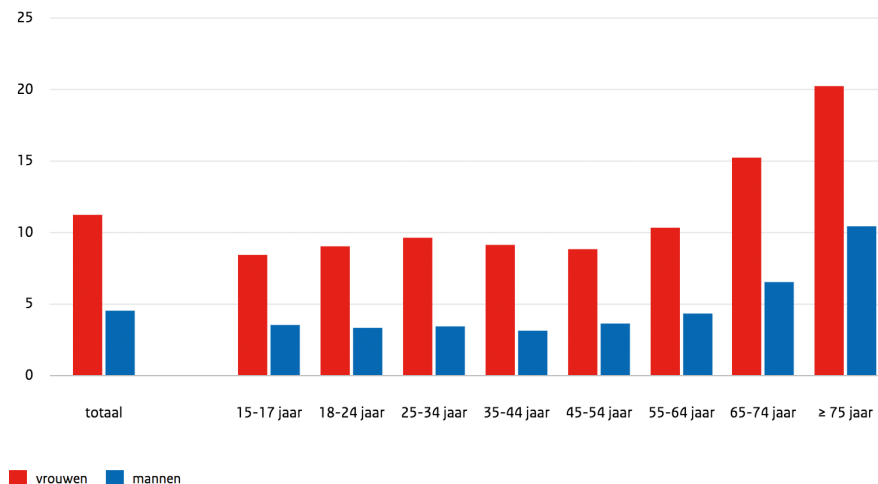
Vrouwen zeggen vaker dan mannen zich weleens onveilig te voelen in de eigen buurt: 18% tegen 11%. Ook is het aandeel dat zich 's avonds op straat in de eigen buurt en 's avonds alleen thuis vaak onveilig voelt groter onder vrouwen dan onder mannen (CBS StatLine 2020). Meer vrouwen dan mannen doen 's avonds vaak de deur niet open, omdat ze dat niet veilig vinden. Het meest komt dit voor bij vrouwen van 65 jaar of ouder. Verder loopt of rijdt ruim 3% van de vrouwen vaak om in de eigen buurt om bepaalde plekken te vermijden, tegenover 1% van de mannen.

Vrouwen voelen zich doorgaans ook onveiliger in de eigen woonplaats. Zo voelt 17% van de vrouwen zich weleens onveilig in het centrum van de woonplaats. Van de mannen is dit 13%. Ook in het winkelgebied of -centrum, bij het treinstation, in het openbaar vervoer, op plekken waar jongeren rondhangen en rondom uitgaansgelegenheden voelen meer vrouwen dan mannen zich wel eens onveilig (zie ook CBS 2019).

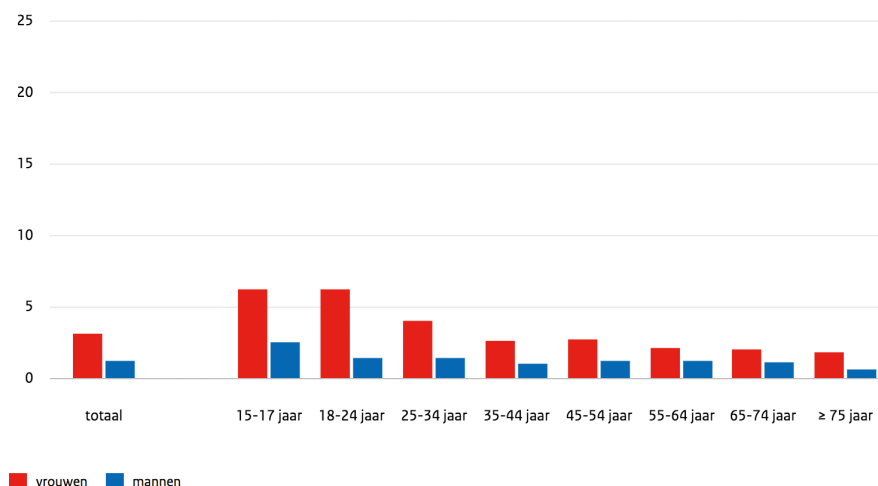
Vermijdingsgedrag

[Vermijdingsgedrag naar leeftijd, bevolking van 15 jaar of ouder, 2019 (in procenten)]

doet 's avonds vaak deur niet open

rijdt of loopt vaak om

Bron: CBS (VM'19)

Meer vrouwen dan mannen zeggen respectloos te worden behandeld

Van de vrouwen zegt 7% weleens respectloos behandeld te worden door bekenden, zoals de partner, familieleden of vrienden, tegenover 6% van de mannen. Het gaat dan om gedrag dat naar eigen inschatting de grenzen van goed fatsoen overschrijdt. Vrouwen geven ook meer dan mannen aan wel eens respectloos te worden behandeld door onbekenden op straat (19% tegen 18%) en door personeel van winkels en bedrijven (12% tegen 11%). Onder mannen is het percentage dat zegt weleens geconfronteerd te worden met respectloos gedrag door personeel van overheidsinstanties hoger dan onder vrouwen.

Opvattingen over seksuele omgangsvormen en geweld tegen vrouwen

Sinds enkele jaren is er een ongekend grote maatschappelijke discussie over seksuele intimidatie gaande. In 2017 werd #metoo ('ik ook') op Twitter gelanceerd om wereldkundig en bespreekbaar te maken hoeveel mensen slachtoffer worden van seksuele intimidatie of seksueel geweld, in het bijzonder op de werkplek.² De bedoeling van de #metoo-beweging is een groeiend bewustzijn van grensoverschrijdend gedrag, waardoor de maatschappelijke tolerantie hiervoor afneemt, daders hun gedragsnormen bijstellen en mogelijke slachtoffers zich gesteund en weerbaarder voelen. De laagdrempeligheid van Twitter (en andere sociale media) maakt het echter ook mogelijk dat mannen gemakkelijker met onterechte beschuldigingen te maken kunnen krijgen.

Een overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking vindt het goed dat vrouwen het niet pikken als mannen ongevraagd seksuele opmerkingen maken. Ook is men van mening dat de samenleving te lang heeft weggekeken van de seksuele intimidatie waarmee veel vrouwen in het dagelijks leven te maken krijgen. Vrouwen vinden dit wat vaker dan mannen. Een minderheid neemt het op voor de mannen, voor wie het tegenwoordig niet meer te begrijpen zou zijn wat wel en niet mag in de omgang met vrouwen. Ook zou hun gedrag door vrouwen te snel worden opgevat als seksuele intimidatie. Mannen vinden dit veel vaker dan vrouwen.

Sommige seksuele omgangsnormen lijken voor vrijwel iedereen helder. 'Nee is nee', vinden zowel vrouwen als mannen. En maar weinig mensen zijn van mening dat de man op seksueel gebied het initiatief hoort te nemen. Of het voor een vrouw een compliment is als ze op straat wordt nagefloten, daarover zijn de meningen meer verdeeld, en dan het meest onder mannen.

Opvattingen over seksuele omgangsvormen

[Aandeel '(helemaal) eens' met stellingen over seksuele omgangsvormen naar sekse, bevolking van 16 jaar of ouder, 2020 (in procenten)^{a]}

	vrouw	man
als een vrouw 'nee' zegt tegen seksuele toenadering, bedoelt ze ook 'nee'	93	88
het is goed dat vrouwen het niet pikken als mannen ongevraagd seksuele opmerkingen maken	87	87
de samenleving heeft te lang weggekeken van de seksuele intimidatie waarmee veel vrouwen in het dagelijks leven te maken krijgen	69	64
jongens en mannen drijven vaak hun zin door in seksuele relaties	39	42
het is voor mannen tegenwoordig niet te begrijpen wat wel en niet mag in de omgang met vrouwen	27	30
vrouwen vatten gedrag van mannen te snel op als seksuele intimidatie	26	39
als een man op straat naar een vrouw fluit, is dat voor haar een compliment	16	20
op seksueel gebied hoort een man het initiatief te nemen	5	6

a Vetgedrukte verschillen tussen vrouwen en mannen zijn significant.

Bron: SCP (EMOP'20)

Mannen zijn in sommige gevallen wat minder stellig over seksuele gedragsnormen dan vrouwen. Dit sekseverschil is nog sterker aanwezig ten aanzien van geweld tegen vrouwen. Voor terugslaan door de man als reactie op slaan door de vrouw kunnen meer mannen dan vrouwen begrip opbrengen. Ook in andere gevallen lijken mannen de ernst en de noodzaak tot ingrijpen steeds wat sterker te relativiseren dan vrouwen. Dit laat onverlet dat beide seksen partnergeweld tegen vrouwen in overgrote meerderheid afkeuren.

Opvattingen over huiselijk geweld tegen vrouwen

[Aandeel '(helemaal) eens' met stellingen over huiselijk geweld tegen vrouwen naar sekse, bevolking van 16 jaar of ouder, 2020 (in procenten)^a]

	vrouw	man
wanneer een man zijn vrouw mishandelt, zou hij het huis moeten verlaten en niet de vrouw	91	85
het is beter als het slachtoffer meteen de relatie verbreekt als er geweld in de relatie heeft plaatsgevonden	68	63
het is begrijpelijk dat een man terugslaat als zijn vrouw begint met slaan	25	32
bij mishandeling van vrouwen geldt: waar twee vechten hebben twee schuld	7	13
bij geweld in de privésfeer moet de politie zich terughoudend opstellen	5	9
mensen die zeggen mishandeld te zijn door hun (ex-)partner overdrijven vaak	4	10

a Vetgedrukte verschillen tussen vrouwen en mannen zijn significant.

Bron: SCP (EMOP'20)

Literatuur

CBS (2019). *7 op 10 slachtoffers geweldsdelict voelen zich onveilig*. CBS-nieuwsbericht, 21 januari 2020. Geraadpleegd op 24 september via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/04/7-op-10-slachtoffers-geweldsdelict-voelen-zich-onveilig>.

CBS (2020). *Minder Nederlanders voelen zich onveilig*. CBS-nieuwsbericht, 2 maart 2020. Geraadpleegd op 24 september via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/10/minder-nederlanders-voelen-zich-onveilig>.

CBS StatLine (2020). *(On)veiligheidsbeleving; persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 20 september via <http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81881NED/table?dl=3C9C8>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Hoe veilig voelen vrouwen zich?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/hoe-veilig-voelen-vrouwen-zich>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 De cijfers over de veiligheidsbeleving, de inschatting van de kans om slachtoffer te worden van criminaliteit en het ervaren van respectloos gedrag zijn afkomstig van de Veiligheidsmonitor (VM) van het CBS. De VM is een steekproefonderzoek. Dit betekent dat voor de cijfers betrouwbaarheidsmarges gelden. Zie voor meer informatie over dit onderzoek CBS (2020a).
- 2 De directe aanleiding waren de beschuldigingen aan het adres van de Amerikaanse filmproducent Harvey Weinstein. Een stroom aan negatieve ervaringen van vooral vrouwen, maar ook mannen, volgde en duurt nog steeds voort.

Hoe doet Nederland het ten opzichte van andere EU-landen?

In alle EU-lidstaten werken vrouwen minder vaak dan mannen, verdienen ze een lager uurloon, vervullen ze minder vaak managementfuncties en doen ze vaker het onbetaalde werk. Wat betreft genderverschillen in arbeidsdeelname, opleidingsniveau, politieke macht en zorgtaken doet Nederland het relatief goed vergeleken met andere Europese landen. Maar nergens werken vrouwen zo vaak parttime als in Nederland. En ook het loonverschil met mannen is relatief groot. Bovendien telt Nederland in verhouding weinig vrouwelijke managers en doen weinig vrouwen een bètastudie. Nederland scoort de vijfde plek volgens een EU-index die sekseverschillen op deze en andere gebieden, zoals gezondheid, samenneemt.

Wat geeft de Gender Equality Index aan?

De Gender Equality Index van het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (EIGE) geeft voor de domeinen werk, geld (loon en inkomen), kennis, tijdsbesteding, macht en gezondheid de gelijkheid weer tussen vrouwen en mannen in de EU-lidstaten. In de nieuwste versie van de Gender Equality index is geweld niet meegenomen. De index van EIGE is gebaseerd op verschillen (*gaps*) tussen vrouwen en mannen in participatie (of een andere uitkomstvariabele) en op het niveau van die participatie. De scores zijn zo berekend dat een waarde van 100 volledige gelijkheid tussen vrouwen en mannen aanduidt en een waarde van 0 volledige ongelijkheid. Eerst zijn voor de verschillende domeinen – die op hun beurt weer uit subdomeinen bestaan – de scores berekend. Daarna is op basis van de domeinscores de score op de totale index berekend voor de verschillende lidstaten (zie voor details over de berekening van de index: EIGE 2020a).

Op de Gender Equality Index 2020 (die is gebaseerd op data uit 2018) heeft Zweden, net als in voorgaande jaren, de hoogste score (84), op afstand gevolgd door Denemarken (77) en Frankrijk (75). Nederland neemt de vijfde plaats (74) in op deze ranglijst. Deze plaats is vooral toe te schrijven aan de, ten opzichte van andere EU-landen, hoge scores op tijdsbesteding (aan zorgtaken en sociale activiteiten), geld en gezondheid. De laagste scores hebben Griekenland (52), Hongarije (53) en Roemenië (54) (zie verder voor scores van de landen: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index> (<https://eige.europa.eu/gender-equality-index>)). Ten opzichte van de vorige index (data uit 2017) is Nederland iets gestegen, zowel in score (was 72) als in plaats (was zesde). Dat komt vooral door de hogere score op het domein macht, en daarbinnen economische macht (vertegenwoordiging van vrouwen in topfuncties).

Naast de Gender Equality Index van EIGE, bestaan er nog andere indices die gender(on)gelijkheid weergeven. De Gender Inequality Index (GII) en de Gender Development Index (GDI) van de Verenigde Naties (UN 2019) richten zich op ongelijkheid op het gebied van onderwijs (kennis), arbeid, levensstandaard en gezondheid. Nederland neemt de tiende plaats in (van bijna 200 landen) op zowel de Gender Inequality Index als de Gender Development Index. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD 2019) heeft de Social Institutions and Gender Index (SIGI) ontwikkeld, die discriminatie van vrouwen op maatschappelijk terrein meet. Een andere bekende index is de Global Gender

Gap Index van het World Economic Forum (2019). Deze meet ongelijkheden in economische participatie, opleidingsniveau, gezondheid en politieke participatie. Nederland neemt op deze index de 38e plaats in (van 153 landen). Tot slot is er de Glass Ceiling Index van het tijdschrift The Economist (The Economist 2020). Voor de 29 OECD-landen geeft deze index de positie van werkende vrouwen weer en de voorzieningen om arbeid en zorg te combineren. In deze index staat Nederland op de 24e plaats.

Vrouwen in Nederland vaak aan het werk en doorgaans in een parttimebaan

Vrouwen in Nederland scoren met hun relatief hoge arbeidsdeelname [Met arbeidsdeelname wordt hier de nettoarbeidsparticipatie bedoeld, oftewel welk deel van de totale bevolking van 20 tot 65 jaar betaald werk heeft. De referentiepopulatie is anders dan in [Kaart 5](#), waar het gaat om de bevolking van 15 tot 65 jaar, exclusief onderwijsvolgenden.] in 2019 de zevende plek op de EU-ranglijst. Daarmee staan ze even hoog op de ranglijst als twee jaar eerder (zie [Emancipatiemonitor 2018](#)). Al jarenlang is Zweden de lidstaat met de hoogste arbeidsdeelname van vrouwen. Bij de mannen is Tsjechië koploper, gevolgd door Malta. Daarna komen de Nederlandse mannen, die vergeleken met 2017 twee plaatsen stegen op de ranglijst. Met hun sterker gegroeide arbeidsdeelname dan die van mannen in Zweden en het Verenigd Koninkrijk streefden zij deze landen voorbij.

Arbeitsdeelname in de EU

[Arbeitsdeelname in de EU-lidstaten, personen van 20-64 jaar, 2019 (in procenten)]

vrouw

man

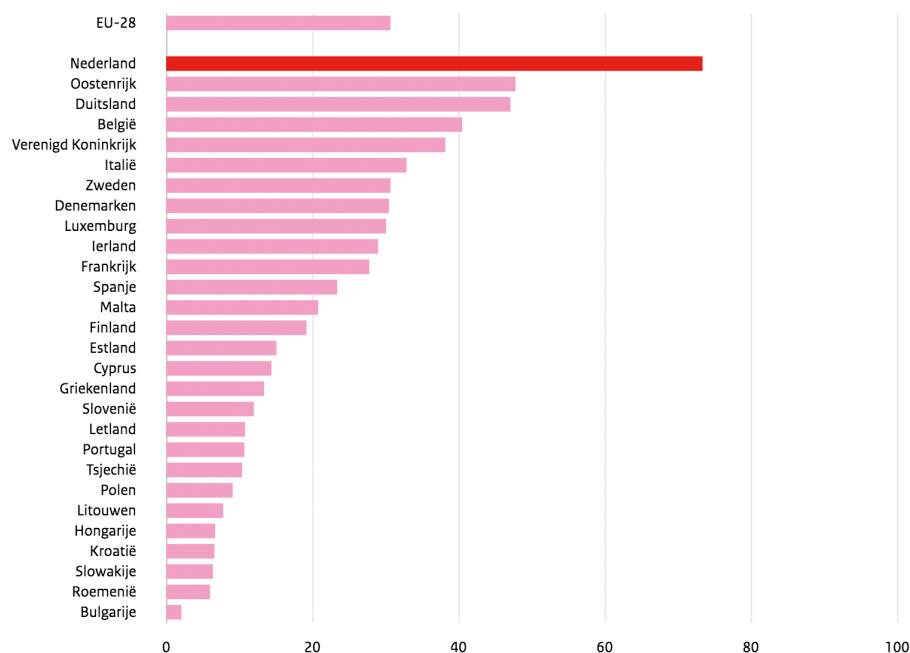
Bron: Eurostat (2020a)

Gemiddeld hebben ruim drie op de tien werkende vrouwen en een op de tien werkende mannen in de EU een deeltijdbaai. Vrouwen en mannen in Nederland zijn kampioen deeltijdwerken. Bijna een kwart van de mannen en bijna driekwart van de vrouwen van 20 tot 65 jaar werkt in deeltijd (zie ook [Kaart 5](#)). In alle andere lidstaten heeft juist de meerderheid van de werkende vrouwen een voltijdbaai. In Oostenrijk en Duitsland, waar de arbeidsdeelname van vrouwen ook relatief hoog is, werkt net iets minder dan de helft in deeltijd. Onder Bulgaarse vrouwen (en mannen) komt een deeltijdbaai het minst voor.

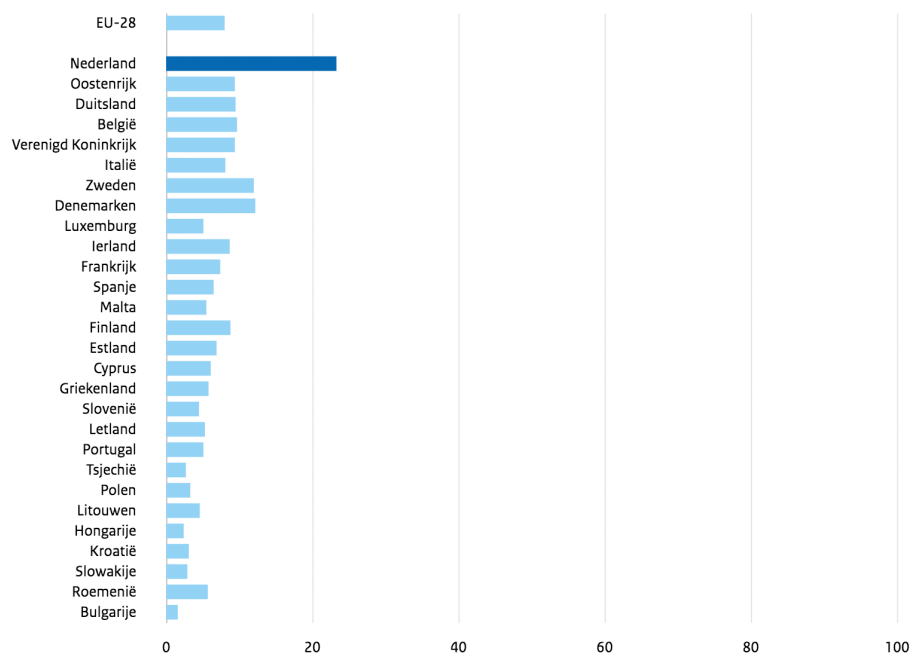
Deeltijdwerken in de EU

[Deeltijdwerken in de EU-lidstaten, werkenden van 20-64 jaar, 2019 (in procenten)]

vrouw

man

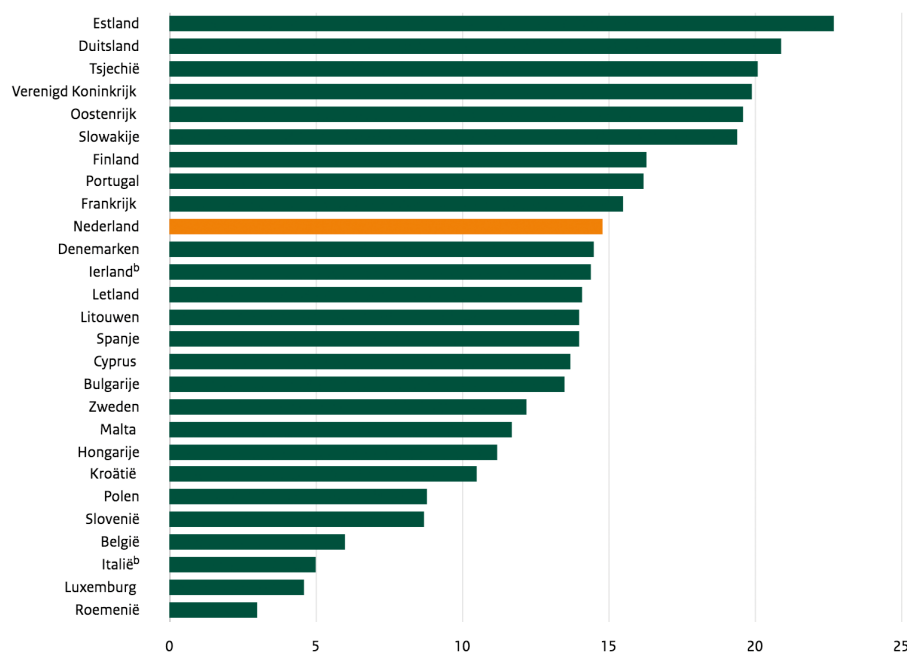
Bron: Eurostat (2020b)

Loonverschil tussen werkende mannen en vrouwen in Nederland relatief groot

Het bruto-uurloon van mannen is in alle lidstaten hoger dan van vrouwen. In Estland is het verschil tussen werkende mannen en vrouwen met bijna 23% het grootst, gevolgd door Duitsland (bijna 21%). Nederland neemt met een loonverschil van bijna 15% de tiende plaats in¹. Roemenië heeft van alle lidstaten het kleinste loonverschil (3%). Ook in Luxemburg, Italië en België zijn de loonverschillen tussen mannen en vrouwen verhoudingsgewijs klein.

Loonverschillen in de EU

[Ongecorrigeerde loonverschillen (verschil in gemiddeld bruto-uurloon van vrouwen en mannen) in de EU^a, 2018 (in procenten van het bruto-uurloon van mannen)]

a Cijfer van Griekenland is niet beschikbaar.

b Cijfer over 2017.

Bron: Eurostat (2020c)

Relatief weinig vrouwelijke managers in Nederland

Het aandeel vrouwelijke managers [Onder managers verstaan we personen die leidinggeven aan een afdeling of een bedrijf. Het aandeel vrouwelijke managers verschilt hier van het aandeel vrouwelijke managers dat in [Kaart 4](#) staat vermeld. Dat komt omdat het hier over managers onder werknemers gaat en in [Kaart 4](#) over managers onder alle werkenden.] in Nederland (30%) is een van de laagste van de EU. Alleen in Italië, Denemarken, Luxemburg en Cyprus en Malta is dat nog lager. Het EU-gemiddelde bedraagt 33%. Letland steekt er bovengemiddeld met een meerderheid van 55% vrouwen als managers. Ook enkele andere Oost-Europese landen (Bulgarije, Polen, Slovenië) kennen relatief veel vrouwelijke managers (46%-49%) (Eurostat 2020d). De vertegenwoordiging van vrouwen onder managers is van belang, omdat zij de kweekvijver vormen van toekomstige topbestuurders.²

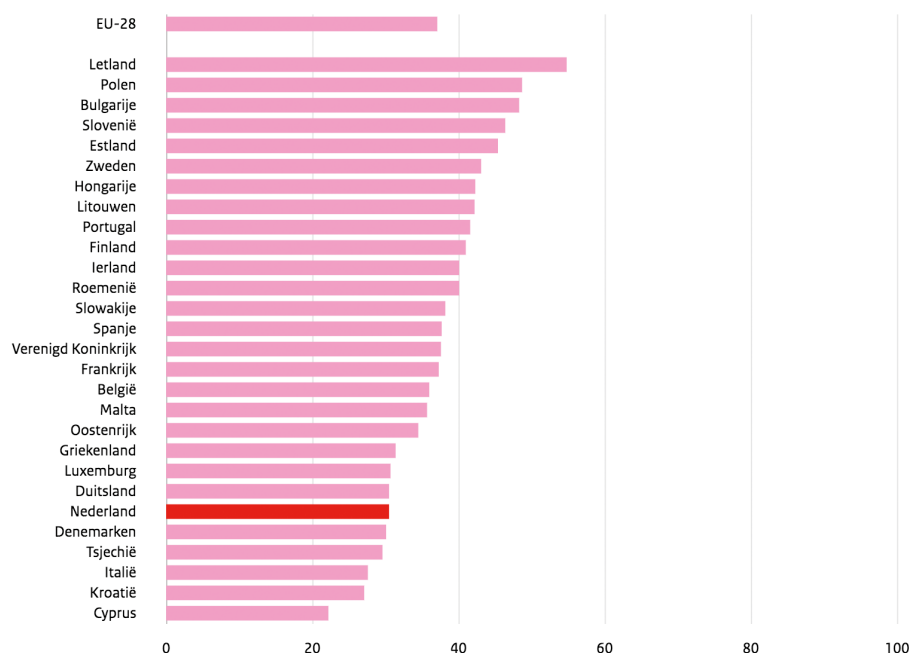
Relatief veel vrouwelijke ministers in Nederland

De vertegenwoordiging van vrouwen in de regeringen van de Europese lidstaten varieert enorm. In enkele landen vormen vrouwen de meerderheid van de ministers, zoals Finland, Frankrijk, Oostenrijk en Zweden. In Spanje (48%), Nederland en Duitsland (beide 44%) bestaat iets minder dan de helft van de regering uit vrouwen. Nederland scoort daarmee ruim boven het Europees gemiddelde (31%). Aan de andere kant van het spectrum vinden we Malta, Litouwen en Griekenland, waar vrouwen nog geen 10% van de ministers uitmaken.

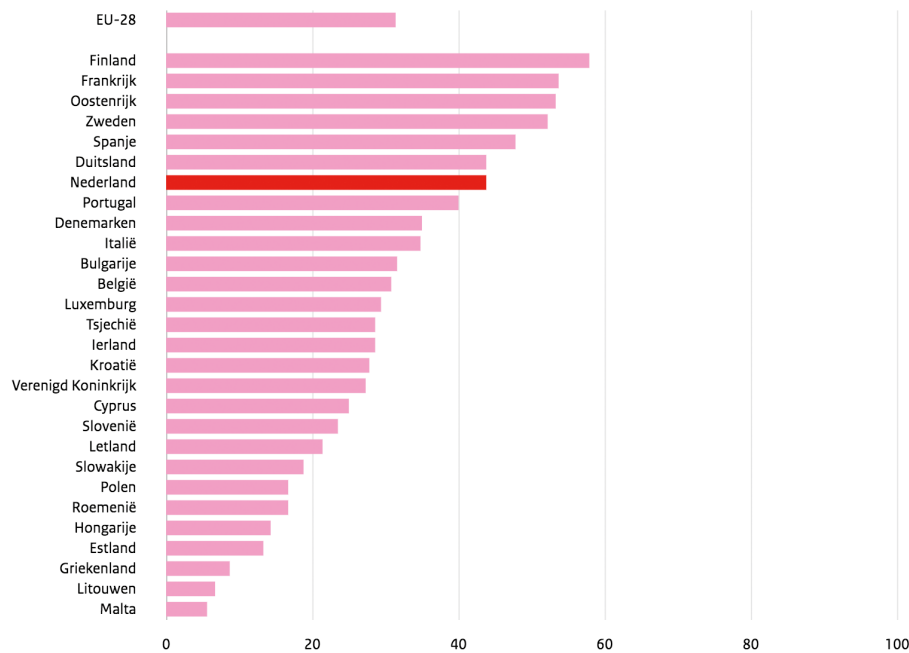
Vrouwelijke managers en ministers

[Aandeel vrouwelijke managers in de EU (in procenten van alle managers, werknemers 15-64 jaar), 2019 en aandeel vrouwelijke ministers^a in nationale regeringen van lidstaten van de EU (in procenten van alle ministers^a), derde kwartaal 2020]

vrouwelijke managers

vrouwelijke ministers

Bron: Eurostat (2020d); EIGE (2020b)

Vrouwen doen vaker zorgtaken dan mannen, verschil in Nederland is relatief klein

In alle EU-landen doen vrouwen meer in het huishouden dan mannen: gemiddeld besteden vrouwen 17 uur per week aan het huishouden en mannen 10 uur per week. Er zijn grote verschillen tussen de lidstaten in hoeveelheid huishoudelijk werk dat vrouwen en mannen doen, en ook in de verschillen tussen vrouwen en mannen in dit opzicht. In Malta en Cyprus zijn de verschillen het grootst (22 uur per week door vrouwen tegenover 11 uur per week door mannen), en verrichten vrouwen ook het meeste huishoudelijk werk van de EU-landen. In Zweden is het man-vrouwverschil in tijdsbesteding aan huishoudelijk werk het kleinst (11 uur tegenover 9 uur), gevolgd door Denemarken en Estland (3 uur). In Nederland is dat verschil iets groter (14 uur door vrouwen tegenover 9 uur door mannen) (EIGE 2020c).

Ook aan zorg voor kinderen besteden vrouwen in alle EU-lidstaten vaker tijd dan mannen. Maar het verschil tussen vrouwen en mannen is minder groot dan bij het huishoudelijke werk. In Nederland is dat verschil betrekkelijk klein (43% van de vrouwen spendeert hier dagelijks minstens 1 uur aan tegenover 32% van de mannen). Zweden valt op met vrijwel geen man-vrouwverschil (1 procentpunt). De sekseverschillen in kindercare zijn het grootst in Griekenland en Cyprus, bijna 30 procentpunten (EIGE 2018).

In meeste EU-landen voldoen jonge vrouwen aan de EU-2020 onderwijsdoelstelling

In alle lidstaten zijn vrouwen van 30 tot 35 jaar vaker hoogopgeleid dan mannen in die leeftijd. Gemiddeld was 47% van de vrouwelijke EU-inwoners van 30 tot 35 jaar in 2019 hoogopgeleid, van de mannelijke 37%. Voor Nederland liggen die aandelen substantieel hoger: bijna 55% van de jonge vrouwen en 48% van de jonge mannen is hoogopgeleid. Nederlandse vrouwen voldoen al tien jaar

aan de Europa 2020-doelstelling (EC 2015) van minstens 40% hoogopgeleiden onder 30- tot 35-jarigen. Nederlandse mannen voldoen hier al zes jaar aan (Eurostat 2020e). Litouwen had met 70% de meeste hoogopgeleide jonge vrouwen in 2019, Roemenië de minste (30%).

Bètastudie weinig in trek bij vrouwen in Nederland

Bètastudies kunnen in Nederland traditioneel rekenen op een minderheid aan vrouwen, al is hun deelname stijgende (zie ook [Kaart 4](#)). Europees gezien is de deelname van Nederlandse vrouwen aan hoger onderwijs (bachelor of master) in bètastudies³ met 26% in 2018 laag (Eurostat 2020f). In België en Finland (beide 23%) en in Hongarije (25%) volgen nog minder vrouwen een bètastudie. In het Verenigd Koninkrijk volgen vrouwen met 40% het vaakst een bètastudie. In alle EU-landen zijn vrouwen oververtegenwoordigd in opleidingen in de zorg en welzijn, met als koploper Estland (85%). Nederland neemt met een aandeel van 75% de 11e plek in.

Literatuur

EC (2015). *Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019*. Brussel: Commissie van de Europese Gemeenschappen.

EIGE (2018). *Child care*. Geraadpleegd 13 juli 2018 via http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/ta_time_care_child_prov_ewcs_unpaidwork_child.

EIGE (2020a). *Gender Equality Index 2020: Digitalisation and the future of work*. Vilnius: European Institute for Gender Equality.

EIGE (2020b). *National governments: ministers by seniority and function of government*. Geraadpleegd 29 oktober 2020 via https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_pol_gov_wmid_natgov_minis.

EIGE (2020c). *Housework and cooking*. Geraadpleegd 24 april 2020 via http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/ta_time_care_house_ewcs_unpaidwork_house.

Eurostat (2020a). *Employment and activity by sex and age - annual data*. Geraadpleegd 12 mei 2020 via <http://ec.europa.eu/Eurostat>.

Eurostat (2020b). *Part-time employment as percentage of the total employment, by sex and age*. Geraadpleegd 12 mei 2020 via <http://ec.europa.eu/Eurostat>.

Eurostat (2020c). *Gender pay gap in unadjusted form by NACE Rev.2 activity – structure of earnings survey methodology*. Geraadpleegd 12 mei 2020 via ec.europa.eu/Eurostat.

Eurostat (2020d). *Employed women being in managerial positions by age*. Geraadpleegd 4 augustus 2020 via <http://ec.europa.eu/eurostat>.

Eurostat (2020e). *Tertiary educational attainment by sex, age group 30-34*. Geraadpleegd 19 mei 2020 via <http://ec.europa.eu/Eurostat>.

Eurostat (2020f). *Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and field of education*. Geraadpleegd 19 mei 2020 via <http://ec.europa.eu/Eurostat>.

OECD (2019). *SIGI 2019 Global Report. Transforming Challenges into Opportunities*. Parijs: Organisation for Economic Cooperation and Development.

The Economist (2020). *The glass-ceiling index. Go north, young woman. Women continue to face barriers to equality in the workplace*. In: *The Economist*, 7 maart 2020. Geraadpleegd 11 augustus 2020 via <https://www.economist.com/business/2020/03/07/go-north-young-woman>.

UN (2019). *Human development report 2019. Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century*. New York: United Nations. Geraadpleegd 7 augustus 2020 via <http://hdr.undp.org/en/2019-report>.

World Economic Forum (2019). *The Global Gender Gap Report 2019*. Davos: World Economic Forum. Geraadpleegd 20 december 2019 via <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017>.

Deze kaart citeren

Brakel, M. van den et al. (2020). *Emancipatiemonitor 2020: Hoe doet Nederland het ten opzichte van andere EU-landen?*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/hoe-doet-nederland-het-ten-opzichte-van-andere-eu-landen>.

Publicatiedatum

11 december 2020

Informatie noten

- 1 Dit loonverschil is vanwege bronverschillen iets kleiner dan het verschil vermeld in kaart 7 (zie [Kaart 7](#)).
- 2 Er zijn geen goede vergelijkbare gegevens voor de EU beschikbaar over het aandeel vrouwen in topfuncties.
- 3 Natuur- en wiskunde, informatica, techniek, industrie en bouwkunde.